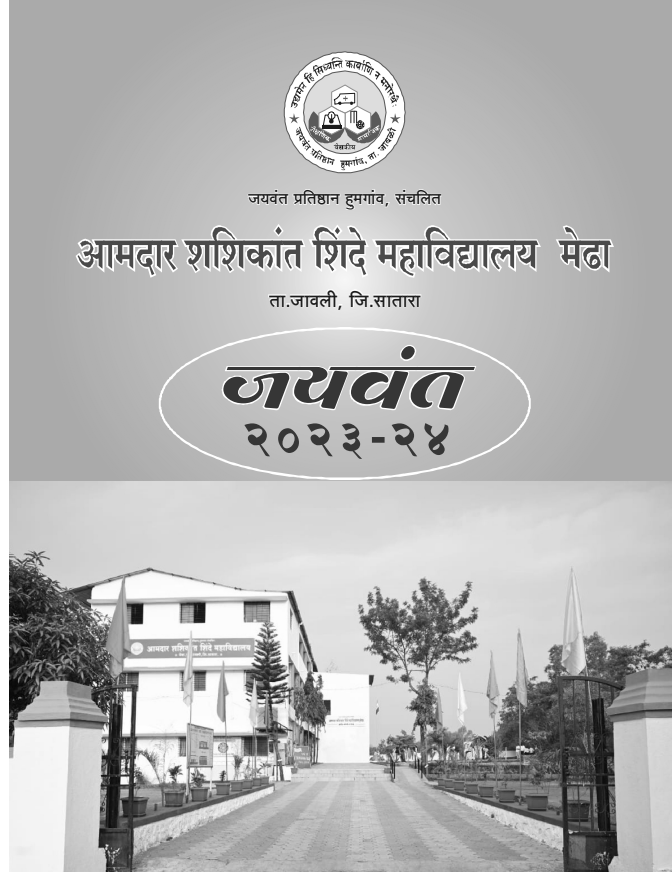

जयवंत प्रतिष्ठान हुमगांव, संचलित
आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालय, मेढा
ता. जावली, जि. सातारा.

जयवंत

वार्षिक नियतकालिक २०२३-२०२४

* प्रमुख संपादक *

प्रा.डॉ. संग्राम शिंदे

जयवंत

वार्षिक नियतकालिक २०२३-२०२४

संपादक मंडळ

* अध्यक्ष *

प्राचार्य

मेजर डॉ.अशोक व्ही. गिरी

* प्रमुख संपादक *

प्रा.डॉ. संग्राम शिंदे

* सहसंपादक *

प्रा.आनंद साठे

प्रा.डॉ.एस.आर. नगरकर

प्रा.प्रकाश जवळ

प्रा.पी.डी. पाटील

* कार्यालयीन सदस्य *

श्री.पी.आर.देशमुख

* मुख्यपृष्ठ *

प्रा.डॉ. संग्राम शिंदे

मा. प्राचार्यांचे मनोगत

आपल्या महाविद्यालयाचा वार्षिक नियतकालिक "जयवंत" चा हा अंक आपल्या हाती प्रस्तुत करताना मला आनंद होत आहे. महाविद्यालयीन तरुणाई आपले नवविचार, कल्पना, भावना व कार्यकौशल्याची ऊर्मी म्हणजे जयवंत हे नियतकालिक आहे.

महाविद्यालयीन युवक-युवती या नियतकालिकातून आपल्या भाव भावना, कविता, कथा, लेखाच्या माध्यमातून प्रकट करीत असतात. त्यानिमित्ताने आम्ही आमच्या महाविद्यालयाचा वार्षिक कार्यलेख या अंकातून आपल्यासमोर मांडत असतो. "उद्यमेन हि सिध्दन्ति कार्याणि न मनोरथैः" हा महान मंत्र अंगिकारून समाजातील सर्वच स्तरातील मुलामुलींना उच्च शिक्षण देणे व त्यातून खऱ्या अर्थाने मानवतेचे कल्याण साधणे हे मुख्य उद्दिष्ट उराशी बाळगून या दुर्गम आणि डोंगराळ भागातील मुला-मुलींच्या शिक्षणाची सोय व्हावी म्हणून महाविद्यालयाची स्थापना जावली तालुक्याचे भाग्यविधाते मा.आमदार शशिकांतजी शिंदे साहेब व सचिव मा.सौ.वैशाली शिंदे मॅडम तसेच शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी प्राप्त परिस्थितीत या महाविद्यालयाचा चढता आलेख सतत उंचीवर ठेवला. स्थापनेपासून आजपर्यंत या ज्ञानवृक्षाच्या छायेखाली हजारो विद्यार्थी ज्ञानसंपन्न झाले आणि विविध क्षेत्रामध्ये नावलौकिक मिळवत त्यांनी समाजाचे जीवन सुखी, समृद्ध केले आहे. बदल हा निसर्गाचा नियम आहे काळाबरोबर राहून सतत नावीन्याच्या ध्यास घेणे आवश्यक आहे. आजच्या या युगात मानाचे जीवनमान ओळखत विद्यार्थ्यांना पारंपारिक, आधुनिक व्यवसाय व रोजगाराभिमुख शिक्षण मिळावे, आमच्या विद्यार्थ्यांना जीवनमूल्यवर्धित, कार्यकौशल्यवर्धित व दर्जेदार शिक्षण उपलब्ध व्हावे, यासाठी महाविद्यालय नेहमी कटीबद्ध आहे. काही कौशल्याधिष्ठित रोजगारभिमुख अभ्यासक्रम सुरुही करण्यात आले आहेत. काही नव्याने सुरु करण्यासाठी पाठपुरावा सुरु आहे.

महाविद्यालयात वर्षभर सामाजिक उपक्रम घेतले जातात. सदर अहवालांचा समावेश या अंकात केलेला आहेच. आमच्या विद्यार्थ्यांना उद्योग व्यवसाय, स्वयंरोजगार, पर्यावरण, निसर्गसंवर्धन यांचेही धडे दिले जातात.

महाविद्यालयातील परीक्षा विभाग, संगणक विभाग, ग्रंथालय विभाग, अग्रणी महाविद्यालय विभाग, कला, वाणिज्य व विज्ञान विभाग, या सर्व विभागांचे विभागप्रमुख व विविध समित्यांच्या माध्यमातून कार्यरत असणारे समिती समन्वयक व समिती सभासद व इतर सर्व सहकारी यांचे कार्य खरेच कौतुकास्पद आहे.

वरिष्ठ व कनिष्ठ महाविद्यालय जिमखाना विभाग प्रमुख व त्यांचे सर्व सहकारी यांच्या अथक व सातत्यपूर्ण प्रयत्नांमुळे महाविद्यालयातील विद्यार्थी खेळाडूंनी, विविध क्रिडा प्रकारात तालुका, जिल्हा, विभागीय, विद्यापीठ स्तरावर यश संपादन केले. अनेक खेळाडूंची राज्य व देशपातळीवर निवड झाली ही उल्लेखनिय कामगिरी आहे.

सांस्कृतिक विभागातील विद्यार्थ्यांनी जिल्हास्तरीय युवा महोत्सवामध्ये व विविध ठिकाणी पथनाट्य व लघुनाट्य स्पर्धेत यश संपादन केले. शिवाय विद्यार्थी-विद्यार्थीनींनी पारंपारिक दिन, साहित्य, उत्सव, मराठी भाषा संवर्धन दिन, विज्ञान दिवस, वाणिज्य दिवस इ. दिवस साजरे केले.

सामाजिक बांधिलकी जपणे हे महाविद्यालयाचे ध्येय आहे. स्वच्छतेसाठी उपक्रम, बेटी बचाओ, बेटी बढाओ, व्यसनमुक्ती, अंधश्रध्दा निर्मूलन, रक्तदान, महिला अधिकार, महिला सुरक्षा उपक्रम, वृक्षारोपण, रस्ता सुरक्षा, जनजागृती इत्यादी उपक्रम राष्ट्रीय सेवा योजना व विद्यार्थी विकास विभागांमार्फत राबवून विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक भान, मूल्यशिक्षण रुजविण्याचा प्रयत्न केला जातो. विद्यार्थी हित हेच आमचे हित या संकल्प पुर्तीसाठी महाविद्यालय नेहमीच प्रयत्नशील आहे व राहिल.

माननीय आमदार शशिकांतजी शिंदे साहेब यांनी या दुर्गम व डोंगराळ भागातील विद्यार्थ्यांचा शैक्षणिक विकास साधण्यासाठी जे स्वप्न पाहिले, ते पूर्णत्वाला नेण्यासाठी, या महाविद्यालयाचा नावलौकिक वाढवण्याची जबाबदारी माझी, प्रशासकीय कर्मचारी, सर्व शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी या सर्वांची आहे असे मी मानतो. विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास करण्यासाठी व्यवसायाभिमुख शिक्षणप्रणाली सुरु होत असून हा बदल आता आपल्यालाही स्वीकारावा लागणार आहे. नजिकच्या भविष्यात आपले महाविद्यालय निश्चितच नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार कार्यरत राहिल असा माझा विश्वास आहे.

वरिष्ठ महाविद्यालयाबरोबरच कनिष्ठ विभागही अतिशय सक्षमपणे कार्यरत असल्याचे सातत्याने निदर्शनास येत आहे. पुरेशी विद्यार्थी संख्या, तज्ञ शिक्षक आपले काम प्रामाणिकपणे करत आहेत. या विभागाचा निकालही शंभर टक्के लागत असतो. ही दैदिप्यमान परंपरा अशीच पुढे चालू ठेवण्याचा आम्ही प्रयत्न करणार आहोत. अनेकविध कार्यक्रम व नाविन्यपूर्ण उपक्रम राबविले जात आहेत. त्यामध्ये प्रामुख्याने शैक्षणिक व्याख्याने, अभ्यागत व्याख्याने, शैक्षणिक सहल, सांस्कृतिक कार्यक्रम, पारंपारिक वेशभुषा दिन इ. महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थी संख्या वाढविण्यासंदर्भात उन्हाळी सुट्टीच्या काळामध्येही सर्व शिक्षक सातत्याने कार्यरत असल्याचे निदर्शनास आले. पुढील शैक्षणिक वर्षामध्ये अनेक नाविन्यपूर्ण उपक्रमांचे व कार्यक्रमांचे नियोजन व आयोजन केले आहे. त्याचा फायदा सर्व विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तीमत्व विकासासाठी निश्चितच होणार याबद्दल माझ्या मनामध्ये कोणतीही शंका नाही.

महाविद्यालयाच्या यशस्वी वाटचालीसाठी आमच्या जयवंत प्रतिष्ठान हुमगाव या संस्थेचे माननीय अध्यक्ष, मा. सचिव व सर्व सन्माननीय विश्वस्त व स्थानिक निवड समितीचे सदस्य यांचे सतत मार्गदर्शन मिळत असते. तसेच महाविद्यालयाचे माझे सर्व शिक्षक वृंद, कार्यालयीन सहकारी, कर्मचारी वर्ग तसेच पालक, विद्यार्थी यांच्या सहकार्यानेच आमचे महाविद्यालय भविष्यात अजूनही उत्तम कामगिरी करून शकेल हे मी नम्रपणे नमूद करतो.

जयवंत नियतकालिकाचे संपादक मंडळ, मुद्रक श्री.संजय जुनघरे व या अंकासाठी लेखन करणारे सर्व विद्यार्थी-विद्यार्थिनी लेखक या सर्वांना धन्यवाद देतो. शेवटी सर्व सहकारी शिक्षक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी व विद्यार्थी या सर्वांच्या उज्वल भविष्यासाठी हार्दिक शुभेच्छा!

प्राचार्य
मेजर डॉ.अशोक व्ही. गिरी

संपादकीय

महाविद्यालयाच्या वर्षभरातील पर्यावरणाचा कालावकाश उभा करणारा आपल्या महाविद्यालयाचा जयवंत २०२३-२४ हा वार्षिक अंक संपादित करून आज तुमच्यापुढे तो सादर करताना एक प्रकारचे मानसिक समाधान होत आहे. जयवंत अंक म्हणजे महाविद्यालयातील तरुणाईच्या विविध भावनांचा आविष्कार आहे. महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांच्या कला, क्रिडा आदि गुणवत्तेचा उत्साहवर्धक आविष्कार आहे. कल्पनांचा दूरदृष्टीचा विचार, जीवनविषयक अनेक दृष्टीकोनांचे आगार, कर्तबगारीचा आलेख अन् विधायक संस्कार अशा जाणिवेने हा अंक दरवर्षी तयार होत असतो.

हे वर्ष विद्यार्थ्यांच्या शारीरिक, मानसिक, सामाजिक, बौद्धिक, आरोग्य हितासाठी उपकारक ठरले आहे. या शैक्षणिक वर्षात विविध उपक्रम, कार्यक्रम, परीक्षा आदि सुरु असताना नवलेखकांना आपले लेख प्रकाशित करण्याची संधी मिळावी या भावनेतून विद्यार्थ्यांचे साहित्य संकलन करणे, त्यांचे वाचन करणे आदि बाबी पूर्ण करून जयवंत नियतकालिके चे मूल्य जतन केले आहे. मानसिक, सामाजिक, बौद्धिक, आरोग्य हितास उपकारक आहे.

या शैक्षणिक वर्षात विविध उपक्रम कार्यक्रम, परीक्षा आदि सुरु असताना नवलेखकांना आपले लिखाण प्रकाशित करण्याची संधी मिळावी त्यांच्या लेखनाचा दर्जा सुधारावा यासाठी विद्यार्थ्यांचे साहित्य संकलन करणे, साहित्य वाचन करणे, विद्यार्थ्यांशी संवाद करून त्यांच्या लेखनातील उणीवा सांगणे, संपादकीय संस्कार करणे इत्यादी प्रक्रिया होत असताना या सर्व साहित्य संपादन प्रक्रिया व्यवहार विद्यार्थ्यांनी जोमदार साहित्य लेखन करून आपल्या जयवंत चे मूल्य जतन केले आहे.

महाविद्यालयातील एन.एस.एस. विभाग सांस्कृतिक विभाग, जिमखाना विभाग यांनीही या शैक्षणिक वर्षात विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी भरीव असे योगदान दिले त्याचा समावेश या अंकात केला आहे. जयवंत संपादनाचे काम हे टीम वर्क आहे. हे करीत असताना सर्वांची साथ मिळालेली आहे.

आपल्या महाविद्यालयाचे प्राचार्य मेजर डॉ.अशोक गिरी सर यांनी हा अंक चांगला होण्यासाठी संपादक मंडळास वेळोवेळी मार्गदर्शन केले. अंकात उणीवा राहू नयेत यासाठी जागरूक केले. तरीही अनावधानाने काही उणीवा राहून गेल्यास मी दिलगीर आहे. या अंकाचे संपादक म्हणून काम करण्यास संधी दिली, माझ्यावर विश्वास दाखवला त्याबद्दल मी सर्वांचा मनापासून आभारी आहे.

धन्यवाद !

**संपादक
प्रा.डॉ.संग्राम शिंदे**

नियतकालिक जयवंत २०२३-२४

दि प्रेस रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक्स अँक्ट नियम फॉर्म ४ प्रमाणे प्रकटन

१.	प्रकाशन स्थळ	:-	आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालय, मेढा
२.	प्रकाशन काळ	:-	वार्षिक
३.	प्रकाशकाचे नांव	:-	प्राचार्य मेजर डॉ. अशोक व्ही. गिरी
	राष्ट्रीयत्व	:-	भारतीय
	पत्ता	:-	आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालय, मेढा
४.	संपादकाचे नांव	:-	प्रा.डॉ.संग्राम शिंदे
	राष्ट्रीयत्व	:-	भारतीय
	पत्ता	:-	आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालय, मेढा
५.	मुद्रकांचे नांव	:-	श्री. संजय जुनघरे
	राष्ट्रीयत्व	:-	भारतीय
	पत्ता	:-	श्री स्वामी समर्थ प्रिंटींग प्रेस, मेढा
६.	मालकी	:-	आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालय, मेढा ता.जावली, जि.सातारा.

मी प्राचार्य मेजर डॉ. अशोक गिरी जाहीर करतो की, वर दिलेला तपशील माझ्या माहिती व समजुतीप्रमाणे बरोबर आहे.

प्राचार्य
मेजर डॉ. अशोक गिरी

जयवंत नियतकालिकामध्ये व्यक्त झालेल्या मताशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.

मराठी विभाग

प्रा.आनंद साठे

अनुक्रमणिका

अ.नं.	घटक	पान
१.	नीतिमत्ता, चारित्र्य आणि प्रामाणिकपणा यांचा बळी देऊन सवंग लोकप्रियता मिळवू नये.	९
२.	हल्ली पूर्वीसारखं.....	१०
३.	अँजिओग्राफी म्हणजे काय?	११
४.	प्रेमाचा मेळा!	१२
५.	कॅन्सर होऊ नये म्हणून.....	१३
६.	आता पत्रास कारण की.....	१४
७.	पाहिले ज्या क्षणी.....	१४
८.	प्रिय बाबा.....	१५
९.	प्रिय आईस.....	१५
१०.	वर्तमानात काय कमी झाले ?	१६
११.	वर्तमानात वाढलं काय ?	१६
१२.	मराठी प्रेरणादायी कविता.	१७
१३.	मराठी प्रेरणादायी सुविचार	१९
१४.	हृदयस्पर्शी प्रेरणादायी कविता	२१
१५.	प्रेरणादायी कविता	२३

नीतिमत्ता, चारित्र्य आणि प्रामाणिकपणा यांचा घळी देऊन सवंग लोकप्रियता मिळवू नये.

आजच्या जगात प्रसिद्धी आणि लोकप्रियता मिळवण्याची चढाओढ सुरू आहे. सोशल मीडिया, राजकारण, करिअर आणि समाजजीवनातही अनेक जण प्रसिद्धी मिळवण्यासाठी विविध मार्ग वापरतात. मात्र, यासाठी नीतिमत्ता, चारित्र्य आणि प्रामाणिकपणा यांचा त्याग करणे कितपत योग्य आहे? या प्रश्नाचा सखोल विचार करणे आवश्यक आहे. लोकप्रियतेच्या मागे धावताना आपण आपल्या मूल्यांशी तडजोड करत आहोत का? याचा विचार न करता फक्त प्रसिद्धीचा हव्यास ठेवणे धोकादायक ठरू शकते.

लोकप्रियता आणि नैतिकता यांच्यातील संघर्ष लोकप्रियता म्हणजेच सर्वसामान्य लोकांचा स्वीकार. मात्र, प्रत्येक वेळी जे लोकप्रिय आहे ते योग्यच असेल असे नाही. इतिहास याचा साक्षीदार आहे की अनेक वेळा चुकीच्या गोष्टी समाजात लोकप्रिय ठरतात आणि योग्य गोष्टी दुर्लक्षित राहतात.

उदाहरणार्थ..

चांगल्या विचारांपेक्षा भ्रामक माहिती अधिक वेगाने पसरते. आजच्या डिजिटल युगात प्रसिद्धी मिळवण्यासाठी लोक अफवा, खोट्या बातम्या आणि आकर्षक पण भ्रामक गोष्टी पसरवतात. अशा परिस्थितीत नीतिमत्ता आणि चारित्र्य सांभाळणे अत्यंत कठीण बनते.

खोटी प्रसिद्धी मिळवण्याचे परिणाम जेव्हा कोणी प्रसिद्धी मिळवण्यासाठी सत्याचा त्याग करतो, तेव्हा त्याचे परिणाम दूरगामी असतात.

१. स्वतःवरील विश्वास गमावणे:

जेव्हा कोणी नीतिमत्तेचा त्याग करून प्रसिद्धी मिळवतो, तेव्हा तो स्वतःच्या मूल्यांपासून दूर जातो. यामुळे स्वतःबद्दलचा आदर कमी होतो आणि आत्मसन्मान हरवतो.

२. समाजातील आदर कमी होणे:

खोटी प्रसिद्धी टिकणारी नसते. सत्य उघड झाल्यावर समाजातील लोक अशा व्यक्तीवर विश्वास ठेवत नाहीत आणि तो व्यक्ती हळूहळू एकटा पडतो.

३. अस्थिर भविष्य:

खोटी प्रसिद्धी मिळवून एक वेळेस यश मिळू शकते, पण दीर्घकाळ टिकून राहण्यासाठी प्रामाणिकपणा आणि नैतिकता महत्त्वाची असते. जे लोक केवळ प्रसिद्धीसाठी वागतात त्यांचे भविष्य अस्थिर होते.

योग्य मार्गाने प्रसिद्धी मिळवण्याचे फायदे लोकप्रियता मिळवण्यासाठी नीतिमत्तेचा त्याग करण्याची गरज नाही. काही लोक त्यांच्या प्रामाणिकतेमुळेच समाजात सन्मान मिळवतात आणि त्यांची लोकप्रियता टिकून राहते.

१. दीर्घकालीन आदर:

सत्य आणि नीतिमत्तेच्या मार्गाने प्रसिद्धी मिळवली तर ती कायम टिकते. उदाहरणार्थ, महात्मा गांधी, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि इतर अनेक महापुरुष यांची लोकप्रियता आजही कायम आहे, कारण त्यांनी कधीही नैतिकतेशी तडजोड केली नाही.

२. स्वतःवरील आत्मविश्वास वाढतो:

नैतिक मूल्ये पाळून यश मिळवणे अधिक समाधानकारक असते. आपले निर्णय योग्य आहेत याची खात्री असल्याने आत्मविश्वास वाढतो.

३. समाजासाठी प्रेरणादायी ठरणे:

जेव्हा कोणी सत्य आणि न्यायाच्या मार्गाने प्रसिद्धी मिळवतो, तेव्हा तो इतरांसाठी आदर्श ठरतो. अशा व्यक्तींचा आदर्श घेऊन समाजातील इतर लोकही चांगले मार्ग निवडतात.

सत्य आणि चारित्र्याचा पुरस्कार करणाऱ्या महान व्यक्तींची उदाहरणे आपल्या इतिहासात आणि वर्तमानकाळात अनेक व्यक्तींनी सिद्ध केले आहे की लोकप्रियता मिळवण्यासाठी नीतिमत्तेचा त्याग करण्याची आवश्यकता नाही.

१. स्वामी विवेकानंद:

त्यांनी केवळ सत्य आणि आध्यात्मिकतेच्या जोरावर संपूर्ण जगाला भारताच्या तत्वज्ञानाची ओळख करून दिली. त्यांनी प्रसिद्धीसाठी कधीही खोट्या गोष्टींचा आधार घेतला नाही.

२. रतन टाटा:

उद्योग जगतातील महत्त्वाचे नाव असलेल्या रतन टाटा यांनी सदैव नीतिमत्तेच्या आधारावर व्यवसाय उभा केला.

त्यांना प्रचंड लोकप्रियता मिळाली, पण त्यांनी कधीच नैतिकतेशी तडजोड केली नाही.

३. डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम:

ते केवळ त्यांच्या सचोटीमुळे आणि प्रामाणिकतेमुळे भारतातील सर्वात प्रिय राष्ट्रपती ठरले. त्यांनी प्रसिद्धीसाठी कधीच चुकीच्या मार्गाचा अवलंब केला नाही.

मित्रांनो लक्षात असू द्या....

१. स्वतःवर विश्वास ठेवा:

जेव्हा तुम्ही नीतिमतेच्या मार्गाने चालता, तेव्हा तुमचा आत्मविश्वास वाढतो. आत्मविश्वास हीच खरी संपत्ती आहे.

२. सत्याचा पुरस्कार करा:

सत्य कधीच हरत नाही. ते उशिरा का होईना, पण विजयश्री खेचून आणते.

३. योग्य आदर्श ठेवा:

प्रसिद्धीपेक्षा सन्मान मिळवण्यावर भर द्या. जीवनात आदर मिळवणे महत्त्वाचे आहे, प्रसिद्धी तात्पुरती असते.

४. संघर्षाला घाबरू नका:

सत्ताच्या मार्गावर संकटे येणारच, पण त्यातून मार्ग काढणारा खरा विजेता असतो.

लोकप्रियता ही तात्पुरती असते, पण चारित्र्य आणि प्रामाणिकता यांचा प्रभाव कायम राहतो. जे लोक नीतिमतेचा त्याग करून लोकप्रियता मिळवतात, ते शेवटी स्वतःलाच फसवतात. समाजात खऱ्या अर्थाने मोठे होण्यासाठी सत्य, प्रामाणिकता आणि चारित्र्य यांचा आदर करणे आवश्यक आहे. त्यामुळे प्रत्येकाने हा विचार करायला हवा की प्रसिद्धी मिळवण्यापेक्षा आदरणीय होणे अधिक महत्त्वाचे आहे. लोकप्रियता हा तुमच्या कृतीचा परिणाम असतो, पण नीतिमत्ता आणि चारित्र्य हा तुमच्या अस्तित्वाचा पाया असतो. त्यामुळे तात्पुरत्या प्रसिद्धीपेक्षा दीर्घकाळ टिकणाऱ्या आदर्शाला प्राधान्य द्यावे. सत्य आणि प्रामाणिकतेच्या मार्गावर चालणारेच खऱ्या अर्थाने महान होतात.

-लेख संकलन आणि संपादन इंटरनेटवरील माहितीवरून.

कु.अंजली किरवे

बी. ए. भाग १

हल्ली पूर्वशिराखं.....

- वाहतूकदारांचा संप होत नाही
 - रिक्षा आणि टॅक्सी भाडेवाढी साठी आंदोलन होत नाही
 - सरकारी रुग्णालयातील डॉक्टर पगारवाढीसाठी इशारे देत नाहीत
 - कारखान्यांमध्ये संप होत नाहीत
 - पेट्रोल पंप चालक आणि मालक जादा कमिशनची मागणी करत नाहीत
 - सिने अभिनेते महागाई विरोधात बोलत नाहीत
 - साहित्यिक सरकारला खडे बोल सुनावत नाहीत
 - मीडिया सरकारला प्रश्न विचारत नाही
 - कोर्ट सरकार विरोधात निकाल देत नाही
 - निवडणूक आयोग संशयास्पद गोष्टींची माहिती उघड करत नाही
 - भ्रष्टाचार विरोधात जनता रस्त्यावर उतरत नाही
 - सरकार मधील आरोपी मंत्र्यांचा राजीनामा घेतला जात नाही
 - पंतप्रधान प्रेस कॉन्फरन्स घ्यायची हिंमत दाखवत नाहीत.
 - देशासाठी संस्था उभारल्या जात नाहीत.
 - सरकारी शाळा चालवल्या जात नाहीत
 - गरीब आणि मध्यमवर्गीय लोकांसाठी नवीन रेल्वेगाड्या सुरू केल्या जात नाहीत.
 - महागाईच्या मुद्द्यावर सरकार उत्तर देत नाही
 - सरकारी नोकऱ्यांमधील रिक्त पदे भरली जात नाहीत.
 - बेरोजगारीचा आकडा जाहीर केला जात नाही
- किती बदल झाला आहे ना देशात. ही एकाधिकारशाहीची दहशत आहे की जनतेचे मूलभूत प्रश्न बदलले आहेत ?

संकलक

कु.साक्षी संतोष शेलार

बी. ए. भाग १

अँजिओग्राफी म्हणजे काय ?

सर्वसाधारणपणे हृदयविकाराचा झटका आल्यानंतर आपण त्वरित डॉक्टरांकडे धाव घेतो. प्राथमिक उपचार केल्यानंतर हृदयविकाराचा झटका पुन्हा येऊ नये, म्हणून डॉक्टर अँजिओग्राफी आणि त्यानंतर अँजिओप्लास्टीचा सल्ला देतात. सामान्यतः अँजिओग्राफी (अँजिओप्लास्टी) म्हणजे काय? हृदयविकार म्हणजे काय? हृदयविकाराची लक्षणे कोणती? याबद्दल जाणून घेऊया.

* हृदयविकार :

हृदयविकाराचा झटका, ज्याला मायोकार्डियल इन्फ्रक्शन देखील म्हणतात. हृदयाच्या स्नायूच्या एका भागाला जेव्हा पुरेसे रक्त मिळत नाही तेव्हा हृदयविकाराची समस्या उद्भवते. रक्तप्रवाह पुनर्संचयित करण्यासाठी उपचाराशिवाय हृदयाचा स्नायू जितका जास्त काळ चालू रहातो तितके हृदयाचे अधिक नुकसान होते.

* लक्षणे :

हृदयविकाराच्या झटक्याची लक्षणे व्यक्तिपरत्वे वेगवेगळी असतात. काही लोकांमध्ये किरकोळ लक्षणे असतात; काहीना गंभीर लक्षणे दिसतात, तर काहीमध्ये कोणतीही लक्षणे जाणवत नाहीत. छातीत दुखणे, घट्टपणा, दाब, वेदना, दुखणे किंवा दाबल्या सारखे वाटू शकते. वेदना किंवा अस्वस्थता हात, खांदा, मान, पाठीचा जबडा आणि दातांमध्ये वेदना पसरते. धाप लागणे, छातीत जळजळ किंवा अपचन, हलकेपणा, अचानक चक्कर मेणे, मळमळ, थकवा, अचानक घाम येणे, पायांवरील सूज ही हृदयविकाराची लक्षणे असू शकतात.

* इलेक्ट्रोकार्डियोग्राम (ईसीजी) :

हृदयविकाराचे निदान करण्यासाठी ही चाचणी आहे. हृदयातून वाहणाऱ्या विद्युत आवेगांवर ही चाचणी लक्ष ठेवते. चिकट ठिपके (इलेक्ट्रोड्स) छातीवर आणि काही प्रकरणांमध्ये, हात आणि पायांवर ठेवले जातात.

* रक्त तपासणी :

हृदयविकाराच्या झटक्यानंतर, हृदयाची प्रथिने हळूहळू रक्तप्रवाहात गळती करतात. ही प्रथिने रक्त तपासणी

(कार्डियाक मार्कर) वापरून शोधली जाऊ शकतात.

* छातीचा एक्स-रे :

छातीचा एक्स-रे हृदय आणि फुफ्फुसांची स्थिती आणि आकार दर्शवितो.

* अँजिओग्राफी म्हणजे काय ?

हृदयातील रक्तवाहिन्यांची तपासणी करण्यासाठी केली जाणारी एक्स-रे प्रक्रिया म्हणजे अँजिओग्राफी. अँजिओग्राफीतून रक्तवाहिन्यांची प्रतिमा मिळते, ज्यामुळे रक्तभिसरण प्रणालीत हृदयाला रक्तपुरवठा करणाऱ्या नसांमध्ये किती ब्लॉकेजेस आहेत हे ओळखता येते. यासाठी एक लांब, पातळ ट्यूब (कॅथेटर) धमनीत, साधारणपणे पायाच्या जांघेतून किंवा हाताच्या मनगटातून टाकल्यानंतर हृदयाला मार्गदर्शन केले जाते. यापूर्वी पायातून अँजिओग्राफी केली जायची. आता ९५% अँजिओग्राफी हातातून केली जाते. यामुळे पेशंटला त्रास कमी होतो. अँजिओग्राफी झाल्या नंतर पेशंट पंधराव्या मिनिटाला चालू शकतो.

* अँजिओग्राफी कशी केली जाते ?

हॉस्पिटलच्या एक्स-रे किंवा रेडिएशन थेरपी विभागात अँजिओग्राफी केली जाते. यास सहसा ३० मिनिटे ते दोन तास लागतात. अँजिओग्राफी करण्यासाठी सुरुवातीला मांडीच्या सांध्याजवळ किंवा मनगटाजवळ वर एक लहान चिरा केला जातो. भूल देऊन तो भाग अगोदर बधीर केला जातो. कॅथेटर नावाची पातळ नळी रक्तवाहिनीतून थ्रेड केली जाते. अँजिओग्राफी नंतर कमीत कमी २ तासांनंतर रुग्ण घरी जाऊ शकतो. अँजिओग्राफी नंतर वजन उचलणे किंवा उंच चढावर चालणे यासारखे जड व्यायाम ४-६ आठवडे टाळावेत. अँजिओग्राफी नंतर समतोल आहार घेणे योग्य ठरते, जास्त मसालेदार, तेलकट पदार्थ खाणे टाळावे.

संकलन :

कु.अनामिका ढोकळे

बी. ए. भाग १

प्रेमाचा मेळा!

जेव्हा संपूर्ण जग १४ फेब्रुवारी रोजी व्हॅलेंटाईन डे साजरे करत असते, तेव्हा राजस्थानच्या श्रीगंगानगर जिल्ह्यात एक असे स्थान आहे जे खऱ्या प्रेमाचे प्रतीक बनले आहे. ही लैला-मजनूंची मजार आहे, जी भारत-पाकिस्तान सीमेजवळ स्थित आहे. दरवर्षी येथे मोहब्बत का मेळा भरतो, जिथे दूरवरून प्रेमी जोडपी येतात आणि त्यांच्या प्रेमाचे स्मरण करतात.

श्रीगंगानगरमध्ये ६५ वर्षांपासून सुरू असलेला प्रेमाचा मेळा!

सुमारे ६५ वर्षांपासून या मजारीवर हा अनोखा मेळा आयोजित केला जात आहे. पूर्वी हा फक्त एक दिवसांचा होता, परंतु प्रेमींची वाढती संख्या पाहता आता तो पाच दिवस साजरा केला जातो. या काळात हजारो लोक येथे येतात आणि प्रेमाच्या या अमर गाथेला नमन करतात.

मजारीशी संबंधित रहस्यमय चमत्कार!

या मजारीशी एक चमत्कारिक श्रद्धा जोडलेली आहे. असे म्हणतात की दरवर्षी घग्गर नदीचे पाणी या भागात पसरते, परंतु ते कधीही मजारीपर्यंत पोहोचत नाही. स्थानिक लोक हे प्रेमाच्या शक्तीचा एक अद्भूत चमत्कार मानतात.

कोण होते लैला आणि मजनू?

लैला-मजनूंची प्रेमकहाणी सिंध प्रांताची सांगितली जाते. अरबपती शाह अमारीचा मुलगा कैस (मजनू) लैलाच्या प्रेमात पडला होता. परंतु जेव्हा लैलाच्या कुटुंबाला या प्रेमाची माहिती मिळाली तेव्हा त्यांनी ते स्वीकारण्यास नकार दिला.

राजस्थानच्या या मेळ्याच्या रहस्यांवर आजही सस्पेन्स आहे!

लैला-मजनूंच्या मृत्युबद्दल वेगवेगळ्या मान्यता प्रचलित आहेत:

१. लैलाच्या भावाने मजनूची हत्या केली, ज्यामुळे दुःखी

होऊन लैलानेही प्राण सोडले.

२. काही लोकांचे म्हणणे आहे की दोघेही घरातून पळून येथे आले होते आणि तहानलेल्या अवस्थेत त्यांचा मृत्यू झाला.

३. आणखी एक कथा अशी आहे की समाजाला कंटाळून दोघांनीही आत्महत्या केली.

श्रीगंगानगर लैला-मजनूंच्या मजारीवर कसे पोहोचायचे

जर तुम्हाला या पवित्र प्रेमस्थळाला भेट द्यायची असेल, तर येथे पोहोचण्याचे हे प्रमुख मार्ग आहेत:

हवाई मार्ग: जयपूर किंवा दिल्ली विमानतळावरून श्रीगंगानगरसाठी ट्रेन किंवा बसने प्रवास करा.

रेल्वे मार्ग: जवळचे मोठे रेल्वे स्थानक श्रीगंगानगर आहे. येथून अनूपगढ रेल्वे स्थानकापर्यंत ट्रेन जाते, जी मजारीपासून फक्त १० किमी अंतरावर आहे.

रस्ता मार्ग: श्रीगंगानगरपासून अनूपगढ १२० किमी अंतरावर आहे, जिथून बिंजौर गाव फक्त १० किमी अंतरावर आहे. येथे खाजगी टॅक्सी किंवा स्थानिक बसने पोहोचता येते.

खऱ्या प्रेमाची साक्ष देणारे हे पवित्र स्थळ!

लैला-मजनूंची मजार केवळ प्रेमी जोडप्यांसाठी श्रद्धास्थान नाही, तर ती शतकानुशतके जुन्या प्रेमकथांचे अमर स्मारक देखील आहे. दरवर्षी शेकडो प्रेमी जोडपी येथे येऊन त्यांच्या प्रेमाचे स्मरण करतात.

संकलन :

कु.सानिका बैलकर

बी. ए. भाग १

कॅन्सर होऊ नये म्हणून.....

अनेक संशोधनातून असंही समोर आलं आहे की, स्वयंपाकघरातील अनेक वस्तूंमध्ये विषारी केमिकल्स आढळतात, जी हळूहळू शरीरात जमा होतात आणि काही काळानंतर कॅन्सर होऊ शकतो. आपण दैनंदिन जीवनात वापरत असलेल्या अशा ५ गोष्टींबद्दल जाणून घेऊया...

प्लास्टिकच्या बाटल्या आणि कंटेनर :

तुम्ही ज्या प्लास्टिकच्या बाटलीत पाणी पीत आहात किंवा ज्या प्लास्टिकच्या कंटेनरमध्ये पाणी पित आहात त्यामुळे कॅन्सरचा धोका वाढू शकतो. प्लास्टिकमध्ये कॅन्सरजन्य घटक आढळतात. जर त्यांचा नियमित वापर केला तर धोकादायक आजार उद्भवू शकतात.

नॉन-स्टिक कुकवेअर :

नॉन-स्टिक भांडी वापरल्याने कॅन्सरचा धोका वाढू शकतो हे देखील संशोधनातून सिद्ध झालं आहे. नॉन-स्टिक भांड्यांच्या तळाशी कोटींग करण्यासाठी वापरली जाणारी गोष्ट कॅन्सरला कारणीभूत असते. जेव्हा ते वितळत तेव्हा धोका आणखी वाढतो.

रिफाईंड तेल :

ट्रान्स फॅट आणि रिफाईंड तेल असलेल्या पदार्थांचं जास्त सेवन केल्याने देखील कॅन्सर होऊ शकतो. रिफाईंड तेल वारंवार गरम केल्याने फ्री रेडिकल्स बाहेर पडतात, ज्यामुळे कॅन्सरचा धोका वाढतो. हायड्रोजेनेटेड तेलात ट्रान्स फॅट आढळतं, जे शरीरात जळजळ वाढवू शकतं आणि कॅन्सरसाठी कारणीभूत ठरू शकतं.

फॉइल पेपर आणि प्लास्टिक :

प्लास्टिकच्या कंटेनरमध्ये किंवा एल्युमिनियम फॉइलमध्ये अन्न गरम करणं आरोग्यासाठी हानिकारक असू शकतं. मायक्रोवेव्हमध्ये प्लास्टिक गरम केल्याने डायऑक्सिन नावाचं केमिकल बाहेर पडतं. त्यामुळे कॅन्सर होऊ शकतो. एल्युमिनियम फॉइलचा जास्त वापर केल्याने शरीरात एल्युमिनियमचं प्रमाण वाढू शकतं, ज्यामुळे मज्जासंस्थेवर परिणाम होऊ शकतो. म्हणून, मायक्रोवेव्हमध्ये फक्त काचेचे किंवा सिरेमिक भांडी वापरण्याचा प्रयत्न करा.

प्रोसेस्ड मीट :

जर तुम्ही प्रोसेस्ड फूड प्रमाणेच प्रोसेस्ड मीट खात असाल तर ते हानिकारक आहे. यामुळे अनेक प्रकारचे आजार होऊ शकतात. कॅन्सर हा त्यापैकी एक आहे. म्हणून प्रोसेस्ड मीठ खाणं टाळा. अनेक संशोधनातून ही माहिती समोर आली आहे.

संकलक

कु. धनश्री आनंदा शेलार

बी. ए. भाग १

आता पत्रास कारण की.....

आता पत्रास कारण की...
 परवाचे तुझे खुशालीचे पत्र,
 आता कसे चालले आहे?
 वर्तमानाला बुचकाळ्यात
 टाकणारा तुझा प्रश्न!
 आता तसे छान चालले आहे
 आईच्या जोगव्यावर जगतायंत
 बायको, मुले इतर सगळेच.
 माझंही पोट भरतं मित्रा,
 जोगव्याच्याच भाकरीवर!
 प्राध्यापकाची झुल फारच असाह्य.
 रेणुकेच्याच नावाने उदो उदो
 दिवस उगवतो आणि मावळतो.
 घरी सगळाच सावळा गोंधळ...
 शबनम त्यातील पुस्तकं खुंटीलाच...
 पोकळ तत्वज्ञानाचं ओझं सांभाळत!
 बंद पापनीत उभी चळवळ,
 मार्क्स, फुले शाहू आणि आंबेडकर.
 कान, डोळे, तोंड मिटून स्तब्ध
 माझ्या मनात अनेक प्रश्नांचे वादळ!
 तुझ्याच उत्तराच्या प्रतीक्षेत..

पाहिले ज्या क्षणी.....

पाहिले ज्या क्षणी मी तुला,
 माझीच मी ना राहिले.
 वर्दीतला फोटो बघूनी ,
 गालावरती माझ्या गुलाब फुलले.
 शोध घ्यावया तुझा,
 आले तुझ्या गावी.
 पण नाव मात्र सांगता येईना
 काहीही करून मनातलं दडपण
 मात्र तुझा पत्ता शोधू देईना.
 शेवटी निराशाजनक पद्धतीने आले घरी.
 उंबरठ्यात पाऊल टाकताच,
 बाबांचा आवाज आला कानी.
 कोणाच्या गेली होतीस हुंदाडायला दारी ?
 तितक्यात हृदयाने स्पीड पकडली,
 मेट्रो पेक्षा भारी.
 पण काम करू मित्रांनो,
 मला झाली होती लगीन घाई.
 कसं बस सांगितलं समजावून बाबांना
 मात्र आईचे दोन धपाटे बसलेच पाठी.
 नंबर मिळवला होता तुझा खटाटोप करुन,
 पण मेसेज मात्र करायची हिंमतच झाली नाही.
 पत्र पाठवते माझ्या या प्रेमाचं प्रतीक म्हणून,
 मान्य करशील का माझं प्रेम,
 या फौजी ची बायको बनवून ?
 या फौजी ची बायको बनवून ?

प्रिय बाबा.....

प्रिय बाबा,
काळ सरतो वेगेवेगे
स्मृती सरता सरत नाहीत.
आयुष्याच्या पुस्तकातल्या
अपार खुणा मिटता मिटत नाहीत.
बाबा तुम्ही गेलात तेंव्हा,
आतून खूप काही तुटत होतं
बालपणीचं घट्ट बोट
हळूहळू सुटत होतं.
तुमच्याशी खूप काही बोलणारा
फोनच आता मिळत नाही.
तुम्हाला भेटायला येणारी गाडी,
गवसता गवसत नाही...

ता. क.
पत्र हे पोहचताच
उत्तर लगेच येईल ना?
पुढच्या जन्मी पुन्हा पुन्हा
तुमची मुलगी होईल ना?

तुमचीच लाडकी

प्रिय आई.....

प्रिय आईस,
वाटलं नव्हतं कधी आई,
मी एवढ्या दूर येईन,
दातवन लावून बसणाऱ्या आजीला
पत्रात राजी करीन.
बैलगाडीतला फेटेवाल्याचा माझा आज्जा,
शोभतोय बघ कसा शेतकरी राजा.
बाबाची तर रोजचीच घाई,
मी मात्र तुझी दुधावरची साई.
करतोय का नाही ग,
पपड्या अभ्यास?
शिकून पुढं जायचं आहे एवढं सांग खास.
अंगणातल्या मोगऱ्याला आलाय का ग बहर?
माझ्यासाठी हे वेगळंच आहे ग शहर.
शेळीच्या पिल्लाना फुटलेत का ग शिंग?
गाईच्या पाड्याला मारलाय का ग रंग?
सासरहून कधी आली होती का ताई?
तिचा सूर मात्र नेहमी अभंग गायी.
इकडं मात्र तुमच्या खूप आठवणी येतात,
नकळत डोळ्यातून गंगा जमुना वाहतात....
जा जा पत्रा मार भरारी,
जाऊन सांग सर्वांच्या कानी,
आम्ही सुखरूप आहोत म्हणुनी....

तुझीच लाडकी लेक

वर्तमानात काय कमी झाले ?

१. झोप
२. केस
३. प्रेम
४. कपडे
५. शिष्टाचार
६. लाजलज्जा
७. मर्यादा
८. घरात खाणे
९. वाचन
१०. भावा-भावातील प्रेम
११. चालणं
१२. खाण्यापिण्यातली शुद्धता
१३. सकस आहार
१४. तूप-लोणी
१५. तांब्या-पितळेची भांडी
१६. मनःशांती
१७. पाहुणे
१८. सत्य
१९. सभ्यता
२०. मनोमिलन
२१. समर्पण
२२. मोठ्या माणसांबद्दलचा सन्मान
२३. सहनशक्ती
२४. धर्म
२५. विश्वास

हे सारं कमी झालंय *

वर्तमानात वाढलं काय ?

- १) अनितीचा पैसा.
- २) खोटी प्रतिष्ठा.
- ३) कागदी गुणवत्ता.
- ४) शरीराचा आकार.
- ५) आजारपण.
- ६) दवाखाने.
- ७) मानसिक रोग.
- ८) माणसा माणसातील द्वेष.
- ९) मनाची हाव.
- १०) संकरित अन्नधान्य.
- ११) हॉटेल व्यवसाय.
- १२) परवाना मद्यालय.
- १३) नाचगाणे, व्यसने.
- १४) कपड्यांची फॅशन.
- १५) दप्तराचे ओझे.
- १६) भ्रष्ट आचरण.
- १७) कामाचा देखावा.
- १८) भोंदूगिरी.
- १९) कपट कारस्थाने.
- २०) जळाऊ प्रवृत्ती.
- २१) भौतिक साधने.
- २२) राग, द्वेष, मत्सर.
- २३) मुद्धज्वर.
- २४) प्रसारमाध्यम साधने.

काम वाढले अन काम कमी झाले?

उच्च शिक्षण वाढले,पण मूल्यशिक्षण कमी झाले.
आकाशात झेप घेतली,पण मातीशी नाळ तुटली.

संकलक :

कु.सोनाली शंकर वांगडे

बी. ए. भाग १

मराठी प्रेरणादायी कविता.

१. वाचणं हे पेरणं असतं
तर लिहिणं म्हणजे उगवणं,
उगवण्याची चिंता करीत
बसण्यापेक्षा पेरणी सुरू करा,
एक दिवस तुमचं उगवलेलं धान्य
लोक पेरणीसाठी घेऊन जातील.

-व्यंकटेश कल्याणकर

२. भरलेला खिसा माणसाला जग दाखवतो
आणि रिकामा खिसा जगातील माणसं दाखवतो.
ज्याला शंभर किलो धान्याचं पोतं उचलता येतं,
त्याला ते विकत घेता येत नाही आणि
ज्याला विकत घेता येतं त्याला उचलता येत नाही.
विचित्र आहे पण सत्य आहे
आपल्याला जे जे पाहिजे, ते ते सर्व मिळाले तर!!
जगायला गंमत आणि देवाला किंमत राहिली नसती!!
चांगले मित्र आणि औषधे हि आपल्या आयुष्यातील वेदना
दूर करण्याचे काम करतात.
फरक इतकाच की, औषधांना एक्सपायरी डेट असते, पण
मित्रांना नाही

- पु. ल. देशपांडे

३. अत्यंत महागडी,
न परवडणारी खऱ्या अर्थाने
ज्याची हानी भरून येत नाही
अशी गोष्ट किती उरली आहे
याचा हिशोब नसताना आपण जी
वारेमाप उधळतो ती म्हणजे
आयुष्य

-व. पू. काळे

४. ज्याची बाग फुलून आली
त्यांनी दोन फुले द्यावीत
ज्यांचे सूर जुळून आले
त्यांनी दोन गाणी द्यावीत,
ज्यांच्या अंगणात झुकले ढग
त्यांनी ओंजळभर पाणी द्यावे
आपले श्रीमंत हृदय त्यांनी
रिते करून भरून घ्यावे,
आभाळाएवढी ज्यांची उंची
त्यांनी थोडे खाली यावे
मातीत ज्यांचे जन्म मळले
त्यांना खांद्यावरती घ्यावे.

-दत्ता हलसगीकर

५. ओळखलंत का सर मला, पावसात आला कोणी
कपडे होते कर्दमलेले, केसांवरती पाणी
क्षणभर बसला, नंतर हसला, बोलला वरती पाहून
गंगामाई पाहुणी आली गेली घरट्यात राहून
माहेरवाशीण पोरीसारखी चार भिर्तीत नाचली
मोकळ्या हाती जाईल कशी बायको मात्र वाचली
भित खचली, चूल विझली होते नव्हते गेले
प्रसाद म्हणुन पापण्यांमध्ये पाणी थोडे ठेवले
कारभारणीला घेऊन संगे सर आता लढतो आहे
चिखलगाळ काढतो आहे, पडकी भित बांधतो आहे
खिशाकडे हात जाताच हसत हसत उठला
पैसे नकोत सर जरा एकटेपणा वाटला
मोडून पडला संसार तरी मोडला नाही कणा
पाठीवरती हात ठेवून फक्त लढ म्हणा!

- कुसुमाग्रज

६. मन मनास उमगत नाही,
आधार कसा शोधावा स्वप्नातील पदर धुक्याचा,
हातात कसा लागावा
मन थेंबाचे आकाश, लाटांनी सावरलेलं
मन नक्षत्रांचे रान, अवकाशी अवतरलेलं
मन गरगरते आवर्त, मन रानभूल, मन चकवा
मन काळोखाची गुंफा, मन तेजाचे राऊळ
मन सैतानाचा हात, मन देवाचे पाऊल
दुबळ्या गळक्या झोळीत हा सूर्य कसा झेलावा
मन मनास उमगत नाही, आधार कसा शोधावा
चेहरा-मोहरा याचा, कुणी कधी पाहिला नाही
मन अस्तित्वाचा सिंधू, भासाविण दुसरा नाही
मा ओळखी नात्याचा, कुणी कसा भरवसा द्यावा
मन मनास उमगत नाही, आधार कसा शोधावा

- सुधीर मोघे

७. असे जगावे दुनिमेमध्ये, आव्हानाचे लावुन अत्तर,
नजर रोखुनी नजरेमध्ये, आयुष्याला द्यावे उत्तर
नको गुलामी नक्षत्रांची, भीती आंधळी ताऱ्यांची,
आयुष्याला भिडतानाही, चैन करावी स्वप्नांची
असे दांडगी इच्छा ज्याची, मार्ग तयाला मिळाली सत्तर,
नजर रोखुनी नजरेमध्ये, आयुष्याला द्यावे उत्तर
पाय असावे जमिनीवरती, कवेत अंबर घेताना,
हसू असावे ओठांवरती, काळीज काढुनी देताना
संकटासही ठणकावुनी सांगावे, आता ये बेहत्तर,
नजर रोखुनी नजरेमध्ये, आयुष्याला द्यावे उत्तर
करून जावे असेही काही, दुनियेतुनी या जाताना,
गहिवर यावा जगास साऱ्या, निरोप शेवटचा देताना
स्वर कठोर त्या काळाचाही, क्षणभर व्हावा कातर-कातर,
नजर रोखुनी नजरेमध्ये, आयुष्याला द्यावे उत्तर

-विंदा करंदीकर

८. आयुष्यात मला भावलेले एक गुज मी तुम्हाला सांगतो,
उपजिविकेसाठी आवश्यक असणाऱ्या विषयाचे शिक्षण जरूर
द्या.
पोटापाण्याचा उद्योग जिद्दीने करा. पण तेवढ्यावरच थांबू
नका.
साहित्य, चित्र, संगीत, नाट्य, शिल्प, खेळ यातल्या एखाद्या
तरी कलेशी मैत्री जमवा.
पोटापाण्याचा उद्योग तुम्हाला जगवेल पण कलेशी जमलेली
मैत्री, तुम्ही का जगायचे हे सांगून जाईल

- पु. ल. देशपांडे

९. विपत्तीमध्ये तू माझं रक्षण कर ही माझी प्रार्थना नाही,
विपत्तीमध्ये मी भयभीत होऊ नये एवढीच माझी इच्छा
माझ्या दुःखी, व्यथित मनाचं तू सांतवन कर अशी माझी
अपेक्षा नाही,
दुःखावर मला जय मिळवता यावा एवढीच माझी इच्छा
माझ्या मदतीला कोणी आलं नाही तरी माझी तक्रार नाही,
माझं बळ मोडून पडू नये एवढीच माझी इच्छा
माझी फसवणूक झाली तर तू मला सावरावंस अशी माझी
अपेक्षा नाही,
माझं मन खंबीर राहावं एवढीच माझी इच्छा
माझं तारण तू करावंस, मला तारावंस ही माझी प्रार्थना नाही,
तरून जाण्याचं सामर्थ्य माझ्यात असावं एवढीच माझी इच्छा
माझं ओझं हलकं करून तू माझं सांतवन केलं नाहीस करी
माझी तक्रार नाही,
ते ओझं वहाण्याची शक्ती मात्र माझ्यात असावी एवढीच
माझी इच्छा
सुखाच्या दिवसांत नतमस्तक होऊन मी तुझा चेहरा ओळखून
काढेनच
मात्र दुःखाच्या रात्री सारं जग जेव्हा माझी फसवणूक करेल
तेव्हा
तुझ्याविषयी माझ्या मनात शंका निर्माण होऊ नये एवढीच
माझी इच्छा

-रविंद्रनाथ टागोर

१०. चार काम करतोस
काहितरी करून दाखव
वेळ जाईल निघून
प्रवाहामध्ये तरून दाखव
लाखो आले आणि गेले
बोलून उपदेश सगळे
स्वतः काही नाही केले
फक्त उपदेश दिले
उपदेशाचे कडू तू पिऊन तर बघ
सत्याची साथ तू देऊन तर बघ
हिंमत आहे तुझ्यात,
आमुष्याचा शिखर चढण्याची
स्वतःवर विश्वास ठेवून तर बघ
हीच वेळ आहे,
योग्य पाऊल पुढे टाकण्याची
काहीतरी करून दाखवण्याची
घाबरू नकोस, निर्णय घे
यश तुझ्याच हातात आहे.

-हार्दिक शाह

संकलक

कु. रूपाली रामा कुन्हाडे
बी. ए. भाग १

मराठी प्रेरणादायी सुविचार

१. चालणारे दोन पाय किती विसंगत
एक मागे असतो एक पुढे असतो
पुढच्याला अभिमान नसतो
मागच्याला अपमान नसतो
कारण त्यांना माहीत असतं
क्षणात सारं बदलणार असतं
याचच नाव जीवन असतं
याचच नाव जीवन असतं

२. संधी मिळेल तुलाही
लगेच हिरमसु नकोस,
आमुष्य खूप सुंदर आहे
फक्त तू खचू नकोस,
प्रेम तुझ्यावर करणारे
कितीतरी लोक आहेत,
तुझ्यासाठी जोडणारे
खूप सारे हात आहेत,
असे अशा आपल्यांसाठी
तू ही थोडं हसून बघ,
आमुष्य खूप सुंदर आहे
फक्त तू खचू नकोस

३. काळ हा कोणाचाच नसतो
का रे तू समजत नाहीस,
आज तू हरला म्हणून
असं नाही की तू उद्या जिंकणार नाहीस,
काळ तर कोणाच्याच हातात नाही
तो नेहमी बदल असतो,
कधी आपल्याला परकं करतो
तर कधी परक्यांना आपलं करतो,
बुडलेला सूर्य पुन्हा एकदा उगवत असतो

तोही प्रत्येक दिवशी नव्याने सुरूवात करतो,
कोमेजेलेलं फुल पाहून झाड कधीच निराश होत नाही
कारण त्याला माहीत असतं उद्याचा बहर अजून येणार आहे
तू ही कर असं काही, की लोक घेतील तुझं नाव अभिमानाने
घे आकाशात उंच भरारी नको करू पर्वा हरण्याची

४. जन्माला आला आहेस तर थोडं जगून बघ
जीवन खूप खडतर आहे थोडं सोसून बघ,
चिमुटभर दुःखाने कोसळून जाऊ नकोस
प्रयत्नाचा डोंगर चढून बघ, मशाची चव चाखून बघ,
अपयश आलं तर ते निरखून बघ
यश आलं तर ते थोडं वाटून बघ,
डाव मांडणं खूप सोपं आहे फक्त थोडं खेळून बघ,
स्वतःचं घरटं बांधायचं असेल तर काडी काडी जमवून बघ,
जगणं सोपं आहे की मरणं सोपं आहे थोडं तोलून मापून बघ,
जीवन एक कोडं आहे जगता जगता ते सोडवून बघ

५. लढता लढता हरलो जरी,
हरल्याची मला खंत नाही
लढा माझा माझ्यासाठी
लढाईला माझ्या अंत नाही
पुन्हा उठेन आणि पुन्हा लढेन

६. चांगल्या लोकांची परमेश्वर
खूप परिक्षा घेतो
पण साथ कधीच सोडत नाही
वाईट लोकांना परमेश्वर
खूप काही देतो
पण साथ कधीच देत नाही

७. कासवाच्या गतीने करा होईना
रोज थोडी थोडी प्रगती करा
खूप ससे येतील वाटेत आडवे

बस त्यांना हरवण्याची हिंमत ठेवा
जर तुम्हाला श्रीमंती मोजायची असेल
तर नोटा मोजत बसू नका
कधी चुकून डोळ्यात दोन अश्रू आले
तर पुसायला किती जण येतात ते मोजा
८. समुद्राने झन्याला
हिणवून विचारले,
झरा बनून किती दिवस राहणार
तुला समुद्र नाही का व्हायचे ?
त्यावर झन्याने शांततेत उत्तर दिले,
मोठे होऊन खारे होण्यापेक्षा
लहान राहून गोड बनणे कधीही चांगले
कारण तिथे वाघ पण वाकुन पाणी पितो

९. पाकळ्यांचे गळणे म्हणजे फुलांचे संपणे असते
संपतानाही सुगंध देणं यातच त्यांचे आमुष्य असते
असं आयुष्य जगता येणे म्हणजे
खरंच आयुष्याचे सोने असते
पण या ज्यांना याचा अर्थ समजतो त्यांचे जीवनच खऱ्या
अर्थाने सोन्याहून पिवळे असते

१०. देव कधीच कुणाचे नशीब लिहित नाही आमुष्याच्या
प्रत्येक वळणावर आपले विचार, आपले व्यवहार आणि
आपले कर्मच आपले नशीब लिहितात.

संकलक
ओंकार साखरे
बी. ए. भाग १

=====

हृदयस्पर्शी प्रेरणादायी कविता

१. पिंजरा तोडून मुक्त झालेला तो पक्षी
जखमी पंखातील रक्ताने
हिरव्या भूमीवर
लाल नागमोड उमटवीत
उडतो आहे आपल्या घट्याकडे
कदाचित आपल्या मृत्यूकडेही
पण त्याच्याकडे करूणेने
पाहणारे सारे आकाशाली
हिरावून घेऊ शकत नाही
रक्ताने माखलेला
त्याचा आनंद अभिमान
पिंजरा तोडल्याचा

-कुसुमाग्रज

२. एका तळ्यात होती बदके पिले सुरेख
होते कुरूप वेडे , पिल्लु तयात एक
कोणी न त्यास घेई, खेळावयास संगे
सर्वाहूनी निराळे ते वेगळे तरंगे
दावूनी बोट त्याला, म्हणती हसून लोक
आहे कुरूप वेडे , पिल्लु तमांत एक
पिल्लास दुःख भारी, भोळे रडे स्वतःशी
भावंड ना विचारी, सांगेल ते कुणाशी
जे ते तयास टोची, दावी उगाच धाक
आहे कुरूप वेडे, पिल्लू तमांत एक
एके दिनी पंरतु, पिल्लास त्या कळाले
भय वेड पार त्याचे, वाऱ्यासवे पळाले
पाण्यात पाहताना, चोरुनिया क्षणैक
त्याचेच त्या कळाले तो राजहंस एक

-ग. दि. माडगुळकर

३. प्रेम हरवले म्हणून
आमुष्य संपवायचे नसते
त्याला शोधत पुन्हा नवीन
वाटेवर चालायचे असते

मग तुझी वाट पाहत
कोणी न कोणी नक्कीच थांबून असेल
तिच्या नजरेला नजर भिडताच
प्रेम मात्र मनात बसेल
मग तिने दिलेलं फुल
तू पुस्तकात ठेवशील
त्याच्या पाकळ्या पाकळ्या तू
स्वतःपेक्षा जास्त जपशील
हरला म्हणून हात पाय गाळू नकोस
जिद्द ठेव मनात असा तू खचू नकोस
नाही प्रेमाला वेळ, काळ आणि भाषा
नेहमी पुढे चाल ठेवून मनात हिच एक आशा

४. रस्त्यात काटे दिसले म्हणून
मागे कधी फिरू नका
जीवनात संकट आले म्हणून
हळवे कधी होऊ नका
ध्येय आपले मशो शिखराचे
मनात जिद्द ठेवूया
रंगत संगत मनी होऊन
यशाची पायरी पकडूया
घाबरायचं नाही कोणी कोणाला
जीवन सुंदर आपण बनवायचं
जरी कोणी आला आडवा
तर तेथेच त्याला गार करायचं
इच्छा आपली असावी स्वच्छ
नाही तिला लागणार डाग
अशी आशा मनी धरून
यशाची धरावी सरळ वाट

५. केले कुणास्तव ते किती
हे कधी मोजू नये
होणार तयारी विस्मृती
त्याला तयारी पाहिजे
आज येथे नाचती
घेतील ते पायातळी

त्याला तयारी पाहिजे
सत्यास साक्षी ठेवुनी
वागेल तो, बोलेल जो,
तो बोचतो मित्रांसही,
त्याला तयारी पाहिजे
पाण्यामध्ये पडलास ना?
पाणी कसेही असो
आता टळेना पोहणे
त्याला तयारी पाहिजे

-विंदा करंदीकर

६. ह्या नभाने ह्या भुईला दान द्यावे
आणि ह्या मातीतुनी चैतन्य गावे
कोणती पुण्ये अशी येती फळाला
जोधळ्याला चांदणे लखडून जावे
ह्या नभाने ह्या भुईला दान द्यावे
आणि माझ्या पापणीला पूर यावे
पाहता पाहता ऋतुगंध कांती सांडलेली
पाखरांशी खेळ मी मांडून जावे
गुंतलेले प्राण ह्या रानांत माझे
फाटकी ही झोपडी काळीज माझे
मी असा आनंदुनी बेहोष होता
शब्दगंधे, तू मला बाहूत घ्यावे!

७.मौनाने होतं एवढं रामायण
हे माहीत असतं तर
शब्दांच्याच स्वाधीन झाले असते,
पण शब्दांनी नेली असती मिरवणूक
भलत्याच दिशेला
शब्द म्हणजे अंध कौरव,
ओठात एक, पोटात भलतंच.
मौनाचे रामायण सहन करता येतं सीता होऊन,
पण शब्दांचं महाभारत सोसायला पाठीशी कृष्ण हवा

- पद्मा गोळे

८.शब्दांना वेळीच सावरले म्हणून बरे झाले
नाहीतर शब्द भलतेच बोलून गेले असते,
शब्दांना माघारी बोलावले म्हणून बरे झाले
नाहीतर शब्द छेद करून पार गेले असते
शब्द तरूण बंदुकीतल्या दारूसारखे ज्वालोग्राही
अस्मितेच्या खाली पोट असते हे त्यांना माहीत नसते

- दत्ता हलसगीकर

९.पडला पडला म्हणताना कळपात हसू झाले,
हरला हरला म्हणताना कळपात सोहळे झाले,
हरण्याचा सोहळा माझा किती वेळ सुरू होता?
अनेक सोहळे झाले अनेक कावळे झाले
कुठेच आता कळपाचा आवाज का येईना?
अरेरे! माझे आता हरणे कमी झाले.
माझे आता हरणे कमी झाले.

- स्वप्नील कराळे

१०. कमी तापवलं तर
नासण्याची भीती
जास्त तापवलं तर
आलेल्या दाट सायीमुळे
गुदमर होतो आयुष्याचा
विस्तवावर ठेवलं तर
राखेशिवाय काम सापडेल?
या नैराश्याच्या गोंधळात
म्हणूनच सांगतो मित्रांनो,
आयुष्य जगण्यातच खरी मजा आहे

संकलक
आदित्य जवळ
बी. ए. भाग १

=====

प्रेरणादायी कविता.....

१. सगळ्याच गोष्टी सांगायच्या नसतात,
सगळेच अश्रू दाखवायचे नसतात,
सगळ्याच नात्यांना नावे द्यायची नसतात,
स्वप्न पूर्ण होत नाहीत म्हणून
स्वप्न पाहायचीच सोडून द्यायची नसतात,
तर ती मनाच्या एका कोपऱ्यात जपून ठेवायची असतात.

२. चांगल्या गोष्टी त्यांना मिळतात,
जे वाट पाहतात
अधिक चांगल्या गोष्टी त्यांना मिळतात,
जे प्रयत्न करतात
पण सर्वोत्तम गोष्टी त्यांनाच मिळतात,
जे आपल्या प्रयत्नांवर अतूट विश्वास ठेवतात
आमुष्य अवघड आहे पण, अशक्य नक्कीच नाही !

३. अरे खोप्यामधील खोपा
सुगरणीचा चांगला
देखा पिलासाठी तिने
झोका झाडाले टांगला
पिलं निजली खोप्यात
जसा झुलता बंगला
तिचा पिलामध्ये जीव
जीव झाडाले टांगला
खोपा इनला इनला
जसा गिलक्याचा कोसा
पाखराची कारागिरी
जरा देख रे माणसा
तिची उलीशीच चोच
तेच दात तेच ओठ
तुला देले रे देवान
दोन हात दोन बोट

-बहिणाबाई चौधरी

४. ढवळून सारी स्वप्ने माझी,
कुठे शोधली खोल तळाशी,
दुष्काळाच्या गर्तेमध्ये
राहून गेले एक तळाशी,
गढूळलेल्या उण्यापुऱ्या त्या,
रोगटलेल्या पाण्यावरती
राहून गेलेल एक कसे ते
चिकटून होते शेवाळ्याशी,
होती सोबत चुकचुकणाऱ्या
रातकिड्यांच्या आवाजाची
पिऊन गेले रात काजळी
डगमगले ना परी मुळाशी
कसली त्याची जिद्द म्हणावी
जगण्याची की गुदमरण्याची
सोयरीक ही जुळवत होते
गरगरणाऱ्या पाचोळ्याशी
इथेच आहे बहर फुलांचा
दिसेल तासा माथ्यावरती
भरेल तेव्हा कळशी माझी
हितगुज चाले आभाळाशी

५. पैज लावायची असेल तर.
ती फक्त स्वतःसोबतच लावा
कारण, जिंकलात तर स्वतःचा आत्मविश्वास जिंकाल
आणि हरलात तर स्वतःचा अहंकार हराल

६. कविता चुकली तर कागद फाडता येतो पण
जर प्रेम करण्यात चूक झाली तर,
आयुष्याच्या पत्रावळ्या होतात

७. लाथ मारूनी आव्हानांना
गंध यशाचा धुंद करावा
मिठीत घ्यावी आपुली स्वप्ने

आयुष्याचा उत्सव व्हावा
तोच श्वास अन तीच हवा
पळ पळ भासो नित्य नवा
सजीव होण्या जिवंतपणा
आयुष्याचा उत्सव व्हावा
नको निराशा नकोत मोह
स्वतः स्वतःचा सोडू डोह
जगणे आपुले सार्थ कराया
आयुष्याचा उत्सव व्हावा
कष्ट करा, घाम गाळा
नष्ट होतील सारे ताण
उंच होईल तुमची मान
आयुष्याचा उत्सव छान
होईल जेव्हा आपुला अंत
नमन मिट्ट्या तेव्हा शांत
पाहून आपला आयुष्य उत्सव
मरणाचाही होईल महोत्सव

८. झेप घ्यायची असेल तर
आपल्या परिघाच्या बाहेर घ्या
म्हणजे तुम्ही खाली पडणार नाहीत
कारण अवकाशात मुक्तपणे
विहार करण्याकरता
आधी पृथ्वीच्या गुरुत्वाकर्षणाच्या
परिघाबाहेर जावे लागते

- आनंदयात्री

९. जरा चुकीचे, जरा बरोबर बोलू काही!
चला दोस्तहो आयुष्यावर बोलू काही!
उगाच वळसे शब्दांचे हे देत रहा तू
भिडले नाहीत डोळे तोवर बोलू काही
तुफान पाहून तीरावर कुजबुजल्या होड्या
पाठ फिरू दे त्याची नंतर बोलू काही

हवेहवेसे दुःख तुला जर हवेच आहे
नकोनकोसे हळवे कातर बोलू काही
उद्या-उद्याची किती काळजी बघ रांगेतुन
परवा आहे उद्याच नंतर बोलू काही
शब्द असू दे हातामध्ये काठी म्हणुनी
वाट आंधळी प्रवास खडतर बोलू काही

-संदीप खरे

१०. मला सांगा सुख म्हणजे नक्की काय असतं
मला सांगा सुख म्हणजे नक्की काय असतं,
काम पुण्य असलं की ते घर बसल्या मिळत
मला सांगा सुख म्हणजे नक्की काय असतं,
काम पुण्य असलं की ते घर बसल्या मिळत
देव देतो तेव्हा छप्पर फाडून देतो,
हवय नको ते म्हणणं प्रश्नच नसतो
आपण फक्त दोन्ही हाथ भरून घ्यायचं नुसतं,
मला सांगा सुख म्हणजे नक्की काय असतं
मला सांगा सुख म्हणजे नक्की काय असतं,
काम पुण्य असलं की ते घर बसल्या मिळतं

संकलक

कु. सिमा गोरे
बी. ए. भाग १

हिंदी विभाग

प्रा.डॉ.संग्राम शिंदे

अनुक्रमणिका

अ.नं.	घटक	पान नं.
१.	भारत में नारियोंकी स्थिती	२७
२.	दोस्त	३०
३.	स्त्री भ्रूण की आवाज	३३
४.	वृक्ष लगाओ, देश बचाओ	३४
५.	मेरा सपना	३५
६.	वीरों के वीर है कर्मवीर	३६
७.	जिंदगी के कुछ पल	३७
८.	बेटी	३८
९.	माँ	३८
१०.	जोडो भारत	३८
११.	कॉलेज	३९
१२.	प्यार	३९
१३.	जिंदगी	३९
१४.	तीन बातें	३९
१५.	मैं बोझ नहीं हूँ	४०
१६.	समय	४०
१७.	दोस्ती	४०

भारत में नारियोंकी स्थिति....

प्राचीन काल में हमारे भारत में मातृसत्ताक संस्कृति थी। भारत में जब आर्यों का आगमन हुआ तब से हमारे भारत की संस्कृति यह पितृसत्ताक हो गयी। आर्यों की संस्कृति में नारियों को सिर्फ उपभोग्य वस्तु माना जाता था। इसी कारण मनुसंहिता में नारियों को दुय्यम स्थान देकर समाज के सबसे निचे का स्थान नारि को दिया गया था। ब्राम्हण, क्षत्रिय, वैश्य, शुद्र, अतिशुद्र यह स्थिति मनुस्मृति ग्रंथ में वर्गीकृत की थी। और इनमें सबसे निचा स्थान नारी को दिया गया था।

लेकिन नारी यह भी एक इन्सान है, वह भी एक पुरुष की तरह है, उसमें भी कुछ भावनाएँ हैं। नारी की इन स्थितियों को मनुस्मृतिमें दुय्यम स्थान देने के कारण नारि पर बहुत जुल्म, अन्याय अत्याचार हुए हैं। ऐसा दिखाई देता है।

स्त्री को मुक्ती कब मिली जब हमारा भारत देश स्वतंत्र हुआ। जब हमारे देश को संविधान प्राप्त हुआ था। हमारे देश में स्त्री को डॉ. बाबासाहेब आम्बेडकरजीने संविधान में पुरुष के बराबर का स्थान दिया है। स्त्री को स्वतंत्रता मिले, वह भी पुरुष की तरह ही है, उसकी भी इच्छा आकांक्षाएँ हैं। लेकिन फिर भी हमारे देश में स्त्री को बहुत नीचा दिखाया जाता है। आज भी हमारे देश में पुरुषप्रधान संस्कृति होने के कारण स्त्री को अभी भी दुय्यम स्थान है। पुरुषों को ही प्राधान्य मिलने के कारण सदियोंसे यही चल रहा है।

स्त्री को मानो निरात्मा वस्तु समजते हैं। वह जिम्मेदारियों में बंधी गयी है, वह कुछ नहीं बोल सकती। उसे उतनी आजादी नहीं थी घूँठ-घूँठ के ही अपना जीवन जिना पडता है। उस का जन्म होते ही लोग कहते हैं लडकी हुई। यह सुनतेही सब दुखी होते हैं। लडकी मतलब बोज है। इस लिए उन्हें शिक्षा नहीं देते। सिर्फ लडकेकोही शिक्षा दि जाती है। और इसी तरह स्त्री पुरुष भेदभाव होता है। क्योंकि लडका घर का कुलदीपक माना जाता है। लडकी

शादी के बाद उसके पती के साथ दूसरे घर चली जाती है, इसलिए भेदभाव चलता है। वह तो एक उपभोग्य वस्तु है अभी भी स्त्री का शोषण किया जाता है। कितनी दुनिया बदली लेकिन लडकीयों के साथ जुल्म होता आ रहा है, हो रहा है। कब यह परिस्थिती बदलेगी, कब स्त्री के जीवन में सूरज की किरणे फलेगी, प्रकाश उजाला आयेगा। अपने अस्तित्व के लिए स्त्री दुनिया से झगड रही है।

स्त्री पुरुष से श्रेष्ठ है

“स्त्री को अबला कहना उसका अपमान करना है। उसको अबला कह कर पुरुष उसके साथ अन्याय करता है। अगर ताकत से मतलब पाशवी ताकत से है तो निस्संदेह पुरुष की अपेक्षा स्त्री में कम पशुता है पर अगर इसका मतलब नैतिक शक्ति से है तो अवश्य ही पुरुष की अपेक्षा स्त्री कहीं अधिक शक्तिशालीनी है। अगर अहिंसा हमारे जीवन का ध्यानमंत्र है तो कहना होगा कि इस देश का भविष्य स्त्रियों के हाथ में है।”

- महात्मा गांधी

समाज में नारी का महत्त्व -

किसी भी समाज के विकास स्तर को समझने के लिए उसमें नारी की स्थिती का ज्ञान प्राप्त करना आवश्यक है। नारी कुल जनसंख्या का आधा भाग होती है। उसका पुत्री, पत्नी और माता के रूप में महत्त्व है। पत्नी के रूप में वह परिवार का संचालन करती है। माता के रूप में वह सृष्टा है।

संसार के अधिकांश समाज पितृ सत्तात्मक हैं। इन समाजों में पुत्र का पुत्री की अपेक्षा अधिक महत्त्व होता है। इसके दो कारण रहे हैं। योद्धा के रूप में पुत्र पुत्री की अपेक्षा अधिक कारगर सिद्ध होता है। आर्थिक दृष्टि से भी पुत्र पुत्री की अपेक्षा परिवार के लिए अधिक लाभदायक प्रमाणित होता है।

सिन्धु घाटी सभ्यता में नहीं -

भारत की सभ्यता प्रायः पाच हजार साल पुरानी

मानी गई है। भारत की सबसे प्राचीन सभ्यता सिन्धु घाटी की सभ्यता को समझा जाता है। इस सभ्यता में नारी जीवन की कुछ झलक मिलती है। अनुमान है कि इस काल में परम नारी कि पूजा काफी लोकप्रिय थी। खुदाई में मिठ्ठी की बनी हुई बहुत सी खंडी नारी मूर्तिया प्राप्त हुई हैं। ये मूर्तिया संभवतः मातृदेवी या प्रकृति देवी की हैं। प्राचीन संसार में मातृदेवी की पूजा का व्यापक प्रचार था। सिन्धु घाटी के लोग भी उससे परिचित थे।

वैदिक युग -

वैदिक समाज में पुत्री के जन्म पर दुखी होने का कोई उल्लेख नहीं है लेकिन पुत्र की इच्छा करना स्वाभाविक था। वैदिक काल में कन्याएँ वेदों का अध्ययन कर सकती थीं। उन्हें यज्ञ करने की अनुमति थी। ऋग्वेद की अनेक ऋचाएँ स्त्रियों की रची हुई हैं। ऋषि याज्ञवल्क्य की पत्नी मैत्रेयी दार्शनिक वाद-विवादों में भाग लेती थीं।

वैदिक काल में विवाह का उद्देश्य पति-पत्नी के सभी अंतर्विहित गुणों का विकास करना था। परिवार में पत्नी प्रतिष्ठा थी। सामाजिक तथा धार्मिक कार्यों में उसकी स्थिति पति के समकक्ष थी। पत्नी के बिना मनुष्य अपूर्ण था। पत्नी अभाव में यज्ञ नहीं हो सकता था।

ई.पू. छठी शती से ६०० ई तक -

ई.पू. छठी शताब्दी के बाद से समाज में स्त्रियों की स्थिति खराब होने लगी। पंचतंत्र के लेखक ने लिखा है कि पुत्री के जन्म पर पिता को बहुत चिंता होती है कि इसका विवाह किस योग्य वर के साथ करूं। विवाह करने पर भी उसकी चिंता समाप्त नहीं होती। वह यह जानने को उत्सुक रहता है कि उसकी पुत्री विवाहित अवस्था में सुखी रहेगी या नहीं। इस काल में स्त्रियों को शिक्षा दी जाती थी। धनी परिवारों की कन्याओं को संगीत, नृत्य, चित्रकला, माला बनाने, खिलौने बनाने, घर की सजावट आदि की शिक्षा दी जाती थी। इसकाल में विवाह लगभग १६ वर्ष की अवस्था में होता था।

मनु का काल (२५० ई.पू. से २०० ई.पू. तक) संक्रांति का काल था। मनु ने स्त्रियों के बारे में अच्छे विचार

व्यक्त नहीं किए हैं। उनके अनुसार स्त्री को बाल्यावस्था में पिता के, योवनावस्था में पति के मरने पर वृद्धावस्था में पुत्रों के अधीन रहना चाहिए। स्त्री को अपने पति की निष्ठापूर्वक सेवा करनी चाहिए। परलोक की इच्छा रखने वाली स्त्री अपने पति की इच्छा के विरुद्ध कोई कार्य नहीं करना चाहिए। पति की मृत्यु होने पर स्त्री को पर-पुरुष का नाम तक नहीं लेना चाहिए। उसको अपना संपूर्ण जीवन विनयपूर्वक व्यतीत करना चाहिए। स्त्री अपने पातिव्रत धर्म का पालन करती है वे लक्ष्मी स्वरूपा होती हैं। स्त्री खेत है और पुरुष बीज। खेत और बीज के मिलने से प्राणियों की उत्पत्ति होती है। भूमि प्राणियों की सनातन योनि है। एक प्रकार की भूमि के खेत में भी किसान समय-समय पर अनेक बीज बोते हैं। बीजों के अनुरूप ही भिन्न-भिन्न प्रकार के पौधे पैदा होते हैं।

प्राचीन भारत में बहुपतित्व के भी कुछ उदाहरण मिलते हैं। द्रौपदी के पाच पति थे। प्राचीन भारतीय ग्रंथों में विधवा-विवाह उल्लेख मिलते हैं। रामायण में बालि की मृत्यु के बाद सुग्रीव ने उसकी विधवा पत्नी तारा से विवाह किया था। धर्मसुत्रकारों ने विधवा के लिए तपस्विनी का जीवन व्यतीत करने का आदेश दिया है। कुछ उदाहरण सती के भी मिलते हैं। रामायण में मेघनाथ का वध होने पर उसकी पत्नी अपने पति के शव के साथ सती हो गई थी। महाभारत में पांडु की दूसरी स्त्री माद्री अपने दोनो पुत्रों नकुल और सहदेव को कुन्ती के संरक्षण में छोड़कर अपने पति के शव के साथ जल गई थी।

गौतम बुद्ध के काल में समाज में स्त्रियों की स्थिति सराहनीय नहीं थी। बुद्ध स्त्रियों को संघ में प्रवेश देने के विरुद्ध थे। वैश्यावृत्ति एक मान्य प्रथा थी। गौतम बुद्ध ने आम्रपालि नामक नर्तकी के भोजन का निमंत्रण स्वीकार किया था। जातकों में वर्णित कुछ वैश्याओं को अनेक कलाओं में निपुण बताया गया है। मृच्छकटिक नाटक की नायिका वसन्त सेना वैश्यापुत्री थी पर उसका चरित्र उज्वल था।

६०० ई.से १२०० ई.तक का समय भारतीय इतिहास

में अस्थिरता का समय था। हर्षवर्धन भारत का अंतिम महान हिंदू सम्राट था। हर्षवर्धन की मृत्यु के बाद अनेक छोटे राज्य स्थापित हुए। इन राज्यों की स्थिति पतन की ओर जाने लगी थी। पुत्री की स्थिति पुत्र की तुलना में गिर गई थी। कथासारित्सागर के अनुसार पुत्र सुख का प्रतीक था और पुत्री की तुलना में गिर गई थी। दुख का मूल। इस काल में धनी परिवारों की कन्याओं को ही उच्च शिक्षा प्राप्त होती थी। मंडन मिश्र की पत्नी अपने पांडित्य के लिए प्रसिद्ध थी। शील भट्टारिका और देवी जैसी कवयित्रियां अपनी मनोरम काव्यशैली के लिए प्रसिद्ध थी। इस काल में बाल-विवाह की प्रथा आरंभ हो गई थी। अंतर्जातीय विवाहों में भी कमी आ गई थी। पत्नी से आशा की जाती थी कि वह हर प्रकार से अपने पति की सेवा करे। पति का कर्तव्य था कि वह अपनी पत्नी के सुख का पूरा ध्यान रखे। कोई पुरुष अकारण अपनी पत्नी का त्याग नहीं कर सकता था। यदि वह ऐसा करना था तो राजा उसे दंड दे सकता था। इस काल में अभिजात वर्ग के पुरुष कई पत्नियां रख सकते थे। विधवाओं से आशा की जाती थी कि वे अपने पति की स्मृति में अपना शेष जीवन संयमपूर्वक व्यतीत करे। इस काल में स्त्रियों के सती होने के लिए तैयार हो गई थी। उदाहरण मिलते हैं। जब हर्ष की बहिन राजश्री के पति की मृत्यु हुई, तब वह सती होने के लिए तैयार हो गई थी। अग्निपुराण में लिखा है कि जो स्त्री अपने पति के शव के साथ अग्नि में प्रवेश करती है, वह सीधे स्वर्ग जाती है। इस काल में देवदासी और वैश्यावृत्ति का चलन था। विवाह के बाद भी स्त्री के मिलनेवाले सारे उपहार स्त्रीधन में परिगणित होते थे।

मध्ययुगीन भारत -

मध्ययुगीन भारत की सबसे महत्वपूर्ण घटना है मुसलमानों का भारत पर आक्रमण और विजय। भारत में इस्लाम के प्रवेश के बाद हिंदू समाज में नई प्रवृत्तियां पैदा हो गईं। मुसलमानों में पर्दा-प्रथा का कठोरता से प्रचलन था। भारत में आने पर उन्होंने इस पर पहले से भी अधिक दृढ़ता से आचरण किया। अकबर जैसे उदार शासक तक

ने यह आदेश निकाल दिया था कि यदि कोई युवती सड़को पर या बाजारों में बिना पर्दे के दीख जाए तो उसे वैश्याओं के कोठों पर भेज दिया जाए। हिंदुओं ने अपनी स्त्रियों के सम्मान की रक्षा के लिए पर्दा-प्रथा को अपनाया। राजाओं और सरदारों के घरों में पुरुष और स्त्रियों के बीच संवाद भेजके के लिए हिजडों को नौकरी पर रखा जाता था। स्त्रियां घर के बाहर बहुत कम निकलती थी और यदि निकलती भी थी तो चारों ओर से ढकी हुई पालकियों में। रजपूत स्त्रिया युद्ध कला में भी निपुण होती थी। वे शिकार पर भी जाया करती थी। हिन्दू परिवारों में परदे का चलन नहीं अपनाया। इस काल में लड़कियों के विवाह जल्द हो जाते थे। विवाह के समय उनकी आयु ७-८ वर्ष की होती थी। विवाह तय करना माता-पिता या निकट संबंधियों का काम था। दहेज की मांग होती थी। विवाह के बाद लड़की अपनी सास के नियंत्रण में रहती थी। यह वह अपने सास-ससुर को संतुष्ट न कर पाती तो हिन्दू परिवारों में उसे दुख उठाने पड़ते थे।

इन कालखंडों में स्त्री कि जीवन काल वातावरण कैसा था यह बात समझ आती है। स्त्रियों को अपने पती और बच्चे, चुला उसमें ही बंधी है। पती की सेवा ही उसका कर्तव्य बन गया था। उसे अपना जीवन जिनेकी आजादी नहीं थी। उसके पैरों में दुखों की बेडीया बंधी है। इन कालखंडों में स्त्री को देवी भी माना गया है। उसे पूजा गया है। पर सदियों से आ रही है सती प्रथा, बालविवाह इस अन्याय होते रहे है। तब भी स्त्री पुरुष से कम नहीं थी। वह योद्धों में लढ रही थी। उसे अपना पत्नी धर्म ही बड़ा है। इसलिए उसे सती जाना पड़ता था। सदियों से ही अपने जीवन का महत्व पती की सेवा में है। आगे बढ़ना स्त्री को शोभा नहीं देता है। स्त्री इन्ही हतकडीयोंसे भी बाहर आ नहीं पाई। लेकिन महान पुरुषों ने स्त्री को आगे बढ़नेमें मदद की है।

दोस्त.....

कुदरत ने बड़े तरीके से मनुष्य की रना की है। पहले यही मानव अकेले ही अपना जीवन बिताता था। धीरे-धीरे उसे दुसरो की मदद की आवश्यकता पड़ी। इसलिए वह समूह बनाकर रहने लगा इससे मानव समूह मतलब समाज की उत्पत्ति हुई। अपने रंग, रूप, संस्कृति, प्राकृतिक परिस्थितियों से यह समाज विभाजित हो गया और यहाँ से एक-दुसरे की ओर ईर्ष्या व्युत्पन्न हुई। इसी कारण अब देश और विविध राष्ट्रों का निर्माण हुआ। यहाँ मानव समाज अच्छे तरीके से चलते रहने के लिए रिश्तों का निर्माण किया गया। इसी से समाज का संतुलन अच्छा रहता है। माँ-बाप, भाई-बहन आदि रिश्तों के नाम पड़े। यह कुटुंब समाज का अंश है। मानव विचारशील प्राणी है। मनुष्य ने ही मित्रतापूर्वक और प्रेम से रहने की अपेक्षा विभिन्न भाषाओं, धर्मों, जातियों और संप्रदायों की रेखाएँ खिंची है। यह मनुष्य दुसरो की प्रगती देखकर अंदर ही अंदर जलता है। इसी के कारण झगड़े, युद्ध, आतंकवादी हमले हो जाते हैं। पर मनुष्य प्राणी को अपनी खूनी रिश्तों से बढकर भी यहाँपर एक रिश्ता है जो किसी खूनी रिश्तों से कम नहीं है। वह है “दोस्ती”।

दोस्ती क्या है? दोस्ती का मतलब क्या है? इसका उत्तर हमें अपने प्राचीन ग्रंथो और देवताओं की कहानी से मिलता है। भारतवर्ष के आद्यग्रंथ ‘महाभारत’ में क्षुद्र आँति का कर्ण और राजघराणे का दुर्योधन की दोस्ती की श्रेष्ठता दिखाई देती है। ‘रामायण’ में भी वाल्मीकी ऋषीजी ने रामचंद्र राजा और वानरो के राजा सुग्रीव और रावण का भाई विभिषण दोस्ती का वर्णन मिलता है। अकेले राम रावण को हरा नहीं सकते थे। अपनी पत्नी सीता को छुडाने के लिए दोस्तों की मदद ली। वानरो के राजा सुग्रीव की फौज के कारण उन्होंने रावण से युद्ध किया था। प्रत्यक्षरूप से मारने के लिए विभिषण मित्र की सहायता ली थी। सभी को यह बात मालूम होगी ‘सुदामे के पोहे’। बच्चों से लेके बूढों तक इस दोस्ती के बारे में पता है। इस प्रकार प्राचीन कालों से ये दोस्ती का सिलसिला चलता आ रहा है। यह ‘दोस्त’ एक ऐसा मानव समाज में रिश्ता है जिसके बारे में यह कहते हैं की,

“माँ मानो भगवान ही हमसे भेट होने के लिए सृष्टि

पर आये हो

पत्नि यानि ईश्वर ने दी हुई भेट और दोस्त यानि ईश्वर को न मिला हुआ तोहफा।”

इसप्रकार मानव के जीवन में दोस्ती का महत्त्व बताया गया है।

दोस्ती यह एक ऐसा रिश्ता है जो खून के रिश्तों से भी बढकर होता है। यह रिश्ता जाँत-पाँत, उंच-नीचता, गरीब-अमीर, धर्म, पैसा, रंग को नहीं देखता। यह सिर्फ उसके विचारों से सिर्फ मेल खाने से जुड़ जाता है। हमारे आध्यात्मिक संतो ने भी इस दोस्ती के बारे में जाना है। इसके बारे में संत कबीर कहते हैं

“गिरिये परवत शिखर ते परिये धरनि मंझार
मूरख मित न किजीए बूडो कालीधार”

संत शिरोमणि कबीरदासजी कहते हैं, कि चाहे पर्वत के शिखर से गिर पड़े, मझधार में फसे हों या किचड़ में धसना पड़े तब भी मुख से मित्रता मत किजीए। हमें मित्रता करते वक्त सतर्क रहना चाहिए। दिन की शुरुआत होने के बाद हमें कई लोग मिलते हैं। वह जो मिलते हैं वह सभी दोस्त नहीं बन सकते। लेकिन हम किसी संकट में हो और कोई व्यक्ति हमारी मदद करे तो वह व्यक्ति हमारे मित्रता के योग्य समझना उचित है। हिंदी में कहावत है कि, सच्चा दोस्त वही होता है जो मुश्किल समय में काम आए। इसलिए जो मुश्किल समय पर आपका साथ ना दे वो सच्चा दोस्त नहीं हो सकता। इसलिए हमारे जीवन में एक अच्छे दोस्त का होना बहुत जरूरी है। दोस्ती हमेशा उसके साथ करनी चाहिए जिसके विचार अच्छे हो, जो जीवन का महत्त्व समझता हो और हमें अच्छे-बुरे विचारों के बारे में समझाता हो। जो जीवन सही ढंग से जीने का तरीका बताता हो, ऐसा दोस्त हमारे जीवन पर बहुत गहरा असर डालता है।

इस दोस्ती से हमारे एक-दुसरो के विचारों का आदान-प्रदान हो जाता है। हमें अगर जीवन में कुछ अच्छे काम करने हैं तो हमारे विचार अच्छे होने चाहिए इसलिए हमारे मित्रों के विचार अच्छे होने चाहिए। इसके संदर्भ में कहते हैं,

“गधे से गधा मिला तो,

खा गए दो-दो लात,
और सज्जन से सज्जन मिला तो,
हो गयी दो-दो बात।”

हमारे दोस्तों के सहजीवन का प्रभाव हमारे जीवन में बहुत कुछ बदलाव ला सकता है। हमें इस जीवन में कुछ ना कुछ अच्छा या फिर गलत सिखा सकता है। सहजीवन का परिणाम कैसे हो सकता है यह बात बताने के लिए आचार्य विनोबा भावे ने अच्छा उदाहरण दिया है। वो कहते हैं, ‘आकाश से गिरनेवाली बारिश की एक बूँद हम अपनी हथेली पर लेले तो वो पिने लायक होती है। अगर वही बूँद नाली में पड़ गई तो फिर उसकी प्रतिष्ठा इतनी कम हो जाती है कि वह पैर धोने के लायक नहीं होती। यह बूँद गरम तबके पर पड़ गयी तो उसका अस्तित्व नष्ट हो जाता है। ये बूँद कमल के पत्ते पर पड़ गयी तो वह बूँद मोती जैसे चमकती है और अगर वही बूँद शिपलों पर पड़ी तो वह प्रत्यक्षरूप में मोती बन जाती है। पर यह बूँद किसके जीवन में आएगी इस पर निर्भर है।’ इसलिए हमें अपने दोस्त चुनने में गलती नहीं करनी चाहिए। अगर गलती कि तो वो हमारे जीवन में नकारात्मक सोच ला सकता है और ये भी हो सकता है की, उसके कारण हमें हानी पहुँचे। इसलिए दोस्त चुनने होंगे। तभी तो हमारी सच्ची दोस्ती की कदर कर सकेगा और हमें एक सच्चा दोस्त मित्र सकता है। हमें स्वार्थी मित्रों से दूर रहना ही उचित होगा। स्वार्थी मित्रों के संदर्भ में संत कबीर कहते हैं की,

“कपटी मित्र न कीजिए, पेट पैठिबुथिलेत।
आगे राह दिखायके, पीछे धक्का देति।”

कपटवाले लोगों से मित्रता कभी न किजिए क्योंकि वह पहले हृदय में बसकर सभी भेद जान लेता है और फिर आगे की राह दिखाकर पीछे से धक्का देता है। सच्चे दोस्त की यह निशाणी होती है कि वह डुबते हुए दोस्त को बचाए। अगर कोई दोस्त गलत राह पर चल रहा हो तो उसे सही राह पर लाता है। उसका जीवन बर्बाद होने से बचाता है। अर्थात् हमें सच्चे दोस्त की पहचान करने का प्रयास करना चाहिए।

दोस्त हमारे जीवन में अहम भूमिका निभाते हैं। वह हमारी सभी परिस्थितियों में हमारे साथ होते हैं। हमारे सुख-दुख में वह शामिल होते हैं। यह दोस्त हमारे परिवार

का हिस्सा बन जाते हैं। दोस्त यह ऐसा रिश्ता है जो आँखिरी साँस तक हमारे साथ जुड़ा रहता है। अगर मह किसी संकट में है तो फिर हमारे घरवाले, रिश्तेदार भी साथ छोड़ देते हैं लेकिन दोस्त हमेशा साथ रहते हैं। वह अपने तरीके से मदद करने में जुड़ जाते हैं। हमें कोई भी तकलिफ हो तो हमारा चेहरा जल्द ही पढ लेते हैं। वह उसके तकलीफ के बारे में पुछताछ करके उसे सुलझाने में जुड़ जाते हैं। घर में कोई बीमार हो तो सबसे आगे सहायता के लिए दोस्त ही होते हैं। सब स्वयं के काम छोड़कर आते हैं। एक वक्त घरवाले, रिश्तेदार नहीं आएँगे लेकिन यह दोस्त हमारे साथ रहेंगे। वह मानसिक और जरूरत पडने पर आर्थिक सहायता भी कर लेते हैं। यह की हुई मदद वापस लेने की बात भी नहीं करते।

इन दोस्त लोगों की अगर लडकियों से तुलना की जाए तो पता चलता है कि ये साले दोस्त कितने अच्छे होते हैं। उनके अच्छे संस्कारों का प्रदर्शन दिख जाता है। अगर एक लडकी अपनी सहेली के भाई को देख लेती है तो वह उसे उसकी दोस्ती करने की बात कहती है। मतलब सीधे उसको पटाने की ही बात करती है। सहेली का भाई है तो फिर मेरी भी भाई है ऐसी सोच लडकियों में नहीं दिखाई देती। यह बात लडकों के बारे में पूरी उलटी दिखाई देती है। लडकों में दोस्त की बहन को अपनी खुद की बहन मानते हैं। वह उसको बुरी नजर से सोचने का साहस नहीं करते। वह सगी बहन से भी ज्यादा इज्जत उनके नजरों में दोस्त की बहन की होती है। ये फरक होता है लडके और लडकियों की दोस्ती में। एक लडकी अंजान जगह पर यात्रा या फिर काम से गई हो और उसे डर जैसा कुछ लग रहा होता है। वहाँ पर उसके भाई का कोई भी दोस्त दिख जाए तो उसे राहत मिल जाती है। उसका डर मानो गायब हो जाता है क्योंकि उसके भाई का दोस्त जो वहाँपर होता है। ऐसे होते हैं दोस्त, क्योंकि उस लडकी को अपने भाई के दोस्ती पर विश्वास होने के कारण वह अपने आप को सुरक्षित महसूस करती है।

किसी के साथ हमारा किसी वजह से झगड़ा हो तो ये दोस्त लोग आगे होते हैं। किसी भी कीमत पर वह अपने दोस्त को अकेले नहीं छोड़ते। आँखिरी साँस चलने तक वह अपनी जान लगा देते हैं अपने मित्र के लिए।

अगर इस झगड़े में मित्र की कोई भी गलती न हो तो फिर इन सालों दोस्तों के लिए यह जैस खाने की दावत लगती है। इस क्षण का मानो बरसों से इंतजार कर रहे हो।

दोस्त के रंग हमें उसके जीवन के हर एक अंश में अलग-अलग दिखते हैं। बचपन में दोस्त अलग ही होते हैं। बात-बात पर झगडा कर फिर से सुलाह करके एक होकर खेल खेलते हैं। फिर स्कूल में कुछ अलग ही होते हैं। दोस्तों के सभी रंग हमारे कॉलेज जीवन में दिखाई देते हैं। यही दोस्त इस वक्त बड़े मजेदार लगते हैं। क्योंकि उनके इस वक्त की करतूदे ही कुछ ऐसी होती है। लडकियों के मामलें में तो इनका सहयोग अधिकतर होता है।

कॉलेज जीवन में दोस्तों का कुछ गुप बन जाता है। इस जीवन में दोस्त ही सब कुछ होते हैं। जीवन की शिक्षा हमें इसी वक्त मिलती है। यही दोस्ती का गुप हमें पूरे जीवनभर की मीठी यादे दिलाता है। विशेषतः लडकियों के बारे में किए गए चक्कर अक्सर कोई भी अपनी जिंदगीभर नहीं भूला पाता क्योंकि वह वक्त ही ऐसा होता है। कोई प्रेमी, मजनू, हीर, रांझा बन जाता है। तो ऐसे मजनू दोस्तों को सहायता ये दोस्त लोग करते हैं। अगर एक लडकी किसी एक मित्र को पसंद आ जाए और यह बात दोस्तों को पता चल जाए तो बोलेंगे “भाभी” है तुम्हारी। उस मित्र को चिढाने के लिए यह बात कहेंगे। इस वक्त के बाद ये साले दोस्त उस लडकी को भाभी पुकारेंगे। कुछ न कुछ प्रयास जरूर करेंगे। वो लडकी उस मित्र की हो जाए या फिर नहीं लेकिन यह दोस्त उस लडकी को आखिर तक भाभी ही पुकारेंगे। और कुछ दोस्त तो मित्र के खातिर अपने प्यार को भूलाने की कोशिश करते हैं। क्योंकि किसी एक लडकी को खुद का दोस्त चाहता हो और ये भी उसे ही चाहता हो तो वह अपनी बात दिल में ही छुपा लेता है। वह अपने मन की बात दोस्त को नहीं बताता। पर वो अपने दोस्त को उसका प्यार दिलाने में सहायता करने में जुट जाता है। दोस्तों में से किसी एक को लडकी से प्यार हो जाए और वह उस लडकी को अपने दिल की बात कहने से डरता हो तो यही दोस्त उसे हिम्मत दिलाते हुए कहते हैं कि, “जा तू कह डाल अपने दिल की बात, आगे जो भी होगा देखा जाएगा।” इसप्रकार उसे हिम्मत तो दिलाते हैं लेकिन

पास शब्द होते हैं। वह यह की, “जाने दे वो तेरे लायक नहीं और भी तो है ना।” वह यह बात इसलिए कहते हैं वो अपने मित्र को परेशानी में नहीं देख सकते। उसको इस दुःख से बाहर निकलने के लिए यह बात बोलते हैं और यह जरुरी भी है। अगर यह बात कुछ लडकों ने अपने दोस्तों के साथ बाँटी नहीं तो वह लोग भावनाविवश हो जाते हैं और कुछ गलत कदम उठा लेते हैं। इसलिए यह जरुरी है कि वह शेअर करके अपने मन को हलका करे।

आजकल हमारे यहाँ लडकियों का घर भागकर शादी करने का प्रमाण बढ गया है। इस काम के जो अहम खिलाडी होते हैं वह हैं ‘दोस्त’। इन दोस्तों के बिना लडकी को घर से भगा लेना जैसे असंभव है। यह आसान नहीं है। लडकी घर से भगाने तक शादी करने तक और कुछ दिन गुजरने तक हमें इस काम के हर अवस्था हमें इन दोस्तों की सहायता की आवश्यकता होती है और ये साले दोस्त भी अपनी जान लगा देते हैं। यह काम करने में कोई सहायता नहीं करता एक वही होते हैं अपने दोस्त।

यह दोस्ती विश्वास के आधार पर चल रही है। विश्वास ही इस रिश्ते को आखिर तक मजबूत बनाए रखता है। अगर गलती ये भी विश्वास को हानि पहुँची तो फिर यही दोस्त की दोस्ती दुश्मनी बदलने में जादा देर नहीं लगती। जिस वक्त उसका विश्वास तोडा माना उसी वक्त आयकी दुश्मनी शुरु। क्योंकि यह एकमात्र ऐसा रिश्ता है जो आधे तक छोडा नहीं जाता यह पूरी जिंदगीभर निभाया जाता है। इसलिए इस रिश्ते में विश्वास का महत्त्व अधिक है। इसी के कारण दोस्तों के विश्वास के साथ कभी भी खेलने का विचार न किजिए क्योंकि ऐसा करके आप अपनी जिंदगीभर की दोस्ती खतरे में ला सकते हैं। इसी कारण दोस्तों में विश्वास बनाए रखना उचित है। दोस्ती जो हमें धरती पर मिला वरदान है यह साक्षात ईश्वर भी उसको नहीं पा सके। इसलिए दोस्तों के तरफ ध्यान दे। उनकी हमारे जीवन में जो भूमिका है उसे समझिए। दोस्ती यह एकमात्र रिश्ता है जो खून के रिश्तो न होने के बावजूद भी हमेशा के लिए अपना होता है।

श्री श्रूण की आवाज

माँ...ओ...माँ...माँ...ओ..

माँ...ओ...माँ... ओ सुनो

ना माँ..... मेरी बात.....!

तुम मेरी आवाज क्यू नहीं सूनती?

मेरी आवाज को अनसुनी क्यू कर रही हो? इसमें मेरी क्या गलती है? मैं अब क्या करूँ? मैं तुम्हारी ही अंश हूँ । मेरे बदन में तुम्हारा ही खून दौड़ रहा है ।

तुम मेरी आवाज इसलिए नहीं सून रही क्योंकि मैं एक लडकी हूँ । माँ तुम भी तो एक लडकी ही हा ना...? तुम्हारी माँ ने तुम्हे तो जन्म से पहले नहीं मार डाला । आज तुम मुझे क्यों मारना चाहती हो? मुझे इस संसार में जनम लेकर पुरी तरह अपना अच्छा खुद का जीवन बिताना है । इसमें मैंने खुब अच्छे अच्छे सपने संजोए है । मैं इस संसार मे पैदा होने के बाद बहुत अच्छा कार्य करने वाली हूँ । इस समाज में हर स्थित नारी का उध्दार करना चाहती हूँ । उसे उसका पर्याप्त स्थान प्राप्त कर देना चाहती हूँ ।

अबला जीवन हाय ! ये तेरी कहानी ।

आँचल में दुध और आँखो में पानी ।

इस मैथिली शरण गुप्त के पद में परिवर्तन करना चाहती हूँ । इसलिए भगवान ने मुझे प्यार भरा रुप देते हुए मुझ में स्वाभिमान, संयम, सहन शीलता के साथ-साथ एक अप्रतिम सौदर्य भी दिया है । जो कि लुभावना है । इन्ही गुणों के बलबुते पर मैं इस युग में नारी पर होनेवाली अत्याचारों का अहिंसात्मक रुप से विरोध करते हुए नारी को अच्छे मार्ग परला ने का प्रयास करूँगी । आज हमारे समाज में स्थित बहुत सारी नारियाँ पढी-लिखी है । पर वह आज उसका प्रयोग सिर्फ फैशन, मौज-मजा, ऐशो आराम, दूसरों के प्रति द्वेष भाव, अनपढ लोगों के प्रति घृणा, कुरूप व्यक्तियों के प्रति मत्सर, संयुक्त परिवार का त्याग आदि दुर्लक्षित प्रवृत्तियों को अपना रही है । बल्कि उसे पढ-लिखकर अपने मायके और ससुराल के साथ साथ उसे पुरे विश्व का उध्दार करना चाहिए । वह ये बाते आज भूल गयी है । उन्हीं नारियों में मुझे जन

जागृति की नवचेतना भरती है ।

कल करें सो आज कर, आज करें सो अब कर

पल में प्रलय होयेगा, बहुरि करोगे कब ?

इस कबीर के उक्ति के अनुसार मुझे इस समाज में परिवर्तन लाकर नारी को अपना हक बताते-बताते उनमें नाया सृजनात्मक परिवर्तन करने की शुरुआत माँ की कोख से ही करने है, मै आज एक आधुनिक युग की एक अर्भक हूँ, जो अपनी भावी जीवन का हर पल जाया नहीं जाने दूँगी बल्कि हर पल का हिसाब नए युग में अच्छा संस्कारित परिवर्तन करने में करूँगी ।

माँ..... मैंने अपने परिवार के साथ साथ एक विश्वनगरी का भी सपना देखा है । जो मुझे जन्म के बाद पूरा करना है । जिससे आप के नाम को कलंक नहीं बल्कि आपका नाम हमेशा के लिए रोशन होगा ।

सच माँ.....

मच्छली जल की रानी है

जीवन उसका पानी है ।

हाथ लगाओं तो डर जाएगी ।

बाहर निकाला तो मर जाएगी ।

इस मछली का जीवन पानी है । उसी तरह आज तुम्हारी कोख ही मेरा जीवन है । मछली को पानी से बाहर करने से मर जाती है । उसी तरह कोख से मुझे तुमने निकाल दिया तो मैं हमेशा के लिए भर जाऊँगी माँ ।

मुझे बचाओं मुझे बचाओं.....

यह सब तुम्हारे ही हाथ में है । तुम्हारा अंश खत्म हो जाएगा । इसलिए माँ मुझे बचाओ, मुझे बचाओ..... !

समाज का उध्दार करो, माँ ओ मेरी माँ

जान सके तो जान लो, मुझ को

तेरी बाग का फुल हूँ मैं, मुझे पहचान सके तो पहचान ले मुझको,

माँ ओ मेरी माँ

वृक्ष लगाओ, देश बचाओ

वृक्ष और मानव का संबंध बहुत पुराना है। एक समय था जब मनुष्य वनों में रहता था। वृक्षों पर अपने घर बनाता था। कंद-मूल और फल उसके आहार थे। वेदों और पुराणों के समय भारत के ऋषिमुनि और तपस्वी वनों में ही रहते थे। आरण्यक और उपनिषद् ग्रंथों की रचना वनों में ही हुई थी। इस तरह भारतीय संस्कृति का जन्म वनों में ही हुआ और वर्षों तक वृक्ष हमारे संरक्षक और विश्वसनीय मित्र की भूमिका निभाते रहे।

परंतु बाद में मनुष्य ने वनों की उपेक्षा करना शुरू किया। वनों की अंधाधुंद कटाई होने लगी। इसके कारण बड़े बड़े जंगल साफ हो गए। वनों की सघनता में कमी आ गई। हरियाली वीरानी में बदलने लगी।

कुछ ही वर्षों में मनुष्य के इस अज्ञान के परिणाम सामने आने लगे। वर्षा की मात्रा में कमी आ गई। अकाल पडने लगे। कृषि की ओर लोगों की रुचि में कमी आ गई। अन्न का उत्पादन घटने लगा। नदियों में भयंकर बाढ़ आने लगी। वनों के कारण शुद्ध रहने वाला वायुमंडल प्रदूषित होने लगा। आज जिसे हम ग्लोबल वॉर्मिंग कहते हैं उसका कारण वनों के प्रति हमारी विनाशकारी प्रवृत्ति ही है। आज हम अपनी इसी प्रवृत्ति के भयंकर दुष्परिणाम भोग रहे हैं।

यह अच्छी बात है कि अब हमें अपनी इस भूल का ज्ञान हो गया है। इसी कारण से वृक्षारोपण के प्रति जागृती आई है। जगह जगह वृक्षारोपण के कार्यक्रम हो रहे हैं। देश की पंचायतों और नगरपालिकाएँ वृक्ष लगाओ और देश बचाओ का नारा देकर वृक्षारोपण का अभियान चला रही हैं। मुंबई महानगरपालिका ने भी स्वच्छ मुंबई हरित मुंबई की मुहिम चलाई है। लगभग सारे देश में वृक्ष लगाने की प्रवृत्ति ने जोर पकड़ लिया है।

लोग अब समझ गए हैं कि वृक्ष ही हमारे सच्चे मित्र हैं। वे सिर्फ हमें फूल फल छाया और लडकी ही नहीं देते बल्कि हमारे उस पर्यावरण को अभी भी शुद्ध करते हैं जिसमें हम साँस लेकर जीवित रहते हैं। हरे-भरे और

सहान वनों के कारण अच्छी वर्षा होती है। शुद्ध वायु जल और अन्न ये तीनों वृक्षों की विपुलता से ही सुलभ होते हैं। इसीलिए आज वृक्ष लगाओ, देश बचाओ का नारा सर्वत्र सुनाई दे रहा है। धूल सुक्ष्म धातु कण प्रदूषण ग्रीन हाऊस (ओजोन अमोनिया, नाइट्रोजन ऑक्साईड और सल्फर हायड्रॉक्साईड) आदि सहित ऑक्सिजन छोड़ने और छोटे कण पदार्थ को निस्पंदन के द्वारा पेड़ हमेशा हवा को स्वच्छ और ताजा करता है।

पेड़ बचाओ जीवन बचाओ केवल एक नारा भर नहीं है। फल, सब्जी, वनस्पति फूल, मसाले, ठंडी छाया, दवा, वृक्ष की छाल, लकड़ी, अंकुर आदि उपलब्ध कराने के द्वारा बहुत तरीके के से धरती पर जीवन पोषित करते हैं। वृक्ष हमारे लिए महत्वपूर्ण संपत्ति की तरह होते हैं जो मिट्टी के कराव से बचाती हैं। पशु प्रजातियों के लिये घर उपलब्ध कराती हैं। पेड़ धरती पर जीवन का सबसे मूल्यवान और महत्वपूर्ण साधन है।

जैसा कि हमें पेड़ों का महत्त्व के बारे में देखा हमारे जीवन में पेड़ों के मूल्य के साथ ये भी जाने कि क्यों पेड़ को बचाना चाहिए आम लोगों को जागरुकता का एक अभियान हमें शुरू करना चाहिए। धरती पर पेड़ोंकी संख्या घटने कारण में शामिल नहीं चाहिए और पेड़ों और जंगलों के काटने का विरोध करना चाहिए। हमेशा लोगों के रहनेवाली जगह और प्रदूषित क्षेत्रों में पेड़ लगाने में भागीदार बनना चाहिए।

वृक्ष लगाओ और देश बचाओ। भारत देश स्वच्छ सुंदर बनाओ।

स्वच्छ भारत ! सुंदर भारत !

मेरा सपना

मेरे पिताजी मुझे एक मास्टर बनाना चाहते हैं और मेरी माँ का कहना है पढाई पूरी करो और घर संभालो । पर मैं यह सब नहीं करना चाहती । मेरे अरमान और सपने अलग ही हैं । पर गरीबी की कारण मैं अपने बाकी के सपने पुरे नहीं कर सकती । पर हा एक सपना है मेरे जो मैं पुरा करके रहूँगी ।

पर आज के जमाने में लडकियों को जादा नहीं पढाते, क्यों? हमें अपने सपने पुरे करने का कोई हक नहीं क्या ? हम कुछ कर नहीं सकते । हमारे समाज में आज भी लोगों को कहना है । लडकिया कुछ नहीं कर सकती । हमारे भारत में १५ अगस्त स्वातंत्र्य दिन मनाया जाता है । पर क्या हमारे देशमें आज भी लडकिया पुरी तरहसे स्वतंत्र्य है? गरीबी का कारण आज भी लडकिया गुठगुठ के मरती हैं । उन्हें अपने सपने पुरे करने के लिए नहीं मिलते । इसलिए मैं देश की भलाई करना चाहती हूँ। देश की सेवक बनकर देशवासियों कि सेवा करना चाहती हूँ । उन लडकियों का मसिहा बनना चाहती हूँ । जीन पर बहोत जुल्म और अत्याचार होता है और उन पर अत्याचार करने वाले हमसेही एक होते हैं । वो लोग जो सिर्फ घर के ही नहीं बाहर के लोगोंपर भी अत्याचार करते हैं । उन्हें उनका आत्मसम्मान बढ़ाने के लिए मदद करना चाहती हूँ ।

अगर मैं एक नागरिक बनकर देश की सेवा करू तो मुझे कोई सेवा नहीं करने देगा । क्योंकि आम आदमी को कोई देश की सेवा नहीं करने देता इसलिए मैं हमारे देश की औरतोंको सम्मान दिलाना चाहती हूँ । क्योंकि हमारे यहाँ के लोग लडकियों को और औरतोंकी इज्जत करना आजभी नहीं जानते । उनके साथ जानवरों के जैसा बरताव करते हैं । उनकी भावना ओ के साथ खेलते हैं । खिलवाड करते हैं । उनका मजाक बनाते हैं। आज भी लडकिया अपने आपको सुरक्षित नहीं समझती। ऐसेमें उनका साथ कोई नहीं देता । इस वजहसे लडकिया खुदखुशी करती हैं । क्या ऐसे में हमें उनका साथ देना चाहिए या नहीं ? क्या हमें उनकी रक्षा करनी चाहिए या

नहीं । चाहिए । इसलिए मैं देश की अच्छी नागरिक और सेवक बनना चाहती हूँ ।

जिसमें मैं अपने देश का भविष्य सुधार सकूँ । सैनिक बहूत बहादूर होते हैं । कठिनाइयों से नहीं डरते। नाहीं आँधियोंसे उसे डर लगता है । मुसलधार बारिश में भी वह अपना फर्ज निभाते हैं । ठंड के मौसम में भी सैनिक देश की सेवा करते हैं । गर्मी में भी तेज धूप में अपने देशकी सरहद पर नौजवान देशकी रक्षा करते हैं।

मेरा सपना यही है की, मैं भी ऐसी एक कर्तव्यनिष्ठ सैनिक बनूँ ।

मैं अपने देश से बहुत प्रेम करती हूँ । मैं चाहती हूँ की कोई भी दुश्मन मेरे देश को बुरी नजर से ना देखे और देखने की हिम्मत भी न करे ।

देश की प्रगती के लिए देश में शांति रहना जरूरी है । हमारे देश में आज भी जात-धर्म के नाम पर दंगे फसाद होते हैं और हमले भी होते हैं । इन कारणों की वजह से लोग अपना काम ठिक से नहीं कर पाते हैं ।

मैं अपनी मातृभूमि पर होने वाले किसी भी हमले का हटकर मुकाबला करूँगी । देश के वीर सैनिक ही देश में शांती बनाए रखते हैं । मैं अपने देश के लिए देशवासियों के लिए कुछ करना चाहती हूँ । इसलिए मैं सैनिक बनना चाहती हूँ ।

सचमुख मैं भारतमाता कि सच्ची शिपाई बनना चाहती हूँ और मातृभूमि के मान तथा गौरव की रक्षा करना चाहती हूँ । इसलिए मैं सैनिक बनना चाहती हूँ और मैं अच्छी सैनिक जरूर बनूँगी । यही मेरा सपना है। देश की सैनिक बनकर देश की रक्षा और सेवा करूँ और यह सपना मैं जरूर पुरा करूँगी ।

वीरों के वीर हैं कर्मवीर

जो अपने जीवन का बलिदान लोगों के लिए देते हैं वही लोग जीवन में अमर हैं ।

यह पंक्तियाँ कर्मवीर भाऊराव पाटील जी के बारे में सम्मान और आदर से कहा जा सकती हैं ।

कर्मवीर भाऊराव पाटील जी का जन्म कोल्हापूर जिले के कुंभोज गाँव में २२ सितंबर १८८७ को पायगोंडा पाटील और गंगुबाई पाटील नामक दम्पति के यहाँ हुआ था । उनका पुरा नाम भाऊराव पायगोंडा पाटील था । बचपन से ही कर्मवीर बहुत होशियार और साहसी थे । उनके जीवन के विपुल शैक्षणिक कार्य से हमें उनके जीवन के विविध गुणों के दर्शन होते हैं । भाऊराव अपने माताँजी को अपना ईश्वर मानते थे । कोई भी काम करने से पहले वह अपनी माताँजी को हमेशा प्रणाम करते थे ।

भाऊराव जी के जीवन का एक प्रसंग-एकदिन कराड को जाते समय भाऊराव जी की माताँजी ब्राम्हण के कुएँ पर पानी लाने के लिए गई थी । उस समय हर जाती का अलग अलग कुआँ होता था । उनकी माताँजी अर्थात् गंगुबाई पहले से ही धार्मिक और पुराने खयालात मानती थी । उनके पाणी के बर्तन को अगर कोई दुसरे जाती का मनुष्य हात लगाए तो वह उन्हें बर्दाश्त नहीं होता था । एक ब्राम्हण लडके ने उनके बर्तन को छुआ तो उन्होंने बर्तन में से पाणी फेंककर फिरसे उस बर्तन को धोकर उसमें पानी भरा । ऐसा एक-दो बार नहीं बल्की सात-आँठ बार हुआ । जब यह बात भाऊराव जी को समझी तब उन्होंने अपने सारे जाती के दोस्तों को उस ब्राम्हण जाती के कुएँ पर ले गए और किसी न डरे वह बोले - भरो रे पानी, कुआँ अपना ही है । पानी को जाती नहीं होती । इस प्रसंग में उन्होंने दो अच्छी बातें की । एक तो अपनी माताँजी के पुराने खयालात को खंडित किया और दुसरी समाजसुधारक का आदर्श पैदा किया । यह था उनके जीवन का एक साहसी पल ।

उन्होंने सिर्फ सामाजिक ही नहीं बल्की शैक्षणिक कार्य भी किए हैं । कर्मवीर जी ने शिक्षा को जो पौधा लगाया था वह पौधा आज वटवृक्ष के रूप में हमें पुरे जहाँ

में देखने मिलते हैं । यही वटवृक्ष मतलब ज़रूरत शिक्षण संस्थाङ्ग है । बहुत सारी पाठशालाएँ, महाविद्यालय और वसतिगृह उन्होंने शुरू किए । उन्होंने महाराष्ट्र में लोकशिक्षा की विशाल शुरु की इसमें उनका बडप्पन छिपा हुआ है । गरीब और होशियार बच्चों को अच्छी शिक्षा मिले इसलिए वह बिना पैरों में चप्पल पहने उन्होंने पुरे महाराष्ट्र में भ्रमंती की । हिंदू-मुस्लिम ऐक्य और राष्ट्रीय एकात्मता पर उन्होंने जोर दिया था ।

उनके इसी कार्यों के लिए उन्हें उस्फूर्त जनसमाज ने पक्कर्मवीरफयह पदवी बहाल की । पुणे विश्वविद्यालय ने उन्हें मडी.लिट.फ.पदवी देकर सम्मान किया । भारत सरकारने उन्हें मपद्मभूषणफयह किताब बहाल किया । महाराष्ट्र में ही नहीं बल्की पुरे भारत के उनका नाम अजरामर है । उनके बारे में जीतना कहा जाए उतना कम है ।

उनके चरणों में समर्पित की गई एक कविता - अमर हुए हैं आप अण्णा इस शिक्षा के सागर में, कहाँ ये परोसे हम, आज कहाँ पहुँचाया हमें । बहुत ज्ञान का सागर लेकर, आप चले हर गाँव-गाँव में, रब ने भेजा आपको शायद हमारे लिए इस दुनिया में । याद करेगी दुनिया आपको जो अपने महान कार्य किया, आपके आशिर्वाद स्वरूप रयत शिक्षण संस्थाने हमें ज्ञान दिया । आप बन गए उनके दाता, दुनियाँ ने जिसे अनाथ किया, पसीना जलाकर आपने शिक्षा मंदिर खुला किया ।

ऐसे हैं वीरों के वीर कर्मवीर !

जिंदगी के कुछ पल

जिंदगी के कुछ पल जिसमें कुछ दुःख भरे होते हैं। मेरे जीवन में भी ऐसे भी घटना घटी है। मैंने आप को उन घटना के बारे में उस में लिखा है। उस वक्त क्या-क्या हुआ। मेरे जीवन में जीवन से जुड़े कुछ पल अच्छे हैं, जिस के बारे में आपको कुछ बातें बताऊँगी। मेरा जीवन मेरे परिवार से जुड़ा है। जिसमें मैं, माँ, पिताजी और भाई बहन हैं। मेरे कुछ सपने हैं, और मुझे पुरे करने हैं। मेरे माँ का सपना यहीं है कि मुझे पाठशाला की शिक्षिका होना है। मेरा यह सपना पुरा करना है। इस लिए मैं प्रयत्न करती हूँ। अब मैं बी.ए. भाग १ में पढाई करती हूँ। मुझे दसवी कक्षा तक हिंदी विषय बहुत पसंद है। मुझे हिंदी पढनी है। अब मैं हिंदी के साथ बहुत सारे विषय पढ रही हूँ।

जीवन में एक ऐसी घटना घटी। वो घटना जब मैं पाँचवी कक्षा में थी तब की है। उस वक्त एक घटना ऐसी घटी कि मैं उस घटना को भूल नहीं गई। मैं साप से बहुत डरती थी।

आज मेरा जीवन उस घटना से जुड़ा है। यह घटना मुझे जब याद आती है। उस वक्त हम सब हमारे कक्षा के अंदर पढ रहे थे। तब हमारे ऊपर से साप निचे गिर पडा। मैं और मेरी सहेलिया पढते-पढते बाहर गई और गुरुजी ने उस साप को मार डाला। उस वक्त हम सब घबराकर बैठे थे। हमारा ध्यान पढाई में नहीं लग रहा था। लेकिन हमारे उपर साप है। ये हमारे ध्यान में नहीं आया। साप गिरकर पडने के बाद उसने किसी को भी कुछ नहीं किया। वौ भी हमारी तरह घबरा गया था। इस घटना के बाद हम फिर से पढने लगे।

पढ रहै थे, परंतू हमारा सब ध्यान उस घटना पर था। जिस बारे मैं सोच रही थी। पाठशाला छूँटकर मैं घर आकर पिताजी और माँ को कक्षा में हुई घटना के बारे में बताएँ। वह दोनो भी परेशान हो गए। परंतु मेरे मन से लगी घटना को भूल नहीं गई, इस घटना अभी तक मेरे ध्यान में है। उस वक्त हमारी जो हालत हुई थी

ओ बयान नहीं कर नहीं सकती।

एक और ऐसी ही घटना नौवीं कक्षा में हुई थी। यही घटना भी मेरे मन से लगी है। उसे नहीं भूल पाएँगी। हमारी कक्षा के पिछे हुए खेत में एक दादाजी काम कर रहे थे। उस वक्त उन्हींको चक्कर आई और गुरुजीको बुलाया। उस वक्त हम खिडकी में खडे थे। गुरुजी और कुछ लडके उनको हमारी कक्षा में लेके आए। उनके मुँहपर पानी झिपडा फिर भी ओ सुधपर नहीं आए। उस वक्त हम सब घबरा गए थे। हमारी कक्षा के एक लडकेने उसके घरवालोंको बुलाया। उन्होंने उनको अस्पताल भरती करवाया। उस वक्त हमने उनको नहीं देखा होता तब क्या होता! पता नहीं होता। दुसरे दिन वो दादाजी की अस्पताल में मृत्यु हो गई, हम सबको बहुत बुरा लगा। मुझे तो रोना ही आ गया। पर ये घटना को भूल नहीं सकती।

जब ये घटना को भूल नहीं सकती, जब मैं घर आकर माँ को बताया, तब उन्हे भी दुःख हो गया। ये घटना मैं मन और ध्यान दे जाती नहीं है, ये भी परेशान होनेवाली बात है। ओ बात मेरे दिमागसे नहीं जा रही है। उस बारेमें जीवन के किसी भी पल मैं भूल नहीं पाऊँगी। इस के अलावा मेरे जीवन में घडी घटना भूल नहीं गई तब हम जिंदगी जिते है। उस वक्त तक मैं भूल नहीं सकूँगी। जिंदगी के कुछ पल मेरे नोटवही में लिखती हूँ।

जीवन एक ऐसी समस्या है, इस मैं जो घटना मैंने लिखी ये ओ मेरे जीवन में घडी है। इस के अलावा और कुछ पल घडे है। उस को मैं नहीं भूल सकती।

बेटी.....

जन्म देने के लिए माँ चाहिए ।
रक्षा बंधन के लिए बहन चाहिए ।
कथा सुनाने के लिए दादी, नानी माँ चाहिए ।
जीवन सफर में साथ देने के लिए पत्नी चाहिए ।
हर सुख-दुःख में साथ देने के लिए सहेली चाहिए ।
इसलिए बेटी जिंदा रहनी चाहिए ॥

जोड़ो भारत.....

जोड़ो भारत, जोड़ो भारत, नवयुग ने ललकारा है ।
भारत हमको प्यारा है, हम युवतीयोंका नारा है ।
आयो मिलकर गायेंगे, हम सबको अपनायेंगे ।
नहीं सहेंगे हम बटवारा, सारा देश हमारा है ।
सब दिवारें तोड़ेंगे, दिल को दिल से जोड़ेंगे ।
लाख झाकियाँ चमक उठी है, फिर भी एक सितारा है ।
लहू पसीना सीचेंगे, अशको से बल खीचेंगे ।
बाहों में है उछला सागर, उसको कहाँ किनारा है ।
तरुणाई का नव अभियान, प्रेम शक्ती का यह तुफान ।
यह सब कहे हर एक जुबान.....
कहे जमाना भारत जोड़ों, हमारा नारा भारत जोड़ो ।
यह आखिरी इशारा है । भारत जोड़ो, भारत जोड़ो

माँ.....

माँ का नाम
हर घरमें लिखा होता है, माँ का नाम ।
भगवान की बडी मुर्ती होती है माँ ।
ममता का द्वार होती है माँ ।
दया का सागर होती है माँ ।
बच्चों की मुस्कुराहट होती है माँ ।
बच्चों के लिए जान भी कुर्बान करती है माँ ।
ऐसी होती है माँ ।
दुध की मलाई होती है माँ ।
पेड की छाया होती है माँ ।
जब बच्चों को निंद आती है,
तब लोरी सुनाकर सुलाती है माँ ।
ऐसी होती है माँ ।
खुद भुखी रहकर बच्चों का पेट भरती है माँ ।
कभी बच्चों को हसाती कभी रुलाती है माँ ।
ऐसी होती है माँ ।)

शेरो शायरी...

दिल में दर्द की तरह,
आँखों में आँसूओं की तरह
तुम मेरे पास हो,
फुल में खुशबु ती तरह ॥

चांदनी करे चाँद से प्यार
धरती करे गगन से प्यार,
मन में चाहत है जैसे,
कली करें, चमन से प्यार ॥

कॉलेज.....

कॉलेज के यह मधुर क्षण
फिर न वापस आयेंगे
सोच लो ए दोस्त
कल हम सब जुदा हो जाएंगे
भूल सकोगे क्या कभी तुम
कॉलेज की यह जीवन कहानी
याद करेंगे सब यह कहानी
आएगी जब याद पुरानी
आज तुम हो कल हम है
मंदीर यह कॉलेज हमारा
कहाँ रहोगे तुम कहाँ रहेंगे हम
फिर न होगा मिलना हमारा
आज यहा जो पढते है
कल ये भी जानेवाला है
हम ना रहेंगे, तुम ना रहोगे
पर कॉलेज हमेशा अमर रहेगा ।

प्यार.....

कुदरत ने जमीनपर एक करिश्मा किया है ।
उस करिश्मा में दो फरिश्ते भेजे है।
उन्ह फरिश्तो को ख्वाबों से सजाया है ।
शुक्रिया करते है हम उस रब का ।
जिसने उश्र फरिश्तों को हमारा माता पिता बनाया
है।
जो दिल की धडकन सुनाता है ।
जिसके वजह से दिल मचलता है ।
वो प्यार जिसमे सदा बहार होती है ।
वो प्यार जिसमे फुल और काटे दोनो की राह है ।
वो प्यार जिसमे दिल दूर होके भी पास होते है ।
वो प्यार जिसमे दिल को तडपना पडता है ।
और वो प्यार जिसमे दिल को राहत होती है ।
वो प्यार! प्यार! प्यार !!!!

जिंदगी.....

सुःख से नाता हो या ना हो
दुःख से नाता सभी का होता है ।
जीवन में कुछ पाया हो या ना हो
खोना तो सभी को होता है ।
सपना तो हर आँखो में होता है
पुरा तो किसी एक के नसीब में होता है ।
जी कर मरना सभी को होता है
लेकिन मर कर भी जिंदा रहना किसी
एक के नसीब में होता है
और उसेही जिंदगी कहते है ॥

तीन बातें.....

तीन चीजे किसीका इंतजार नही करती ।
समय, मौत, ग्राहक ।
तीन चीजे जीवन मे एकबार मिलती है ।
माँ, बाप, जवानी ।
तीन चीजे में मन लगाने से उन्नती होती है ।
ईश्वर, परिश्रम और विद्या
इन तीन का हमेशा सन्मान करो ।
माता, पिता, गुरु ।
इन तीन चीजों में से बचने की कोशिश करो ।
बुरी संगत, स्वार्थ, निंदा

मैं षोड़ा नहीं हूँ

शाम हो गई अभी तो घुमने चलो न पापा,
चलते चलते थक गई कंधे पर बिठा लो न पापा,
अँधेरे से डर लगता सीने से लगा लो न पापा,
मम्मा तो सो गई,
आप ही थपकी देकर सुलाओ न पापा,
स्कूल तो पूरी हो गई,
अब कॉलेज जाने दो न पापा,
पाल पोस कर बडा किया,
अब जुदा तो मत करो न पापा,
अब डोली में बिठा ही दिया तो,
ऑसू तो मत बहाओ न पापा,
आप की मुस्कुराहट अच्छी है,
एक बार मुस्कुराओ न पापा,
आप ने मेरी हर बात मानी,
एक बात और मान जाओ न पापा,
इस धरती पर बोझ नहीं मैं,
दुनिया को समझाओ न पापा,

I LOVE PAPPAA !!!

समय.....

समय यह क्या है ?
अरे, समय यह मृत्यु जन्म की कहानी है।
समय का महत्व जीसे मालूम नहीं है,
अरे, जिसने समय गवाया है, उनसे
जाके पुछो समय यह क्या होता है?
दसवीं के बोर्ड पेपर को देर से पहुँचने वाले को पूछो,
मृत्यू के नजदीक वाले मरीज को जाके पूछो
गाडी को ब्रेक लगाने में देर होनेवाले इन्सान को पूछो,
समय का महत्व क्या होता है?
सेठ से कर्ज के लिए हुए आदमी को जाके पूछो,
फेल हुए छात्र को पूछो,
समय यह क्या होता है?
सबसे पहले हमसे पूछो...
समय यह बलवान होता है।
यह तो सबका बाप होता है,
बस घडी का काँटा चलता रहता है ।
वह किसी के लिए नहीं रुकता है ।
इसलिए तो कहते हैं, समय यह बलवान होता है ।

* दोस्ती *

मै कहूँ और आप सुनो वो अच्छी दोस्ती

आप कहो और मैं सुनू वो उससे भी अच्छी दोस्ती
पर मै कुछ भी ना कहूँ और आप समझ जाओ तो
वो है सच्ची दोस्ती

जो रुठे को मनाए ,
प्यार करनेवालों को मिलाए ,
जो चेहरे पर मुस्कुराहट लाए ,
जिसे देख के हँसी आए ,
भगवान तुमने क्या ऐसी चिज बनाई ,
जिसे देख के गम भी भूल जाए ।

**ENGLISH
SECTION**

Prof. Jawal P. B.

INDEX

No.	Name	Page No.
1.	Why Caste Based Reservation Is Necessary	43
2.	Some Things You Just Can't Explain	45
3.	A Worm In My Pocket	47
4.	Importance of Water and Water Conservation	48
5.	LITERACY AWARDS IN INDIA	50
6.	True Friendship	53
7.	A Best Friend	53
8.	Why the Sky is Blue	54
9.	Effect of social media on youth	55
10.	Question ?	56

Why Caste Based Reservation Is Necessary

Equality is always among equals and to treat unequals as equal is nothing but perpetuating inequality. A recent outburst of a senior Congress Party leader against caste based reservation is more a reflection of his Brahmanical mindset than based on any sound logic. It also defies any meaningful sense that such a senior leader holding an important position of influence within the Congress Party leadership should air his personal views in such an irresponsible manner. The subsequent rebuttal by the President of the Congress Party barred the issue from snowballing into an undesirable political controversy. But the simmering discontent remains among a large section of the upper strata of Indian society on why should the reservation policy continue? And if it has to be there it should be on the basis of economic criteria and not on caste.

It is pertinent in this context to explain here that caste based reservation policy that is followed in the country is not an anti-poverty programme of the government. Caste based reservation policy is also not a charity that the government bestows on the wretched of this country who have been at the receiving end of humanity, human rights, equality and justice since millennia. In actual sense the caste based reservation stands for parity, representation, human rights and is a defence mechanism against any and every case of caste based discrimination and exclusion. Reservation policy is a means to have equal say in the policy making and governance as well. It is not against merit at all. Those who oppose it on such grounds that it affects merit and efficiency and that is why the caste based reservation should not be allowed to continue any more fail to see the stranglehold of the

iniquitous and anti-human rights aspects of the caste system. Treating a section of society which remains on the margin in every possible sense unworthy of being equal is nothing but the hidden prejudices of the so called upper strata of Indian society who clamour to maintain their hegemony in every sphere as they and only they have a rightful claim to rule over others.

The hostility against the caste based reservation issue bears testimony to the fact that any attempt to alter the power structure in society, economy and polity is met with contempt for those who are lower in the caste hierarchy. It also goes to the extent of expressing their true Brahmanical mindset by displaying their so called superior intellect, intelligence, merit and efficiency in a filthy and injudicious manner and without any qualms against such nasty behaviour of branding the "Other" in a derogatory sense. The nefarious designs of the caste systems that thrives on graded inequality is still prevalent in its multiple forms which manifest itself in discrimination, exclusion and violence for the people lower in the caste hierarchy through highly dehumanising practices. There is thus a need for caste based reservation to continue as long as the caste system continues.

One always gets to hear the argument that the original reservation policy was only for a period of 10 years and why should it continue now or in future. Those who speak on such lines do not even know which reservation policy was meant for a period of 10 year. Was it the policy related to political reservation or the policy related to education and jobs? They do not even bother to find out why the political reservation

has continued when it was meant for only 10 years. Whether the reserved constituencies in the State Assemblies and the Lok Sabha are actually benefitting the Dalits and Adivasis? The manner in which delimitation of these reserved constituencies have been put into practice leaves much to be desired. The fate of the winning candidates is always dependent on the non-Dalit and non-Adivasi electorate. It is thus virtually impossible for any genuine candidate to be elected from these reserved constituencies. This is the only reason which could explain the largest number of reserved constituency successes by the parties like the Bhartiya Janata Party (BJP), Congress Party and even others whose core base of electoral support are found to be among the non-Dalits and non-Adivasis caste and communities. The joint electoral system which was forced upon the Dalits as a result of the blackmailing by none other than Mr. M. K. Gandhi through the Poona Pact in 1932 as against the separate electorate system has for all practical purposes closed the door for any meaning political participation for Dalits in the country. Moreover, the demerits of the first past the post system is being ignored and the separate electoral system or the proportionate representation system have been so much demonised that the need for electoral reforms in country remains a non-issue.

There is a need to extend the reservation to the Dalit Muslims and Christians and in private sector as well. Reservation policy is one of the ways to empower the disempowered. Several other special measures are needed for complete social transformation and economic emancipation. The arbitrary manner in which the special provisions are being implemented could be seen in the almost all the programmes and policies at the central and state level. An example

which best illustrates this insincere approach by the governments both at the centre and in the states is about the Special Component Plan (SCP) which is being renamed as Scheduled Caste Sub Plan (SCSP) and the Tribal Sub Plan (TSP). There are three important elements attached with these planning initiatives- proportionality in terms of budgetary allocation as per the percentage of population, non-diversion of funds and the funds thus allocated cannot be allowed to lapse. But the sad story so far has been such that not only the state governments but also the central government has violated the aforementioned three elements of SCSP and TSP. Hundreds and thousands of Crore's have not been allocated in the annual budget both at the central and state level. Funds which have been allocated have not been used properly and on the contrary they have been diverted and also allowed to lapse without being used at all with complete impunity by the duty bearers.

Even in the current interim budget presented by the Finance Minister on February 17, 2014, the budgetary allocation under SCSP and TSP amounts to only 8.76% and 5.53 % respectively as opposed to 16.6 percentage of Scheduled Caste and 8.6 percentage of Scheduled Tribe population. The allocations made under SCSP and TSP are to the tune of INR: 79,364.38 Crores where as the total allocations should have been INR: 1, 39, 941.14 Crores. That means in actual terms Dalits and Adivasis have been denied budgetary allocation running as high as INR: 60, 576.76 Crores. How could inclusivity be ensured in a situation where the government itself violates its own policies and programmes?

On the other hand the revenue foregone of several types to the corporate sector runs into hundreds and thousands of crores too. A venture capital fund of a meagre amount of 200

Crore is announced in the current interim budget with the aim of supporting small entrepreneurship among Dalits. The question that needs to be asked is: why the priorities of the government are so lop sided that it shamelessly denies Dalits and Adivasis their due share in the budgetary allocations and gives a token gift in the form of a venture capital fund of only 200 crore? This certainly is a case of wilful negligence and nothing else. What is well entrenched is the institutionalised impunity and what is missing is the accountability in the system. No meaningful intervention could be possible if impunity enjoyed by the duty bearers is not cracked and if the state and its several agencies are not held accountable. Should Dalits and Adivasis not demand reparation for injustices of all kinds that are still continuing?

With regards to the question as to how long should caste based reservation continue there can only be one answer. Until and unless the attributes of the caste system vanishes how could people belonging to different castes as arranged in an iniquitous relationship be treated equal. It is only the complete annihilation of the caste system that would justify the need for doing away with the caste based reservation. Those who believe in political democracy must also believe in social and economic democracy or else the goal of establishing an egalitarian society based on the principles of liberty, equality and fraternity would remain meaningless.

**Dhanawade Sanika Chandrakant
B.A. II**

Some Things You Just Can't Explain

A farmer was sitting in the neighborhood bar getting drunk. A man came in and asked the farmer, "Hey, why are you sitting here on this beautiful day, getting drunk?" The farmer shook his head and replied,

"Some things you just can't explain."

"So what happened that's so horrible?" the man asked as he sat down next to the farmer.

"Well," the farmer said, "today I was sitting by my cow, milking her. Just as I got the bucket full, she lifted her left leg and kicked over the bucket."

"Okay," said the man, "but that's not so bad." "Some things you just can't explain," the farmer replied. "So what happened then?" the man asked. The farmer said, "I took her left leg and tied it to the post on the left."

"And then?"

"Well, I sat back down and continued to milk her. Just as I got the bucket full, she took her right leg and kicked over the bucket."

The man laughed and said, "Again?" The farmer replied, "Some things you just can't explain." "So, what did you do then?" the man asked.

"I took her right leg this time and tied it to the post on the right."

"And then?"

"Well, I sat back down and began milking her again. Just as I got the bucket full, the stupid cow knocked over the bucket with her tail."

"Hmmm," the man said and nodded his head. "Some things you just can't explain," the farmer said.

"So, what did you do?" the man asked.

"Well," the farmer said, "I didn't have any more rope, so I took off my belt and tied her tail to the rafter. In that moment, my pants fell down and my wife walked in ... Some things you just can't explain."

To Absent Brothers

An Irishman walks into a bar in Dublin, orders three pints of Guinness and sits in the back of the room, drinking a sip out of each one in turn. When he finished all three, he comes back to the bar and orders three more. The bartender says to him, 'You know, a pint goes flat after I draw it; it would taste better if you bought one at a time.' The Irishman replies, 'Well, you see, I have two brothers. One is in America, the other in Australia, and I'm here in Dublin. When we all left home, we promised that we'd drink this way to remember the days we all drank together. The bartender admits that this is a nice custom, and leaves it there. The Irishman becomes a regular in the bar and always drinks the same way: he orders three pints and drinks the three pints by taking drinks from each of them in turn. One day, he comes in and orders two pints. All the other regulars in the bar notice and fall silent. When he comes back to the bar for the second round, the bartender says, 'I don't want to intrude on your grief, but I wanted to offer my condolences on your great loss.' The Irishman looks confused for a moment, then a light dawns in his eye and he laughs. 'Oh, no,' he says, 'Everyone is fine. I've just quit drinking!

A man, an ostrich, and a cat

A man walks into a bar with an ostrich and a cat and sits at the bar. The bartender walks over to them and says, "What can I get for you?" The man says "I'll have a beer", the ostrich says, "I'll have a beer", and the cat says, "I'll have half a beer and I'm not buying." So the bartender says, "OK, that will be 3.87." The man reaches into his pocket and brings out the exact change and pays him. About an hour later the bartender goes back over to them and says, "What'll you guys have?"

The man says, "I'll have a beer", the ostrich says, "I'll have a beer", and the cat says "I'll have half a beer and I'm not buying." The bartender gets them their beer and says "That'll be

\$3.87."

The man reaches into his pocket and brings out the exact change and pays him. A couple of days later they come back into the bar and the bartender walks over and asks "What do you guys want today?"

The man says, "I'll have a scotch", the ostrich says, "I'll have a bourbon", and the cat says, "I'll have half a beer and I'm not buying." So the bartender says "OK, that will be \$7.53." The man reaches into his pocket and brings out the exact change and pays him. The bartender's curiosity got the best of him and he asks, "Why is it that every time I tell you the amount you owe you always have the exact change in your pocket?"

The man said, "I found a bottle with a genie in it and she granted me 3 wishes. My first wish was that I always have the exact change in my pocket for anything I buy." The bartender says, "That's a great wish...better than asking for a million dollars. A million dollars will run out but that never will. What were your other 2 wishes?" The man says, "That's where I screwed up. I asked for a chick with long legs and a tight pussy."

Heavenly Justice

Once, there was a preacher who was an avid golfer. Every chance he could get, he would be on the golf course swinging away. It was an obsession. One Sunday was a picture-perfect day for golfing. The sun was out, no clouds were in the sky, and the temperature was just right.

The preacher was in a quandary as to what to do, and shortly, the urge to play golf overcame him. He called an assistant to tell him that he was sick and could not do church, packed the car up, and drove three hours to a golf course where no one would recognize him. Happily, he began to play the course.

An angel up above was watching the preacher and was quite perturbed. He went to God and said, "Look at the preacher. He should be punished for what he is doing." God nodded

in agreement. The preacher teed up on the first hole. He swung at the ball, and it sailed effortlessly through the air and landed right in the cup 250 yards away. A picture-perfect hole-in-one. He was amazed and excited.

The angel was a little shocked. He turned to God and said, "I beg your pardon, but I thought you were going to punish him." God smiled. "Think about it-who can he tell?"

The Fast Surgeon

Sam and John were out cutting wood when John cut his arm off. Sam remained calm, wrapped the arm in a plastic bag, and took the arm and John to a surgeon. "You are in luck," said the surgeon. "I am an expert in re-attaching limbs. Come back in four hours when I have completed the operation." So Sam returned in four hours and the surgeon said, "I did it faster than I expected. Jon is down at the pub." Sam rushed down to the pub and was amazed to see John playing darts. A few weeks later, Sam and John were cutting wood again when John accidentally cut off his leg. Sam put the leg in a plastic bag and took it and John back to the same surgeon. "Legs are harder," said the surgeon, "but I'll see what I can do - come back in six hours." Sam returned in six hours and the surgeon said, "I finished early - John's playing football." Sam went to the field and to his surprise found John kicking 50 meter torpedoes. A few weeks later, Sam and John were cutting wood again, when John accidentally cut off his own head. Sam put the head in a plastic bag and took it and the rest of John to the surgeon, confident that the skilful surgeon would do the job. "Gee, heads are really difficult to re-attach," the surgeon muttered, "but I'll see what I can do - come back in 12 hours." Sam returned in 12 hours. "How did it go, Doc?" he asked. "I'm sorry. John died," the surgeon replied. "He suffocated in the plastic bag, you idiot!!"

Deshmukh Hardik Jotiram
B.A.II

A Worm In My Pocket

One rainy day on my way home from school,
I found a big worm and thought it was cool.

I picked up the worm with my bare hand, held it up high thinking how grand! The worm was so cute and wiggled a lot, I put him in my pocket to show Mom what I'd caught.

What will she say when I show her my find?

Will she let me keep it? I hope she won't mind.

Mom was in the kitchen when I showed her what I'd found.

She screamed, "No, way! Put it back in the ground!"

Now I'm so angry, she always says "No",

If she won't let me keep it, then I will just go!

So me and my worm packed a sandwich or two, ran out the door and down the street we both flew.

We walked to the park and sat on a bench,

I pulled out my worm and noticed a stench.

He looked kind of floppy, but wiggled a bit, I thought, "Oh my Gosh, my worm is not fit!" I laid him in the dirt and let him go free. I guess that my pocket was not the best place to be

Shelar Payal Arun..
B.A.II

Importance of Water and Water Conservation

Water covers 71% of the Earth's surface, and is vital for all known forms of life. On Earth, it is found mostly in oceans and other large water bodies, with 1.6% of water below ground in aquifers and 0.001% in the air as vapor, clouds (formed of solid and liquid water particles suspended in air), and precipitation. Oceans hold 97% of surface water, glaciers and polar ice caps 2.4%, and other land surface water such as rivers, lakes and ponds 0.6%. A very small amount of the Earth's water is contained within biological bodies and manufactured products.

Water on Earth moves continually through a cycle of evaporation or transpiration (evapotranspiration), precipitation, and runoff, usually reaching the sea. Over land, evaporation and transpiration contribute to the precipitation over land.

What is Water Scarcity?

Simply put, water scarcity is either the lack of enough water (quantity) or lack of access to safe water (quality) It's hard for most of us to imagine that clean, safe water is not something that can be taken for granted. But, in the developing world, finding a reliable source of safe water is often time consuming and expensive. This is known as economic scarcity. Water can be found...it simply requires more resources to do it. In other areas, the lack of water is a more profound problem. There simply isn't enough. That is known as physical scarcity. The problem of water scarcity is a growing one. As more people put ever increasing demands on limited supplies, the cost and effort to build or even maintain access to water will increase. And water's importance to political and social stability will only grow with the crisis.

Save Water Save Life :

Water is an interesting issue. As with all of Nature it is a symbiotic factor in a greater

whole, and an element all life depends on. As we degrade our soils, poison our land and remove the natural catchments for runoff through deforestation and removal of trees; as we fill in our waterways and natural filtering systems in the name of development and progress; as we dam up rivers destroying natural eco-systems, we completely upset the natural scheme of things that water needs to flow and filter clean water for us all

We will kill each other over water.

In our slumber we have assumed water will always be there for us – Clean water to drink, waterways for recreation, healthy rivers and oceans to supply supply us with healthy fish, water to wash our cars, water to green our lawns and *landscapes*, *water to bath and shower in*, *water to brush our teeth with*, *water for swimming pools*.

We can conserve, and consciousness is growing, but what about the new billions of people coming into the planet over the next few decades. As water levels go down, the pollutants in it get stronger. All of life is interdependent and all of life needs water or....?

How Valuable Water is?

Three things no one can't live without are Oxygen, Water and Food. No one can live without Water. But do you know how precious is water and how much pure water we have in world.

If 10 years ago someone had given suggestion to sell the pure water, I'm sure people made good joke or laughed a lot on him. But nowadays mineral or purified water is billion dollar industry. People are ready to spend 20 rupees for water bottle, because we know it's not easy to get pure or clean water. One thing is sure; in future we are going to get shortage of clean water. In India you can see water shortage in every state,

whether it's capital of India, Delhi or a village of Bihar. People can't get clean water easily.

Here are some water facts to remember:

- Less than 1% of the earth's water is suitable for drinking
- More than a billion people around the globe survive on just over 1 gallon (4 liters) of water per day
- Potentially more than 3 billion people may suffer from water shortages by the year 2025
- 66% of the human body is water
- A person can only live without water for approximately one week

How to save Water without changing your life style

The average household consumes approximately 240lt of water per person per day. That means that for a household with four people in it, 960lt of water is used every day which equates to 350'400lt per year

How is this usage broken down? Would you believe that only 3% of your total water consumed is used for drinking and cooking? The rest is used for the garden (35%), toilet flushing (29%), bathing/ showering (20%) and for laundry (13%). If we convert these percentages to volumes, the average home uses 122'640lt per year to water the garden, 101'616lt to flush your toilet, 70'080lt to keep ourselves clean and 45'552lt to keep our clothes clean! The other 10'512lt per year is used for drinking and cooking. Water Rhapsody look to match water quality with application. Municipal water for drinking (for now anyway but this could change), rainwater for showering, toilet flushing and laundry and lastly, grey water for garden irrigation. A combination of all of our systems can save you up to 90% on your water bills!

Rain Water Harvesting:

Ground water resource gets naturally recharged through percolation. But due to indis-

criminate development and rapid urbanization, exposed surface for soil has been reduced drastically with resultant reduction in percolation of rainwater, thereby depleting ground water resource. Rainwater harvesting is the process of augmenting the natural filtration of rainwater in to the underground formation by some artificial methods. "Conscious collection and storage of rainwater to cater to demands of water, for drinking, domestic purpose & irrigation"

Broadly there are two ways of harvesting rainwater:

1) Surface runoff harvesting 2) Roof top rainwater harvesting

If you harvest your rainwater, your water savings are even bigger as the water you harvest is used for bathing, showering, laundry and toilet flushing. Rainfall is seasonal, but for the rainy months, you could be self-sufficient in terms of water supply

Save Water Save Planet:

Water is the most valuable resource of nature. It is an endless creation by god so people don't take care of this matter. As a result crisis of water become one of the most important issue. Desperately using of water is a bad sign for the world. There are many areas in the world where people don't get their drinking water properly. The beauty of nature effected by this problem. So we have to use the water as much we need without wasting. While shaving or washing your face doesn't let water run.

Gole Priyanka Narayan
B.A.III

Literacy Awards In India

Literacy awards are those awards which are conferred to the authors and poets for good piece of writing and their associated contribution towards betterment of Indian literature. This includes literature works in any officially recognized language of India including English as well as some of those major popular literature awards are given by government of India, while some other by different organizations. This article provides full information about famous different Indian literature awards and the institute/organisation offering those awards.

Highest Indian Literature Awards: Gyanpeeth Award

- * Established- 1961
- * Awarded by- Gyanpeeth trust
- * First Awardee- G Sankara kurup in year 1965
- * Recent most awardee- Balchandra Nemade in year 2014

Gyanpeeth award is considered as the highest literature award of India. It is conferred to those Indian citizens who have done some exemplary literature works in any of the official languages of India. This award is associated with a cash prize of Rs. 11 lakhs and the decoration includes a bronze Goddess Saraswati idol.

Some interesting facts about Gyanpeeth Award.

1. The well known philanthropist and publisher of India newspaper, Shahu Jain family (Sahushri Shantiprasad Jain and his wife Shanti Jain) established the Gyanpeeth trust in years 1961. This trust is the authority which confers this prestigious Gyanpeeth Awards.
2. This award is conferred to Indian citizens only.

3. This award is presented for lifetime achievement works of authors and not on single writing.
4. Till year 2014, 50 persons have been awarded by this prestigious award.
5. The first awardee G. Sankaar Kurup got this award in 1969 for his Malayalam poem collection named Odakkuzhal.
6. The first Hindi author to get this award was Sumitranandan Pant in year 1968 for his work Chidambara.
7. The first Bengali author to get this prestigious award was Tarasankar Bandhopadhyay in year 1966.
8. K. V. Puttappa nickname (Kuvempu) was the first person to get this award in Kannada Literature.
9. This first author for Sanskrit language who got gyanpeeth award : Satya Vrat Shastri in year 2006
10. The only author belonging to Punjabi literature to get this award was Amrita Pritam in 1981 for her work Kagaj Ke Canvas.

Second Highest Indian literature awards: Sahitya Akademi Fellowship

- * Established - 1968
- * Awarded by - Sahitya Akademi, Govt. of India
- * First Awardee - S. Radhakrishnan Former President of India
- * Recent most Awardee - S. L. Bhyrappa (Kannada) and C. Narayan Reddy (Telugu) for year 2015

This is 2nd highest literature award of India and highest literature award conferred by government of India. This award was established in year 1968 and the former president. S. Radhakrishnan was the first fellow. This

award is conferred for immortal literature works in any of the officially approved 22 languages of India including Rajastani and English making the total acceptable languages at 24. First Honorary Fellow was Leopold S. Senghor from Senegal and the last honorary fellow was V.S. Naipaul in year 2010.

Third Highest Indian literature awards: Sahitya Akademi Award

- * Established - 1954
- * Awarded by - Sahitya Akademi, Govt. of India
- * First Awardee

This is the third highest literature award conferred by Govt. of India and overall third highest award of India. This award is also provided by Sahitya Akademi. This award carries a cash prize of Rs. 1 lakh Other important award provided by Sahitya Akademi are Premchand fellowship, Bhasha Samman, Anand Somman Swamy Fellowship and translation awards. First awardee and first Hindi poet to get this award was Makhanlal Chaturvedi for his book. Him Tarangini in year 1955. Some other authors who were among the first awardees were Jibanandan Das (Bengali) Laxmanshastri Joshi (Marathi), Kuvempu (Kannada) and Jatindrant Dowara (Assamese)

Some other Important National level Literature Awards :-

Indian Literature Awards :- Vyas Samman

- * Established - 1991
- * Awarded by - K. K. Birla Foundation
- * First Awardees - Dr. Ram Vilas Sharma in year 1991
- * Recent Most Awardee - Kamal Kishore Goyenka in year 2014

This award is conferred for Hindi Literature only. This award was established in year 1991 by K. K. Birla Foundation. Vyas Samman in addition carries a cash prize of

Rs. 2.5 Lakhs. Some other notable Hindi author who received this prize are Girija Kumar Mathur (1993), Dharmvir Bharti (1994), Ramswarup Chaturvedi (1996), Mannu Bhandari (2008) and Narendra Kohli (2012)

Indian Literature Awards :- The Hindu Literature Prize

- * Established - 2010
- * Awarded by - Hindu Literature Review (The Hindu newspaper)
- * First Awardees - Soumya Bhattachary, Anjali Joseph, Manu Joseph, Anjum Hasam, Daisy Hasan, Tishani Doshi, Manjul Bajaj, Tabish Khair etc.

This award is also called as the Hindu best Fiction award. It is conferred for English literature and translation works by Indian authors.

Youva Puraskar :-

- * Established - 2011
- * Awarded by - National Academy of Letters Government of India,

As the name suggests this award is conferred to young writers under the age of 35. This award is also called as Sahitya Academy My Yuva Awards. It is literature award provided by National Academy of Letters, Government of India. This award is given annually for outstanding and exemplary literature works in any of 24 Indian languages. The award is accompanied with cash prize of Rs.50000/- and copper plaque.

Indian Literature Awards :- Saraswati Samman :

- * Established - K. K. Birla Foundation
- * First Awardee :- Harivansh Rai Bachhan in year 1991 for his autobiography

Like Vyas Samman, Saraswati Samman was also established by K. K. Birla Foundation. This is provided for outstanding works in poetry in any of the 22 official lan-

guage of india. The award comes along with a cash prize of Rs10 lakhs. Some notable poets who were conferred with this prestigious award are Vijay Tendulkar (1993), Shankar Ghosh (1998), Indira Parthasarthy (1999), Sunil Gangopadhyay (2004) and Veerappa Moily (2014)

Indian Literature Awards: Mahapandit Rahul Shankrityan Award :

*Established - 1989

*Awarded by - Kendriya Hindi Sansthan, Ministry of HRD, Govt of India.

*First Awardee - Dr. Kamala Sankrityan, Dr. Shyam Singh Rashi

Some Important Literature Awards by State Government of India

Rabindra puraskar :

*Established - 1950

*Awarded by - Paschimbanga Bangla Akdemi State Government

*First Awardee - Bibhutibhushan Bandhopandhyay, Nitharanjan, Ray Satinath Bhaduri in year 1950

This award is conferred by the state of Bengal for distinguished works in Bangali literature. This is the highest literature award conferred by Bengal government. Some eminent persons to receive this award are Amarthya sen (2011), Himani Bannerji (2005), Gopal Chandra Bhattachrya (1975), Buddhadeb Basu (1974), and sukumar sen (1965).

Kabir Samman :

*Established - 1986

*Awarded by - Government of Madya Pradesh.

This is a national level award conferred by Culture Department of Madya Pradesh. It is conferred annually for distinguished works in literature (poetry)

The award contains cash prize of Rs.1.5 lakhs. This is one of the biggest awards provided by Madhya Pradesh Government. This award is provided for significant works in poetry. In different Indian languages like: Kannada, Bangla, Punjab, Hindi, Marathi and Gujarathi.

Sahitya Gaurav Puraskar :

*Established - 1983

*Awarded by - Gujarat sahitya academy, Gujarat government.

*First Awardee - Vishnuprasad Trivedi.

This award is conferred by Gujarat state government to the authors for their exemplary contribution in Gujarathi literature. The cash prize associated with award is Rs.1 lakh. Along with cash the winner also receives a plague and shawl.

Kerala Sahitya Academy Award :

*Established - 1958

*Awarded by - Kerala Sahitya Academy Kerala Government

This award is provided by Kerala Sahitya Academy Kerala Government to Malyalam writers for their significant contribution towards Malyalam literature. This award is given in many categories. Some of which are Poetry, Novel, Story, Drama, Criticism, Biography, Autobiography Etc.

**Ombale Sahil Rajendra
B.Com.II**

True Friendship

True friends are for life
until the end
They're more than special
They're your best friends

They're the ones you can go to
When you're in despair
The ones that'll help you
Even when you got gum into your hair!

They're the ones who'll laugh
And go laughing with you all through the
night
The ones who'll help you
help you with all their might

To have a good friend
you have to be one
So be nice to one another
And that how to be that best friend you
can be.

**Parihar Sayli Vinod
(B.Com.III)**

A Best Friend

A best friend
is always there
whether you need advice
or a pep talk
or even a shoulder to cry on.
A best friend
listnes with her heart.
and is always honest with you.
even though the truth
may not be
what you want to hear.
A best friend
knows all your secret
understands your fears
shares your dreams.
A best friend
never stops believing in you
even if you give up
on yourself
you are
that kind of friend
to me
and no matter what happens
you always will be.
you are my best friend
My forever friend
Pratiksha

**Bhange Aniket Shanker
(B.Com.III)**

Why the Sky is Blue

The Atmosphere is the mixture of gas molecule and other materials surrounding the earth. It is made mostly of the gases nitrogen (78%) and oxygen (21%). Argon gas and water (in the form of vapour) are the next most common things. There are also small amounts of other gases plus many solid particles like dust soot and ashes, pollen and salt from oceans.

The compositions of atmosphere varies depending on your location the weather and many other things there may be more water in air after rainstorm or near the oceans volcanoes can put large amount of dust particles high into the atmosphere pollution can add different gases or dust and soot. The atmosphere is thickest at near the earth. It gradually thins out as you go higher up. There is no sharp break between the atmosphere and space.

Light is a kind of energy that radiates or travels in waves many different kinds of energy travel in waves for example, sound is a vibrating electric and magnetic fields. Electromagnetic wave travel through space at 299,792 Km/sec) this is called speed of light. The energy of radiation depends on its wavelength and frequency wavelength is the distance between the tops of the waves frequency that pass by each second. The longer wavelength of light the lower the frequency and the less energy it contains. Light travels through space in a straight until it bumps into a bit

of dust or a gas molecules. Then what happens to the light depends on its wave length and the size of the thing it hits.

The blue colour of sky is due to Rayleigh scattering as light moves through the atmosphere most of longer wavelength pass straight through little of the red orange and yellow light is affected by air. However much of the shorter wavelength light is absorbed by the gas molecules. The absorbed blue light is then radiate in different direction. It gets scattered all around the sky whichever direction you look some of the scattered blue light reaches you since you see the blue light from everywhere overhead the sky looks blue. As you look closer the horizon the sky appears much paler in colour. To reach you the scattered blue light must pass through more air some of it gets scattered away again in other direction less blue light reaches your eyes. The colour of sky near the horizon appears paler or sometimes white.

Gole Pournima Suresh
(B.Sc. II)

Effect of social media on youth

The influence of social media on adolescents and teenagers is of particular importance, not only because this particular group of children is developing mentally but also because they are among the heaviest users of social networking.

While social networking undoubtedly plays a vital role in broadening social connections and learning technical skills, its risks cannot be overlooked. The lack of self-regulation and susceptibility to peer pressure makes adolescents vulnerable to such evils as Facebook depression, sexting and cyberbullying, which are realistic threats. Other problems such as social network-induced obesity, Internet addiction and sleep deprivation are issues that continue to be under intense scrutiny for the contradictory results that have been obtained in various studies.

The American Psychological Association defines bullying as aggressive behavior by an individual that causes discomfort to another. Cyberbullying ranges from direct threatening and unpleasant emails to anonymous activities such as trolling. 32 percent of online teens admit to having experienced a range of menacing online advances from others. While direct unpleasant emails or messages are the most straightforward form of cyberbullying, the rare probably by far the most prevalent in that only 13 percent of surveyed youngsters admitted to receiving threatening or aggressive messages. Even forwarding a private note to a group without permission from the sender is often perceived as cyberbullying. New research found that 15 percent of teens were disturbed and uncomfortable about having had their private message forwarded or posted in a public forum. Few also found that

nearly 39 percent of teens on social network have been cyberbullied in some way, compared with 22 percent of online teens who do not use social networks. Trolling, the act of deliberately inflicting hatred, bigotry, racism, misogyny, or just simple bickering between people, often anonymously, is also pervasive in social network.

A very important cause for cyberbullying is the anonymity possible on the internet. According to StopBullying.gov, two kinds of people are likely to be cyberbullies—the popular ones and those on the fringes of society; the former resorts to such activities to stay popular or to feel powerful, while the latter trolls to fit into a society or to get back at a society that about three out of four victims of cyberbullying eventually trace the identity of the cyberbully, and so the anonymity may not be as safe a net as the bully believes. The cyberbully is often a friend (if they can be called that without insulting the word or sentiment) or someone they know from school or outside.

Cyberbullying appears easy to the bully because they do not see their victims' reactions in person, and thus the impact of the consequences is small. In reality however the consequences can be life altering to the extent that the victim could go as far as taking their lives or become psychologically distressed enough to require medical intervention. The ironically individualistic nature of social networking activities makes it difficult to recognize a victim of cyberbullying. But tell-tale signs include avoiding or being anxious around the computer or cell phone and sudden change in behavior patterns.

Sexting, the action of sending sexually revealing pictures of themselves or sexu-

ally explicit messages to another individual or group, is another common activity among the teen community in social media. A nationwide survey by the National Campaign to Support Teen and Unplanned Pregnancy found a shocking 20 percent of teen participating in sexting. While teenage boys resort to sending sexually explicit or suggestive message in teenage girls are more likely to send inappropriate photos of themselves, mostly to their boyfriends. However the permanence and pervasiveness of the internet makes it a fertile ground for spreading such information to the extent of getting viral - 17 percent of sexters admittedly share the messages they receive with others and 55 percent of those share them with more than one person. Beyond the personal trauma and humiliation sexting may cause, there are judicial ramifications as well; some states consider such activities as misdemeanors while group sexting under felony.

Other risks of extensive social networking among youth are loss of privacy sharing too much information and disconnect from reality. The digital footprint is a permanent trail that users of social media indeed of the Internet itself, leave the moment they sign into any service. The digital footprint, by its performance, can have serious repercussions in future, in both professional and personal areas of life. It is important to know that every activity online - posts on social media accounts, comments left on various sites, tweets, reweets and + 1s through years can contribute to the digital footprint. Another serious risk is the amount of information shared on social network sites.

Adolescence is the time to spread wings and take the tentative first flight out into the world, and parents and caregivers must be part of the process. In the domain of

social networking, this entails parents becoming educated about the advantages and disadvantages of social networking and themselves joining social networking sites, to be aware of the activities of their teenage wards. It is essential that parents are aware of and monitor privacy settings and online profiles of their wards. Open discussions about social network protocols and etiquettes would go a long way in establishing global digital citizenship and healthy behavior

**Junghare Rakhi Jagannath
B.Sc.III**

Question ?

A little girl was raped by three
Struggling for life.....

Looking at her

My mind overflowed.....

Overflowed?

Yes, Overflowed.

With so many questions....'

Questions for the God

Questions for the society

Questions for me.....

What was the little girl's fault

Why she had to suffer ?

Why She? and how long this going to continue?

Will ever get the answer.....

**Lohar Aishwarya Laxman
(B.Sc.III)**

अहवाल विभाग

अनुक्रमणिका

अ.नं.	घटक	पान
१.	ग्रंथालय	५९
२.	जिमखाना विभाग	६२
३.	राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग	६५
४.	माजी विद्यार्थी समिती	६७
५.	श्रम संस्कार शिबीर	६८
६.	राज्यशास्त्र विभाग	६९
७.	लैंगिक छळ प्रतिबंधक समिती	६९
८.	Department of Botany	७०
९.	Department of Physics	७०
१०.	Department of Chemistry	७१
११.	Department of Zoology	७१
१२.	Department of Microbiology	७१
१३.	अर्थशास्त्र विभाग	७२
१४.	Department of English	७२
१५.	Department of Mathematics	७३
१६.	Department of Statistics	७३
१७.	हिंदी विभाग	७३
१८.	Department of Commerce & Accountancy	७४
१९.	Summary of the Activities Conducted	८०
२०.	Department of English	८१

Library & Knowledge Resource Center

॥ ग्रंथालय हे संचित आहे विचार विश्वाचे, शब्दांची रत्ने भरुनी राहिले, भांडार शारदेचे ॥

सध्याच्या माहिती तंत्रज्ञानाच्या युगात ग्रंथालय हे “KNOWLEDGE RESOURCE CENTER” ची भूमिका बजावत आहे. आमच्या महाविद्यालयातील ग्रंथालयामध्ये एकूण ग्रंथसंख्या १२२७५ आहे. तसेच एकूण १९ नियतकालिके/ जर्नल्स घेतले जात आहेत. १० दैनिक वर्तमानपत्रे घेतली जात आहेत. तसेच ई-बुक्स, नॉन बुक मटेरिअल आणि ग्रे लिटरेचर चा अंतर्भाव केला जात आहे.

Library Orientation and Information Literacy program :

सन २०२३- २४ या शैक्षणिक वर्षात प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना ग्रंथालयाचा परिचय होण्यासाठी ग्रंथालयाचा नेमका वापर कसा करावयाचा या बाबत Library Orientation and Information Literacy program हा B.A. I, B.Com. I व B.Sc. I वर्गावर मार्गदर्शन पर व्याख्यान ग्रंथपाल डॉ. सुधीर नगरकर यांनी घेतले. तसेच ग्रंथालयात येऊन ग्रंथालयाचा वापर कसा करावयाचा याचे विद्यार्थ्यांना ग्रंथालयात आणून प्रात्यक्षिक दाखविण्यात आले.

ग्रंथपाल दिन १२ ऑगस्ट २०२३ :

दि.१२ ऑगस्ट २०२३ राजी पद्मश्री डॉ.एस.आ.रंगनाथन यांच्या जयंतीनिमित्त आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालयात ग्रंथपाल दिन साजरा करण्यात आला. प्रास्ताविक डॉ. एस.आर. नगरकर यांनी केले. प्रास्ताविकात ग्रंथपाल दिन का साजरा केला जातो, डॉ. एस. आर. रंगनाथन यांचे जीवन चरित्र तसेच कार्यक्रमाचा उद्देश सांगण्यात आला. याप्रसंगी प्रमुख पाहुणे माननीय श्री. अजित राक्षे सर यांचे वाचन संस्कृती विकास या विषयावर व्याख्यान आयोजित केले होते. त्याप्रसंगी विद्यार्थ्यांना आपले जीवन परिवर्तन करताना वाचनास किती महत्व दिले पाहिजे ते सांगितले. वाचाल तर वाचाल हा बहुमूल्य संदेश दिला. स्पर्धेच्या युगात टिकून राहायचे असेल तर वाचनाशिवाय पर्याय नाही असे बहुमूल्य मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.प्रमोद घाटगे हे उपस्थित होते. त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय मनोगतात ग्रंथपाल दिनाच्या शुभेच्छा दिल्या. ग्रंथालयामध्ये जो ग्रंथसाठा उपलब्ध आहे त्याचा जास्तीत जास्त वापर करून विद्यार्थ्यांनी आपला सर्वांगीण विकास करावा असे मार्गदर्शन केले. पाहुण्यांचा परिचय प्राध्यापक प्रकाश जवळ यांनी केले. आभार प्रदर्शन श्री.वसंत धनावडे यांनी केले. या कार्यक्रमासाठी श्री.अविनाश मदन, श्री.जगदीश ओंबळे, श्री.आबासाहेब देशमुख यांनी सहकार्य केले. या कार्यक्रमासाठी महाविद्यालयातील प्राध्यापक वृंद शिक्षकेत्तर कर्मचारी आणि ३०० हून अधिक विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

स्पर्धा परीक्षा टारगेट २०२५ यावर स्टेट लेव्हल वर्कशॉप :

दि.३० जानेवारी २०२४ रोजी जयवंत प्रतिष्ठान हुमगाव संचलित आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालय मेढा तालुका जावली जिल्हा सातारा यांच्या वतीने व ग्रंथालय व स्पर्धा परीक्षा केंद्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने स्टेट लेव्हल वर्कशॉप संपन्न झाले. या कार्यक्रमासाठी सूत्रसंचालन व प्रास्ताविक डॉ.सुधीर नगरकर यांची केले. अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य मेजर डॉ.अशोक व्ही. गिरी हे होते. त्यांनी आपल्या मनोगतात विद्यार्थ्यांनी सध्याच्या स्पर्धेच्या युगाचे भान ठेवून अभ्यास केला पाहिजे. जिद्द चिकाटी आत्मविश्वास असेल तर जीवनामध्ये कोणतीही गोष्ट अवघड नाही असा बहुमूल्य संदेश दिला. महाविद्यालयातील प्रथमेश खरात हा विद्यार्थी तलाठी पदासाठी पात्र झाल्याबद्दल त्याचे अभिनंदन केले व त्याचा आदर्श बाकीच्या विद्यार्थ्यांनी घ्यावा असे आव्हान केले. मा.उपप्राचार्य प्रमोद घाटगे यांनी विद्यार्थ्यांना वर्णनात्मक

परीक्षेच्या सरावासाठी लेखन कौशल्याचा विकास करावा तसेच अभ्यासासाठी शुभेच्छा दिल्या. प्रमुख मार्गदर्शक प्राध्यापक केतन कुमार पाटील युनिक अकॅडमी पुणे यांनी आपल्या व्याख्यानात विद्यार्थ्यांनी एम.पी.एस.सी. चे स्वरूप समजून सांगितले व सिलॅबस नुसार अभ्यास केल्यास तसेच मागील वर्षाखालील युपीएससीच्या प्रश्नपत्रिकांचा अभ्यास केल्यास येणाऱ्या २०२५ मध्ये परीक्षेमध्ये वर्णनात्मक उत्तरे कसे लिहायचे असे मार्गदर्शन केले. विद्यार्थ्यांनी आपले वाचन व लेखनातील छंद जोपासले तसेच अभ्यासातील सातत्य ठेवले तर नक्कीच यश त्यांना मिळू शकते तसेच वेगाने लिखाणाचा सराव हीच यशाची गुरुकिल्ली आहे असे प्रतिपादन केले. आभार प्रदर्शन डॉ.सुधीर नगरकर यांनी केले. सदर वर्कशॉपचा लाभ ऑफलाइन व ऑनलाइन पध्दतीने ३४० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी घेतला.

राज्यस्तरीय ऑनलाइन सेट परीक्षा पेपर १ कार्यशाळा :

दि. १ एप्रिल २०२४ रोजी शिवाजी विद्यापीठ संलग्न दूधसाखर महाविद्यालय बिद्री व आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालय मेढा यांच्या संयुक्त विद्यमाने सेट परीक्षा प्रथम पेपर मध्ये जास्त मार्क कसे मिळवायचे या विषयावर राज्यस्तरीय कार्यशाळा घेण्यात आली. प्रथम दूधसागर महाविद्यालयाचे मा.प्राचार्य डॉ.एस.डी.पाटील यांनी आपल्या मनोगतात सध्याच्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणात सेट नेट परीक्षेस व पीएच.डी. प्रवेश परीक्षेत यश मिळविण्यासाठी पेपर १ चा अभ्यास असणे महत्वाचे आहे असे अधोरेखित केले. मा.प्राचार्य मेजर डॉ. अशोक व्ही. गिरी यांनी आपल्या मनोगतात प्रत्येकाने आयुष्यभर विद्यार्थी राहून नवनवीन ज्ञानार्जन करून आपल्या विषयातील ज्ञानपिपासू असले पाहिजे त्याचा समाजाला कसा उपयोग होईल ते पाहिले पाहिजे. तसेच येणाऱ्या ७ एप्रिल २०२४ रोजी होणाऱ्या परीक्षेसाठी सेट परीक्षार्थींना शुभेच्छा दिल्या. महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ.प्रमोद घाटगे यांनी अशा प्रकारे होणाऱ्या कार्यशाळा यांचा विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक आर्हती व गुणवत्ता वाढीसाठी खूप उपयोग होतो असे प्रतिपादन करून सर्व सहभागी विद्यार्थ्यांना सेट परीक्षेसाठी शुभेच्छा दिल्या. या एकदिवसीय कार्यशाळेसाठी रिसोर्स पर्सन प्रा.अतुल नगरकर यांनी सेट पेपर १ या विषयाचा संपूर्ण अभ्यासक्रमाची सोप्यापध्दतीने उजळनी घडवून आणली. तसेच संभाव्य प्रश्न कसे सोडवायचे याचे मार्गदर्शन केले. महाविद्यालयाचे ग्रंथपाल डॉ.सुधीर नगरकर यांनी वर्कशॉप चे आयोजन, प्रास्ताविक व आभार प्रदर्शन केले. या वर्कशॉपसाठी १०० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी रजिस्ट्रेशन केले. तसेच महाराष्ट्रातील अनेक जिल्ह्यातून सेट परीक्षार्थींनी सहभाग घेतला.

वाचन प्रेरणा दिन :

आजच्या युगात ज्ञानाला खूप महत्व आहे. हे ज्ञान गुरुबरोबरच ग्रंथसंपदेत भरून उरले आहे. आपल्याला आपला सर्वगीण विकास साधायला असेल तर ग्रंथ वाचनाशिवाय तरणोपाय नाही असे मत आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालयाचे प्राचार्य मेजर डॉ.अशोक व्ही. गिरी यांनी व्यक्त केले.

महाविद्यालयातील ग्रंथालयाच्या वतीने माजी राष्ट्रपती व थोर शास्त्रज्ञ डॉ.ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांचा जन्मदिन वाचन प्रेरणा दिन साजरा करण्यात आला. त्याप्रसंगी ते प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित असताना बोलत होते. यावेळी महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ.प्रमोद घाटगे यांची उपस्थिती होती.

प्राचार्य मेजर डॉ.अशोक व्ही. गिरी आपल्या भाषणात पुढे म्हणाले की, आज ज्या महान व्यक्तीची जयंती आपण साजरी करत आहोत त्यांना लहानपणापासूनच वाचनाची प्रचंड आवड होती. डॉ.ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांचा जीवनामध्ये शिक्षणाच्या परिस्पर्श झाल्यामुळे तसेच जिद्द, चिकाटी, आत्मविश्वास, अभ्यासातील सातत्य व सकारात्मक दृष्टीकोनातून त्यांनी अभ्यासाच्या व्यासंगातून शास्त्रज्ञ झाले आणि राष्ट्रपती पदापर्यंत पोहोचले. तसेच मेहनत व प्रामाणिकपणा अंगीकरण यशस्वी झेप घेतली. म्हणूनच ज्ञानधिष्ठित समाजनिर्मिती करायची असेल तर ग्रंथवाचन करून ज्ञान, मनन, चिंतन करून ज्ञान संकलन करावे व अशा महापुरुषांचे अनुकरण विद्यार्थ्यांनी करावे आणि आपले भविष्य उज्वल घडवावे असे आवाहन केले.

उपप्राचार्य डॉ.प्रमोद घाटगे यांनीही आपले मनोगत व्यक्त केले. त्यावेळी त्यांनी विद्यार्थ्यांनी ग्रंथालयाचा जास्तीत

जास्त वापर करुन आपली वाचन सवय जोपासावी हा संदेश दिला.

कार्यक्रमाच्या सुरुवातीस ग्रंथपाल डॉ.सुधीर नगरकर यांनी प्रास्ताविक केले. याप्रसंगी ग्रंथालयातील नियतकालिकांचे ग्रंथ प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले. तसेच ग्रंथालयाकडून करंट कंटेट सर्विस सुरु करण्यात आली. याचा लाभ महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक व विद्यार्थ्यांनी घेतला.

कार्यक्रमासाठी विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते. शेवटी प्रा.राजेंद्र ननावरे यांनी आभार मानले.

Library Services :

महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयातून अनेक ग्रंथालयीन सेवा वाचकांना पुरविल्या जातात. वाचकांना देवघेव सेवा, संदर्भ सेवा, रेफरल सेवा CAS, SDI सेवा तसेच प्रतिलिपी सेवा, करिअर माहिती सेवा, कात्रण सेवा आणि Online Information सेवा व Social Networking सेवा दिल्या जात आहेत. तसेच महाविद्यालयाच्या www.assmmedha.edu.in या वेबसाईटच्या माध्यमातून महाविद्यालयाची अद्ययावत माहिती उपयोजका पर्यंत पोहचविली जाते.

email service - assmlibrarymedha@gmail.com

Library Website :- <https://sites.google.com/view/assmlibrarymedha>

Facebook Account Name : - Assmlibrary Medha

Facebook Page :- <http://www.facebook.com/Assm-Medha-Library-779541448844980/>

MPSC/UPSC Study Centre ASSM Medha Face book Page :-

<http://www.facebook.com/assmlibrarymedha/>

whatsup LIBRARY SERVICE - 9096572888

Library Automation :-

ग्रंथालयामध्ये कोहा हे software वापरुन ग्रंथालयाचे Library Automation पूर्ण करण्यात आले आहे. आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानाच्या युगात वाचकांचा वेळ वाचवून सेवा देण्यासाठी ग्रंथालय सुसज्ज झाले आहे. महाविद्यालयाचे ग्रंथालय हे माहितीचे निर्मिती, संकलन, संग्रहण, संप्रेषण आणि माहितीची प्रतीप्राप्ती करण्यासाठी उपयोजकांना माहितीवर प्रक्रिया करण्याची महत्वाची भूमिका बजावत आहे. ग्रंथपाल डॉ.सुधीर नगरकर, श्री.वसंत धनावडे व श्री.अविनाश मदन हे ग्रंथालयातील सेवक सेवाभावी वृत्तीने वाचकांना सेवा देण्याचे कार्य करीत असतात. वाचकांचे समाधान हाच केंद्रबिंदू मानून ग्रंथालय कार्य करीत आहे.

ग्रंथालय समृद्ध करण्यासाठी जयवंत प्रतिष्ठान संस्थेचे संस्थापक मा.आ.शशिकांत शिंदे साहेब, सचिव मा.सौ.वैशाली शिंदे, मा.तेजसदादा शिंदे तसेच मा.श्री.राहूलभाई जगताप आणि विश्वस्त मा.श्री.अशोकराव नवले, मा.श्री.दादासाहेब शिंदे यांनी सतत प्रेरणा मिळत असते. तसेच महाविद्यालयाचे प्राचार्य मेजर डॉ.अशोक व्ही. गिरी व उपप्राचार्य डॉ.प्रमोद घाटगे, सर्व विषयांचे विभागप्रमुख व प्राध्यापक वृंद आणि शिक्षकेत्तर सर्मचारी व विद्यार्थी यांचे सतत सहकार्य व मार्गदर्शन मिळते.

डॉ.सुधीर नगरकर

ग्रंथपाल

जिमखाना विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ मध्ये जिमखाना विभागामार्फत राबविण्यात आलेल्या विविध उपक्रम व क्रीडा क्षेत्रातील यशस्वी कामगिरीचा आढावा.

जिमखाना विभागामार्फत राबविण्यात आलेले विविध उपक्रम:

महाविद्यालयाच्या शारीरिक शिक्षण विभागामार्फत दिनांक २१ जून २०२३ रोजी महाविद्यालयात आंतरराष्ट्रीय योग दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे व मार्गदर्शक म्हणून अंबिका योग कुटीर संस्था ठाणे शाखा सातारा, येथून योगशिक्षक श्री विठ्ठल अभंग सर व योगशिक्षक श्री उमेश राऊत सर यांनी यांचे मार्गदर्शन लाभले या कार्यक्रमास प्राचार्य व सर्व प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी उपस्थित होते.

दिनांक २९ ऑगस्ट २०२३ रोजी राष्ट्रीय क्रीडा दिन साजरा करण्यात आला मा कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून सातारा जिल्ह्याचे पहिले आयर्न मॅन मेढा मेथील सुप्रसिद्ध धन्वंतरी डॉक्टर सुधीर पवार मांजी खेळाडूचे आरोग्य आणि आहार या विषयावर उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. मा कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य होते.

१९ ऑक्टोबर २०२३ रोजी आमचे दैवत सन्माननीय आमदार साहेब यांच्या वाढदिवसानिमित्त जिमखाना विभागाच्या वतीने रक्तदान शिबिर आयोजित केले होते त्यासाठी महाविद्यालयाच्या प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचारी आजी-माजी विद्यार्थ्यांनी रक्तदान करून चांगला प्रतिसाद दिला.

२३ नोव्हेंबर २०२३ रोजी शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत सातारा विभागीय जलतरण स्पर्धेचे आयोजन शाहू स्टेडियम सातारा येथे आपल्या महाविद्यालयाने अतिशय सुनियोजित पद्धतीने पार पडले. मा प्रसंगी श्री. नितीन तारळकर (जिल्हा क्रीडा अधिकारी सातारा) यांच्या हस्ते स्पर्धेचे उद्घाटन झाले.

त्यानंतर १६ जानेवारी २०२४ रोजी पैलवान खाशाबा जाधव यांचा जन्मदिवस राज्य क्रीडा दिन म्हणून साजरा करण्यात आला पैलवान खाशाबा जाधव यांच्या प्रतिमेचे पूजन प्राचार्यांच्या हस्ते करण्यात आले. त्यानंतर जानेवारीच्या पहिल्या आठवड्यात महाविद्यालय अंतर्गत क्रीडा स्पर्धा घेण्यात आल्या. त्या स्पर्धेत सुद्धा महाविद्यालयाच्या वरिष्ठ विभागातील विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्तपणे सहभाग नोंदवला.

त्यानंतर १६ मार्च २०२४ रोजी एक दिवसीय ट्रेकिंग कॅम्प जरंडेश्वर किल्ला तालुका कोरेगाव येथे आयोजित करण्यात आला. या कॅम्पसाठी महाविद्यालयाच्या १९ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदवला होता.

अशाप्रकारे महाविद्यालयात जिमखाना विभागाच्या वतीने विविध उपक्रम राबविण्यात आले.

क्रीडा क्षेत्रातील उल्लेखनीय कामगिरी :

१) सिद्धी सुरेश धनावडे बीकॉम २ स्विमिंग -

झोनल- ५० मीटर ब्रेस्ट्रोक, १०० मीटर ब्रेस्ट्रो, २०० मीटर ब्रेस्ट्रो, १०० मीटर बटरफ्लाय, २०० मीटर बटरफ्लाय, १०० मीटर फ्रीस्टाइल, २०० मीटर, आणि २०० मीटर individual मिडले, इंटर झोनल- ५० मीटर ब्रेस्ट स्ट्रोक, १०० मीटर ब्रेस्ट्रो, २०० मीटर ब्रेस्ट्रो, १०० मीटर बटरफ्लाय, २०० मीटर individual मिडले, या स्पर्धा शाहू कॉलेज कोल्हापूर येथे संपन्न झाल्या. या स्पर्धेतून शिवाजी विद्यापीठाचा संघ निवडण्यात आला त्या संघात आपल्या महाविद्यालयाच्या सिद्धी धनावडे ची निवड झाली. त्यानंतर साऊथ वेस्ट झोन स्पर्धेसाठी चेन्नई येथे स्पर्धेसाठी तिची निवड झाली. त्याही स्पर्धेतील उत्कृष्ट कामगिरीमुळे ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी स्पर्धेसाठी तिची निवड झाली. ही स्पर्धा चेन्नई येथे पार पडल्या. त्या स्पर्धेत आपल्या महाविद्यालयाच्या सिद्धी धनावडे हिने उत्कृष्ट काम केले. त्यानंतर तिची खेळो इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी आसाम येथील स्पर्धेसाठी निवड झाली. त्याही स्पर्धेत तिने आपल्या महाविद्यालयाचे नाव रोशन करण्याचा प्रयत्न केला.

२) अस्मिता शंकर सावंत बीए २ आर्चरी -

शिवाजी विद्यापीठ इंटर झोनल स्पर्धेत गोल्ड मेडल प्राप्त केले. त्या स्पर्धेचे एलबीएस कॉलेजने आयोजन केले होते.

सातारा येथे पार पडल्या त्या स्पर्धेतून तिची शिवाजी विद्यापीठ संघात निवड झाली आणि तो विद्यापीठ संघ साउथ वेस्ट झोनल स्पर्धेसाठी भर्तीडा पंजाब येथे सहभागी झाला. त्या स्पर्धेतूनही तिचा उत्कृष्ट कामगिरीमुळे तिला ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी पटियाला येथील स्पर्धेत सहभागी होता आले.त्याही स्पर्धेत तिने आपल्या महाविद्यालयाचे नाव रोशन करण्याचा प्रयत्न केला.

३) सौरभ धनाजी सावंत बीए भाग २ बॉक्सिंग -

झोनल- शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत सातारा विभागीय बॉक्सिंग स्पर्धेत गोल्ड मेडल प्राप्त केले. तसेच त्याने KBP College इस्लामपूर येथे झालेल्या इंटर झोनल स्पर्धेत ही गोल्ड मेडल प्राप्त केले. त्याची विद्यापीठ संघात निवड झाली आणि हा विद्यापीठ संघ साऊथ वेस्ट झोन चंदिगड येथे सहभागी झाला होता. त्याही स्पर्धेत अतिशय उत्कृष्ट कामगिरी करून महाविद्यालयाचे नाव रोशन केले. तसेच ओपन टॅलेंट हंट नॅशनल बॉक्सिंग चॅम्पियन स्पर्धेत तृतीय क्रमांक मिळवला. त्या स्पर्धा आर्मी स्पोर्ट इन्स्टिट्यूट पुणे येथे पार पडल्या.

४) अमर शंकर सावंत बीए भाग २ रब्बी -

त्यानंतर आपल्या महाविद्यालयाचा अमर शंकर सावंत बीए भाग २ याने रब्बी या खेळात शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत इंटर झोनल स्पर्धेतून त्याची शिवाजी विद्यापीठ संघात निवड झाली.

५) विनीत शेलार बीकॉम भाग २ रब्बी -

त्याचबरोबर त्याच्यासोबतच विनीत शेलार बीकॉम भाग दोन रब्बी या खेळातच त्याची सुद्धा इंटर झोनल स्पर्धेतून शिवाजी विद्यापीठ संघात निवड झाली. या ऑल इंडिया विद्यापीठ स्पर्धा चंदिगड येथे पार पडल्या तसेच राष्ट्रीय रग्बी १५ साईड चॅम्पियनशिप स्पर्धा ओरिसाला होत्या त्या स्पर्धेत अमर सावंत यांनी सहभाग घेतला होता लवकरच त्याची भारतीय रग्बी संघामध्ये निवड होईल अशी अपेक्षा करूया.

६) ओंकार धनवडे बीए भाग १ जिम्नॅस्टिक्स -

त्यानंतर ओंकार धनवडे याने कोल्हापूर येथे झालेल्या इंटर झोनल जिम्नॅस्टिक स्पर्धेत उत्कृष्ट कामगिरी केल्याबद्दल त्याची विद्यापीठ संघात निवड झाली आणि ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी स्पर्धेसाठी गुरुनानक देव विद्यापीठ अमृतसर येथे निवड झाली.

७) रुपेश रघुनाथ बांदल बीए भाग १ जिम्नॅस्टिक्स -

त्यानंतर रुपेश रघुनाथ बांदल यांनी गेल्या वर्षी नॅशनल स्पर्धेत सिल्वर मेडल प्राप्त केले होते. त्यालाही यावर्षी इंजुरीमुळे स्पर्धा खेळता आली नाही त्याला पुढील वाटचालीस महाविद्यालयाच्या वतीने हार्दिक शुभेच्छा.

८) पिमुष अजम शिवतारे बीएससी भाग २ पिस्तूल शूटिंग -

तसेच श्री पिमुष अजम शिवतारे बीएससी भाग दोन पिस्तूल शूटिंग या स्पर्धात इंटर झोनल स्पर्धेत सहभाग घेतला होता. तसेच ३८ वी महाराष्ट्र राज्य शूटिंग चॅम्पियनशिप स्पर्धा मुंबई येथे झाली. त्यात त्याला चौथा क्रमांक मिळाला. तसेच ६६ वे फ्री नॅशनल शूटिंग चॅम्पियनशिप स्पर्धा मध्यप्रदेश भोपाळ येथे झाली त्या ठिकाणी ३ प्लेस मिळाली. त्याने आपल्या महाविद्यालयाचे नाव रोशन करण्याचा प्रयत्न केला.

९) ऋतुजा सपकाळ बीए भाग ३ अथलेटिक्स -

तसेच महाविद्यालयाची गुणी खेळाडू ऋतुजा सपकाळ बीए भाग ३ झोनल अथलेटिक्स ४x४०० मीटर मध्ये महाविद्यालयाच्या महिला संघाने सेकंड क्रमांक मिळवला. त्या संघात तिची कामगिरी उत्कृष्ट होती. तसेच लॉग जंपमध्ये तिने २ क्रमांक मिळवला. ट्रिपल जम मध्ये ३ क्रमांक मिळवला. या स्पर्धा सातारा येथे पार पडल्या. त्यानंतर इंटरझोनल अथलेटिक्स च्या स्पर्धा कोल्हापूर येथे पार पडल्या. त्या ठिकाणी तिने लांब उडीत तृतीय क्रमांक मिळवला. महाविद्यालयाच्या महिला कबड्डी संघाने द्वितीय क्रमांक मिळवला होता. त्याच संघात सुद्धा तिची कामगिरी उत्कृष्ट होती.

तसेच महाविद्यालयाच्या चार गुणी खेळाडूंनी भारतीय सैन्य दलात रोहन शेलार बीएससी भाग एक, आदित्य जवळ बीएससी भाग एक, प्रथमेश यादव बीएससी भाग दोन, तसेच समीर परीहार बीएससी तीन भारतीय एरफोर्स मध्ये निवड झाली त्याबद्दल महाविद्यालयाच्या वतीने हार्दिक अभिनंदन.

तसेच महाविद्यालयाच्या महिला कबड्डीच्या संघाने किसनविर वाई येथे झालेल्या सातारा विभागीय महिला कबड्डी स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक मिळवला. त्या संघात सपकाळ ऋतुजा, जवळ ऋतुजा, येरुळकर नेहा, दुंधळे श्रुतिका, शेलार आदिती, शिंदे प्रणाली, सुतार आरती, वारागडे साक्षी, इंगुळकर छाया, निकम ज्ञानेश्वरी, सपकाळ आरती, सपकाळ सीमा या विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला होता. त्या ठिकाणी अतिशय उत्कृष्ट कामगिरी करून द्वितीय क्रमांक महाविद्यालय संघाने मिळविला .

तसेच स्विमिंग मध्ये आपल्या महाविद्यालयाची सातारा विभागीय जलतरण स्पर्धेत उत्कृष्ट कामगिरी केली. त्यामध्ये ४ x १०० मी freestyle relay तृतीय क्रमांक मिळविला. इंदलकर करण, इंदलकर केतन, रोहित निकम, सुर्वे राज, साळुंखे रोहन, विनीत शेलार ५० मी freestyle तृतीय क्रमांक, करण इंदलकर १०० मी freestyle तृतीय क्रमांक मिळवला. या स्विमिंगच्या स्पर्धा सातारा स्टेडियम येथे पार पडल्या. त्या स्पर्धेच्या संयोजनाची जबाबदारी आपल्याच महाविद्यालयाकडे होती.

त्यानंतर बॉक्सिंग च्या स्पर्धा एलबीएस कॉलेज सातारा येथे पार पडल्या. त्यास्पर्धेत आर्यन जांभळे याने सिल्व्हर मेडल प्राप्त केले.

त्यानंतर सातारा विभागीय अॅथलेटिक्स स्पर्धा सातारामध्ये पार पडल्या. त्या स्पर्धेत ऋतुजा सपकाळ सोबतच धनावडे सिद्धी, शेलार आदिती, दुंधळे श्रुतिका, सुतार आरती या पाचही विद्यार्थ्यांनी ४ x ४०० मीटर रिलेत २ क्रमांक मिळवून महाविद्यालयाचे नाव लौकिक केले. तसेच जय पवार बीएससी २ याने ४०० मी. हार्डल्स मध्ये ३ क्रमांक आणि ११० मी. हार्डल्स मध्ये २ क्रमांक प्राप्त केला.

तसेच मुधोजी कॉलेज फलटण येथे १२ मार्च रोजी झालेल्या सातारा विभागीय शूटिंगबॉल स्पर्धेत आपल्या महाविद्यालयाच्या संघाने द्वितीय क्रमांक प्राप्त केला. त्यामध्ये सौरभ लावंगरे, करण इंदलकर, प्रतीक साळुंखे, रुपेश इंदलकर, केतन इंदलकर, कुणाल इंदलकर, साळुंखे रोहन, युवराज इंदलकर, ओंबळे सुरेश, सिद्धांत लोहार आणि करण शितोळे या खेळाडूंचा सहभाग होता.

अशाप्रकारे शैक्षणिक वर्ष २३ -२४ मध्ये आपल्या महाविद्यालयाच्या जिगरबाज खेळाडूंनी विविध स्पर्धेत आपल्या महाविद्यालयाचे नाव रोशन करण्याचा प्रयत्न केला. या सर्व उपक्रमात आम्हाला नेहमीच आमचे दैवत सन्माननीय साहेब व वहिनीसाहेब यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले. तसेच संस्थेचे सर्व विश्वस्त महाविद्यालयाचे प्राचार्य मेजर डॉ. अशोक गिरी, उप प्राचार्य डॉ. प्रमोद घाटगे सर, माझे सर्व सहकारी प्राध्यापक, महाविद्यालयाचे शिक्षकेतर कर्मचारी आणि सर्व विद्यार्थी या सर्वांचेच सदैव सहकार्य आम्हाला लाभते. त्याबद्दल मी सर्वांचेच मनस्वी आभार मानतो.

प्रा.प्रमोद चव्हाण

जिमखाना प्रमुख

राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग

सन २०२३-२४ या शैक्षणिक वर्षात राष्ट्रीय सेवा योजना विभागामार्फत खालीलप्रमाणे नियमित कार्यक्रम घेण्यात आले.

१. ग्रामपरी एम.आर.ए. सेंटर पांचगणी येथे दि.१९ व २० एप्रिल २०२३ रोजी एक दिवसीय निवासी युवा मेळावा आयोजित करण्यात आला होता. या युवा मेळाव्यास महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातील २४ स्वयंसेवकांनी सहभाग घेतला होता.
२. शनिवार दि. ६ मे २०२३ सकाळी १०.०० वा. लोकराजा राजर्षी शाहू महाराज स्मृती सताब्दी सांगता व कृतज्ञता पर्व २०२३ उपक्रम प्राचार्य मेजर डॉ. अशोक व्ही. गिरी यांच्या मार्गदर्शनाखाली साजरा करण्यात आला. यावेळी महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ.प्रमोद घाटगे यांच्या हस्ते लोकराजा राजर्षी शाहू महाराज यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले. यावेळी श्री.शंकर गेजगे यांनी लोकराजा राजर्षी शाहू महाराज या विषयावर मार्गदर्शन केले. तसेच १०० सेकंद स्तब्धता व मौन पाळून आदरांजली अर्पण करण्यात आली. सर्व शिक्षक-शिक्षकेत्तर कर्मचारी व १०० विद्यार्थी-विद्यार्थिनी उपस्थित होते.
३. दि.१७/०५/२०२३ रोजी ग्रामीण रुग्णालय मेढा, रेड रिबन क्लब यांच्या संयुक्त विद्यमाने एच.आय.व्ही./एडस् तपासणी शिबीर संपन्न झाले. ७० विद्यार्थी-विद्यार्थिनी, ६ शिक्षक-शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.
४. दि.५/०६/२०२३ रोजी आंतरराष्ट्रीय पर्यावरण दिनानिमित्त प्लास्टिक मुक्त परिसर अभियान अंतर्गत महाविद्यालयाच्या परिसरातील प्लास्टिक गोळा करण्यात येऊन महाविद्यालय परिसर स्वच्छ करण्यात आला. महाविद्यालयातील ६० विद्यार्थी-विद्यार्थिनी सहभागी झाले होते. तर राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी डॉ.संजय भोसले, डॉ.उदय पवार यांनी विशेष परिश्रम घेतले.
५. दि.२१/०६/२०२३ रोजी आंतरराष्ट्रीय योग दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमास आपल्या श्री अंबिका योग कुटीर शाखा सातारा येथील श्री.विठ्ठल अभंग, श्री.उमेश राऊत या योग शिक्षकांनी उपस्थित राहून १०० विद्यार्थी-विद्यार्थिनी, ४५ शिक्षक-शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांना मार्गदर्शन केले.
६. दि.११ जुलै २०२३ रोजी विद्यार्थीनींसाठी आपत्ती व्यवस्थापन शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. श्री.अविनाश गोंधळी यांनी प्रात्यक्षिक व मार्गदर्शन केले. या शिबिरात १०० विद्यार्थीनी सहभागी झाल्या होत्या.
७. दि.१७/०७/२०२३ रोजी आझादी का अमृत महोत्सव उपक्रमांतर्गत महाविद्यालय परिसरात ५० वृक्ष लागवड करण्यात आले. या कार्यक्रमास १०० स्वयंसेवक सहभागी झाले होते.
८. शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर येथे दि.९ ते १५ ऑगस्ट २०२३ निवासी शिबिरात २ स्वयंसेवकांनी सहभाग घेतला.
९. दि.१२/०८/२०२३ रोजी रेड रिबन क्लब अंतर्गत एच.आय.व्ही./एडस् जनजागृती ऑनलाईन कार्यक्रमात १०० स्वयंसेवकांनी सहभाग घेतला.
१०. दि.१३/०८/२०२३ ते १५/०८/२०२३ रोजी आझादी का अमृत महोत्सव उपक्रमांतर्गत महाविद्यालयात मा.प्राचार्य यांचे हस्ते ध्वजारोहन करण्यात आले.
११. दि.१४/०८/२०२३ रोजी स्वातंत्र्य दिनानिमित्त महाविद्यालय परिसरात स्वच्छता करण्यात आली. या उपक्रमात १०० स्वयंसेवक व २ शिक्षक सहभागी झाले होते.

१२. दि.४/०९/२०२३ रोजी ग्रामीण रुग्णालय मेढा, रेड रिबन क्लब यांच्या संयुक्त विद्यमाने एच.आय.व्ही./एडस् जाणीव जागृती करिता ठळ कोड महाविद्यालय परिसरात लावण्यात आला. स्वयंसेवकांनी कोड मधून च.आय.व्ही./एडस् जाणीव जागृतीची माहिती घेतली.

१३. दि.६/०९/२०२३ रोजी डॉ.सर्वपल्ली राधाकृष्णन जयंती(५ सप्टेंबर) साजरा करण्यात आली. तसेच शिक्षक दिन साजरा करण्यात आला. डॉ.संग्राम शिंदे यांनी विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्व विकासात शिक्षकाची भूमिका या विषयावर मार्गदर्शन केले. महाविद्यालयात विद्यार्थी-विद्यार्थीनींनी अध्यापन करून अध्यापनाचा अनुभव घेतला. या कार्यक्रमास १०० स्वयंसेवक, सर्व शिक्षक-शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.

१४. दि.१६/०९/२०२३ रोजी शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग आयोजित NRD/SRD व प्रजासत्ताक दिन पूर्व संचलन निवड चाचणीस दोन स्वयंसेवक सहभागी झाले.

१५. दि.१५/०९/२०२३ रोजी गणेशोत्सव साजरा करण्यात आला. या उपक्रमांतर्गत संगीत खुर्ची, पारंपारीक खेळ फुगडी, झिम्मा, गरबा इ. घेण्यात आले. तसेच माजी विद्यार्थी मेळावा व गणेश पुजा व फणी गेम्स घेण्यात आले. निर्मात्य संकलन करून त्याचा कंपोस्ट खत करण्यासाठी वापर करण्यात आला.

१६. दि.२६/०९/२०२३ रोजी माझी माती माझा देश अभियानांतर्गत भारताच्या अमृत महोत्सवाच्या निमित्ताने स्वातंत्र्यासाठी बलिदान देणाऱ्या हुतात्म्यांना नमन करण्यासाठी मेरी माटी मेरा देश अभियान महाविद्यालयात घेण्यात आले. महाविद्यालयातील अमृत कलश मध्ये सर्व विद्यार्थ्यांनी आपआपल गावातून आणलेली माती संकलीत करण्यात आली व अमृत कलशामध्ये माती टाकत असतानाचा सेल्फी फोटो शासनाच्या QR कोडवर अपलोड करण्यात आला.

या उपक्रमात महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थी-विद्यार्थीनी, स्वयंसेवक-स्वयंसेविका, सर्व शिक्षक-शिक्षकेत्तर कर्मचारी सहभागी झाले होते. दि.१८/१०/२०२३ मेरी मिट्टी मेरा देश अमृत कलश किसनवीर महाविद्यालय वाई येथे जमा केला.

१७. स्वच्छता ही सेवा उपक्रमांतर्गत दि.१/१०/२०२३ रोजी महाविद्यालय परिसरात एक तास स्वच्छता करण्यात आली. या उपक्रमात महाविद्यालयातील १०० स्वयंसेवक/स्वयंसेविका, सर्व शिक्षक-शिक्षकेत्तर कर्मचारी सहभागी झाले होते.

१८. दि.०२/१०/२०२३ रोजी राष्ट्रपिता महात्मा गांधी व माजी पंतप्रधान लाल बहादूर शास्त्री जयंती निमित्त त्यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले.

१९. आमदार शशिकांत शिंदे साहेब यांचे वाढदिवसानिमित्त दि.१९/१०/२०२३ रोजी रक्तदान शिबीर आयोजित करण्यात आले होते. या शिबीरास बालाजी ब्लड बँक सातारा यांचे सहकार्य लाभले तर एकूण ३३ रक्तदात्यांनी रक्तदान केले.

२०. दि.३१/१०/२०२३ रोजी इंदिरा गांधी स्मृती दिन व सरदार वल्लभभाई पटेल जयंतीनिमित्त राष्ट्रीय एकता दिन साजरा केले. डॉ.पंकज दास यांनी भारतातील राष्ट्रीय एकात्मता या विषयावर स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले. यावेळी राष्ट्रीय एकता दिवस शपथ घेण्यात आली. या कार्यक्रमास १०० स्वयंसेवक सहभागी झाले होते.

२१. दि.६/१२/२०२३ रोजी डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाणदिन साजरा करण्यात आला. मा.प्राचार्य मेजर अशोक व्ही. गिरी यांचे हस्ते डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले. यावेळी उपप्राचार्य डॉ.प्रमोद घाटगे सर्व शिक्षक-शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.

२२. दि.३ जानेवारी २०२४ रोजी क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांची जयंती बालिका दिन म्हणून साजरा करण्यात आली. सावित्रीबाई फुले यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले. यावेळी डॉ.सुनिता पाटें यांनी सावित्रीबाई

एक प्रेरक मार्गदर्शक या विषयावर मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमास १०० स्वयंसेवक-स्वयंसेविका, सर्व शिक्षक-शिक्षकेत्तर कर्मचारी सहभागी झाले होते.

२३. रस्ते सुरक्षा सप्ताह अंतर्गत ब्रम्हकुमारी कांचन बेहेनजी यांचे दि.१६/०१/२०२४ रोजी व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमास १०० स्वयंसेवक सहभागी झाले होते.

२४. कवयत्री बहिणाबाई चौधरी उत्तरमहाराष्ट्र जळगाव येथे आयोजित आव्हान कॅम्प २०२३ मध्ये एक स्वयंसेवक जवळ नरेश बापूराव सहभागी झाला होता.

२५. १२ जानेवारी राष्ट्रीय युवा दिनानिमित्त रेड रिबन क्लब अंतर्गत दि.२५/०१/२०२४ रोजी महाविद्यालयात रांगोळी, वक्तृत्व, प्रभात फेरी, पोस्टर्स स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या होत्या.

२६. प्रजासत्ताक दिनाच्या पार्श्वभूमीवर दि.२५/०१/२०२४ रोजी महाविद्यालय परिसर स्वच्छता करण्यात आली.

२७. दि.२५ जानेवारी राष्ट्रीय मतदार दिन म्हणून साजरा करण्यात आला. सौ.गायत्री जाधव यांनी माझे मत माझे भविष्य या विषयावर मार्गदर्शन केले. यावेळी मतदार शपथ, मतदार जागृती फेरी काढण्यात आली. १०० स्वयंसेवक-स्वयंसेविका सहभागी झाले होते.

२८. दि.२६/०१/२०२४ रोजी आझादी का अमृतमहोत्सव अंतर्गत ७५ वा प्रजासत्ताक दिन साजरा करण्यात आला.

२९. दि.३०/०१/२०२४ रोजी रेड रिबन क्लब अंतर्गत श्री.सचिन जाधव समुपदेशक सातारा जिल्हा एच.आय.व्ही.एड्स क्रांतिसिंह नाना पाटील जिल्हा रुग्णालय, सातारा यांचे व्याख्यान व शिक्षक-शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांच्यासाठी एच.आय.व्ही.एड्स व रक्त तपासणी शिबीर आयोजित करण्यात आले होते.

३०. दि.२४ ते दि.२६ फेब्रुवारी २०२४ या कालावधीत शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर व देशभक्त आनंदराव बळवंतराव नाईक आर्ट्स सायन्स कॉलेज यशवंतनगर, चिखली आयोजित पन्हाळा पावनखिंड - शिवपावन प्रेरणा मोहिमेत महाविद्यालयातील दोन स्वयंसेवकांनी सहभाग घेतला.

३१. दि.६ मार्च २०२४ रोजी शिवसहाय्यता व आपत्ती व्यवस्थापन केंद्र आणि शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग आयोजित एक दिवशीय प्रशिक्षण शिबीर मुधोजी महाविद्यालय फलटण या ठिकाणी संपन्न झाले या शिबिरात महाविद्यालयातील तीन स्वयंसेवकांनी सहभाग घेतला होता.

डॉ.संजय भोसले, डॉ.उदय पवार

कार्यक्रम अधिकारी
राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग

माजी विद्यार्थी समिती

22/09/2023

12/10/2023

Organized and Meeting and Get Together of Alumni

Alumni Mitting with NAAC Peer Team

श्रम संस्कार शिबीर

जयवंत प्रतिष्ठान हुमगाव संचालित, आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालय, मेढा ता.जावली जि.सातारा या महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने स्वच्छता पर्यावरण व ग्रामविकासासाठी युवाशक्तीचा सक्रीय सहभाग हे ब्रीदवाक्य घेवून दि.५/०१/२०२४ ते दि.११/०१/२०२४ या कालावधीत विशेष श्रमसंस्कार शिबीर मौजे कळंबे ता.जि.सातारा येथे संपन्न झाले.

या विशेष श्रमसंस्कार शिबीराचे उद्घाटन मा.सौ.सरिता इंदलकर(मा.सभापीत पं.स. सातारा), मा.श्री.अमित लावंधरे, प्राचार्य मेजर डॉ.अशोक गिरी, उपप्राचार्य डॉ.प्रमोद घाटगे यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. तसेच या कार्यक्रमासाठी मा.श्री.प्रविण मस्के(सरपंच), मा.विजय इंदलकर(उपसरपंच), मा.श्री.प्रशांत फडतरे(ग्रामसेवक), मा.श्री.विष्णू लोहार (पोलीस पाटील), मा.श्री.जयराज इंदलकर(अध्यक्ष तंटामुक्ती) व सर्व ग्रामपंचायत सदस्य, ग्रामस्थ मंडळ व नेहरु युवा मंडळाचे सर्व पदाधिकारी, महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी, स्वयंसेवक उपस्थित होते.

या शिबिरात जि.प.प्राथमिक शाळा कळंबे, गावातील अंतर्गत रस्ते, गटारे, स्मशानभूमी आणि महादेव मंदिर परिसर सफाई करण्यात आली. वेण्णा नदी पात्रातील प्लास्टिक, काच बॉटल्स गोळा केले. नदी पात्र लगदच्या नाना नानी पार्क येथील झाडांना गोल आळी आणि नदीतील एक समान गोटे शोधून झाडांचे सुशोभिकरण करण्यात आले. दलितवस्ती ते स्मशानभूमी येथील रस्त्याच्या दोन्ही बाजूची घाणेरी तोडून सफाई करण्यात आली. कळंबे गावची कमान ते एकविरा नगर पर्यंत रस्त्याची सफाई करण्यात आली. कळंबे मुख्य रस्ता ते माळी नगर पर्यंत रस्ते सफाई केली. तसेच सांडपाणी व्यवस्थापन यासाठी ५ फूट बाय ५ फूट या मापाचे शोष खड्डे तयार केले याच बरोबर जुनी पाणी टाकी परिसर साफ केला.

गावात सर्व घरोघरी जाऊन सर्व ग्रामस्थांची ई-प्लेज घेण्यात आली आणि त्याबद्दल ग्रामस्थांना मार्गदर्शन करण्यात आले. गावठाण व गावच्या हद्दीतील सर्व झाडांचे geo-tagging केले यासाठी विशेष मोहीम राबवली गेली. ग्रामस्थ व विद्यार्थी यांच्या बौद्धिक विकासासाठी विविध मार्गदर्शन व्याख्याने आयोजित केली होती. ग्रामीण रुग्णालय मेढा आणि प्राथमिक आरोग्य केंद्र कण्हेर यांच्या वतीने कळंबे ग्रामस्थांसाठी मोफत आरोग्य तपासणी आणि आरोग्य जागृती शिबीर आयोजित केले गेले. तसेच ग्रामस्थ आणि विद्यार्थी यांचेसाठी मनोरंजनात्मक सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन केले. या विशेष श्रमसंस्कार शिबिराचा समारोप समारंभ दिनांक ११/१/२०२४ रोजी सायंकाळी ४.०० वा. संपन्न झाला. समारोप समारंभासाठी प्रमुख पाहुणे महाविद्यालयाचे प्राचार्य मेजर डॉ.अशोक गिरी हे होते. तर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी जयवंत प्रतिष्ठान हुमगावचे विश्वस्त मा.श्री.दादासाहेब शिंदे हे होते. या समारोप समारंभासाठी उपप्राचार्य डॉ.प्रमोद घाटगे, मा.श्री.प्रविण मस्के(सरपंच), मा.श्री.विजय इंदलकर(उपसरपंच), मा.श्री.प्रशांत फडतरे(ग्रामसेवक), मा.श्री.विष्णू लोहार (पोलीस पाटील), मा.श्री.जयराम इंदलकर(अध्यक्ष तंटामुक्ती), मा.सौ.ननावरे(मुख्याध्यापिका, जि.प.शाळा कळंबे) सर्व ग्रामपंचायत सदस्य, ग्रामस्थ मंडळ व नेहरु युवा मंडळाचे सर्व पदाधिकारी, महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी, स्वयंसेवक उपस्थित होते. हे शिबीर यशस्वी करण्यासाठी कार्यक्रम अधिकारी प्रा.डॉ.संजय भोसले, प्रा.डॉ.उदय पवार, प्रा.प्रमोद चव्हाण, प्रा.डॉ.सारंगपाणि शिंदे, प्रा.धनश्री. देशमुख, प्रा.प्रकाश जवळ, श्री.जगदिश ओंबळे, श्री.आबासाहेब देशमुख, सर्व स्वयंसेवक, स्वयंसेविका, सरपंच, उपसरपंच, ग्रामसेवक व ग्रामस्थ यांनी प्रयत्न केले. या कार्यक्रमावेळी ग्रामपंचायत कळंबे यांचेकडून स्वयंसेवकांना उत्कृष्ट कामगिरी केलेबद्दल मान्यवरांचे हस्ते प्रमाणपत्र व महाविद्यालयास सन्मानपत्र देऊन सन्मान करण्यात आला.

प्रा.डॉ.संजय भोसले, प्रा.डॉ.उदय पवार
कार्यक्रम अधिकारी
राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग

राज्यशास्त्र विभाग

शैक्षणिक वर्ष सन २०२३-२४ मध्ये महाविद्यालयाच्या राज्यशास्त्र विभागामार्फत पुढील कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

१. २४ ऑगस्ट २०२३ रोजी महाविद्यालयाच्या राज्यशास्त्र विभागामार्फत तृतीय वर्षात शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्यासाठी पेपर प्रेसेंटेशन चे आयोजन करण्यात आले. सदर उपक्रमात सात विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदवला.
२. २६ नोव्हेंबर २०२३ रोजी राज्यशास्त्र विभागामार्फत संविधान दिन साजरा करण्यात आला. महाविद्यालयाचे प्राचार्य मेजर डॉ.अशोक गिरी यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाच्या दरम्यान विद्यार्थ्यांना भारतीय संविधानाच्या उद्देशपत्रिकेचे वितरण करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रा.गायत्री जाधव यांनी तर आभार प्रदर्शन प्रा.शंकर गेजगे यांनी केले.
३. १२ जानेवारी २०२४ रोजी महाविद्यालयाच्या इतिहास विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने राज्यशास्त्र विभागाने राजमाता जिजाऊ जयंती तसेच स्वामी विवेकानंद जयंती कार्यक्रमाचे आयोजन केले. या कार्यक्रमांमध्ये राजमाता जिजाऊ तसेच स्वामी विवेकानंद यांच्या प्रतिमेचे पुजन करण्यात आले. त्यानंतर महाविद्यालयाचे प्राचार्य मेजर डॉ.अशोक गिरी यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.
४. १५ जानेवारी २०२४ ते २५ जानेवार २०२४ दरम्यान महाविद्यालयाच्या राज्यशास्त्र विभागामार्फत मोडी लिपी प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन करण्यात आले. या वर्गासाठी दहा विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला.

लैंगिक छळ प्रतिबंधक समिती

आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालयाच्या लैंगिक छळ प्रतिबंधक समितीमार्फत शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ दरम्यान पुढील कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

१. ४ जुलै २०२३ रोजी महाविद्यालयाच्या लैंगिक छळ प्रतिबंधक समितीमार्फत निर्भया पथकाचे मार्गदर्शन आयोजित करण्यात आले. या कार्यक्रमात मार्गदर्शक म्हणून वाई पोलीस स्टेशनचे मा.सुर्वे मादाम यांनी उपस्थिती दर्शविली.
२. १० जुलै २०२३ व ११ जुलै २००३ रोजी लैंगिक छळ प्रतिबंधक समितीमार्फत विद्यार्थीनींच्या साठी स्वसंरक्षण प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. सदर शिबीरासाठी प्रशिक्षक म्हणून श्री.अविनाश गोंधळी (संचालक रेनबुकान संस्था) यांचे मार्गदर्शन लागले. या शिबीरासाठी विद्यार्थीनींनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद नोंदवला.
३. १४ ऑगस्ट २०२३ रोजी लैंगिक छळ प्रतिबंधक समिती व रॅगिंग प्रतिबंधक समिती यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयात रॅगिंग म्हणजे काय यासंदर्भात कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमासाठी मा.अॅड.अनुप लकडे यांनी मार्गदर्शन केले तर अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य मेजर डॉ.अशोक गिरी हे होते.
४. १८ ऑगस्ट २०२३ रोजी महाविद्यालयाच्या लैंगिक छळ प्रतिबंधक समिती व रॅगिंग प्रतिबंधक समिती यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयात रॅगिंग प्रतिबंधाच्या संदर्भाने मार्गदर्शनपर कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून मा.अॅड.अनुप लकडे यांनी मार्गदर्शन केले तर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य मेजर डॉ.अशोक गिरी हे होते.
५. १८ ऑगस्ट २०२३ रोजी महाविद्यालयाच्या लैंगिक छळ प्रतिबंधक समिती व रॅगिंग प्रतिबंधक समिती यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयात रॅगिंग प्रतिबंधाच्या संदर्भाने भिक्तीपत्रक प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले.

Department of Botany

Department of Botany has organized following activities during academic year 2023-24

- 1) Students of First year enrolled a Career Oriented Certificate Course on Biodiversity conservation and Management which was started from November 2023 to January 2024. Total 36 students successfully completed the course.
- 2) All students of Third Year Botany successfully completed a Career Oriented Certificate Course on Mushroom Spawn Production which was held from November to January
- 3) Department of Botany organized exhibition of "Wallpaper on Mangrove Ecosystem and their uses" on 26th July 2023. This activity was inaugurated by Principal, Major Dr. Ashok Giri in auspicious Presence of Vice-Principal Dr. Pramod Ghatage. 4 faculty members and 20 students were present.
- 4) Department of Botany organized Wild Vegetable Recipe Exhibition on 21st Aug. 2023. 48 students participated and more than 300 students, farmers, and faculties were visited the exhibition.
- 5) Students of Botany third year attended online one-day seminar on Herbal medicine on 17th Nov 2023.
- 6) Linkage between Department of Botany, Amdar Shashikant Shinde College, Medha and Lal Bahadur Shastri College, Satara on 19th Aug. 2023.
- 7) Department of Botany Organized study visit tour at Swaraj Nursery, Borgaon for B.Sc. III Students on 28th Oct. 2023.
- 8) Department of Botany Organized study visit at Medicinal-garden Satara to increase the Knowledge about Gardening and Land Scaping on 28th Oct. 2023 for third year students.

Department of Physics

- Department organized Movie Screening for B.Sc. II students on 13th July 2023.
- Department conducted COC course on Basics of Computer for B.Sc. III students.
- Department conducted seminars of B.Sc. III students on 13th December 2023.
- Department conducted seminars of B.Sc. III students on 20th January 2024.
- Department organized group discussion for B.Sc. III students on 15th January, 2024. Students from department actively participated in NSS camp at Kalambe.

Department of Chemistry

- Organized Chem. Quiz Competition for students.
- Organized seminar for B.Sc. –III students.
- Completed Project for students.
- Celebrated World Ozone Day.
- Organized various test under CIE.

Department of Zoology

1. One student got admission in Department of Zoology, Sadguru Gadage Maharaj College, Karad for M.Sc.
2. Completed a COC on Basic Photography.
- **Dr. Omkar V. Yadav** Successfully completed **Faculty Development Program** under the aegis of Ministry of Education and Pandit Madan Mohan Malaviya National Mission on teachers and teaching.
- **Miss. Sabale K. A.** qualified SET examination held on 27/03/2023

Department of Microbiology

1. Career Oriented Certificate Courses
Students of third year successfully completed a Career oriented certificate course on Fermentation and Alcohol Technology. This course improves the industrial knowledge which was held from December to January. Total 8 students completed this course.
2. National Science Day: On the occasion of national science day Seminar competition was organized by department of microbiology For SY and TY Student.
3. Fermented Food festival was organized by Department of Microbiology on 12/10/23. About 12 Students from B.Sc. II, III were participated in fermented food festival.
4. Department of Microbiology organize online TB awareness Quiz on occasion of World Tuberculosis Day 2023

अर्थशास्त्र विभाग

१. दि.११ जुलै २०२३ रोजी विभागाच्या वतीने जागतिक लोकसंख्या दिनाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख वक्ते महाविद्यालयातील मराठी विभाग प्रमुख प्रा. आनंद साठे हे होते. त्यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमास ५० विद्यार्थी उपस्थित होते.
२. दि.२१ सप्टेंबर २०२३ रोजी विभागाच्या वतीने आर्थिक साक्षरता या विषयावर विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख वक्ते म्हणून प्रा.विजय शिंदे (कला व वाणिज्य महाविद्यालय पालघर) हे उपस्थित होते.
३. दि.३ फेब्रुवारी २०२४ रोजी विभागाच्या वतीने केंद्रीय अर्थसंकल्प २०२४ या विषयावर चर्चा आयोजित करण्यात आली होती. त्यामध्ये महाविद्यालयातील ४० विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

DEPARTMENT OF ENGLISH

- 22/08/2023 - Movie Screened HAMLET for BA III Spl English Students
- 05/09/2023 - The Movie 'Angoor' was screened for BA II Opt English Students
- 15 January 2024 - Movie Screening – 3 Idiots – B.A. II – Optional English
- 02 February 2024 - Movie Screening – Naga-Mandal – B.A.III– Special English
- 07 February 2024 - PPT Presentation on – Tradition and Individual Talent – B.A. III Spl English
- 22 February 2024 Movie Screening – Harvest – B.A.III– Special English
- 26 February 2024 PPT Presentation on – Practical Criticism – B.A. III Spl English

Department of Mathematics

1. National Mathematics Day:

On the occasion of National Mathematics Day 22 Dec 2023, Poster Presentation Competition organized by the Department of Mathematics and Department of Statistics.

2. National Science Day:

On the occasion of National Science Day, Seminar Competition organized by the Department of Mathematics for B. Sc, FY Students.

Department of Statistics

1. National Mathematics Day:

On the occasion of National Mathematics Day, Poster Presentation Competition organized by the Department of Statistics and Department of Mathematics.

2. National Science Day:

On the occasion of National Science Day, Seminar Competition organized by the Department of Statistics for FY Students.

हिंदी विभाग

शैक्षिक वर्ष २०२३-२४ हिंदी विभाग की ओर से १४ सितंबर २०२३ तो हिंदी दिवस समारोह का आयोजन किया गया। इस समारोह में प्रमुख अतिथी के रूप में साहित्य सागर प्रकाशन कानपुर के प्रकाशक मा.सुनिलकुमार दिक्षित उपस्थित रहे। हिंदी भाषा का लेखन और प्रकाशन के बारे में उन्होंने जानकारी दी। इस कार्यक्रम के अध्यक्ष महाविद्यालय के प्राधानाचार्य मेजर डॉ.अशोक गिरी रहे। उप प्राचार्य डॉ.प्रमोद घाटगेजी की विशेष उपस्थिति रही। इस कार्यक्रम में महाविद्यालय के सभी अध्यापक तथा छात्र उपस्थित रहे। कार्यक्रम का प्रास्ताविक हिंदी विभागप्रमुख प्रा.डॉ.संग्राम शिंदे जी ने किया और आभार प्रदर्शन प्रा.राजेंद्र ननावरे जी ने किया। इस अवसर पर प्रा.डॉ.संग्राम शिंदे द्वारा लिखित दो पुस्तकोंका प्रकाशन मान्यवरोंके हाथोंसे संपन्न हुआ।

Department of Commerce & Accountancy

1) Guest Lecture on Career Opportunities in Commerce (25/01/2024)

On 25th January 2024 Department of Commerce organized guest lecture on "Career Opportunities in Commerce" under linkage activity between ASSM Medha and Y.C. College, Pachwad. Dr. Vinod Awaghade (Associate Professor & Head, Department of Commerce, Y.C. College, Pachwad) was the resource person for the programme.

He focused on the importance of strengthening the roots and cleared the concept of professionalism. He made the students aware about the M.com, M.B.A., M.C.A., CA, CS, CPA, CFP, FRM, CISA and ACCA courses and their future prospects. He explained the scope and opportunities in Commerce and Business Administration sectors. Inspiring the students to always stay positive, he urged them to work smart and have a specific goal. This was followed by an interactive session in which resource person answered numerous questions pertaining to their fields.

Total 82 students of Commerce department were participated in this programme. Prin. Major Dr. Ashok V. Giri was the chairperson for the programme. Mr. Amey Desai introduced the programme & Dr. S. V. Nalawade expressed vote of thanks.

2) One Day Workshop on Careers in Higher Education (27/01/2024)

On 27th January, 2024 Department organized workshop on "Careers in Higher Education". Dr. S. R. Nikam (Associate Professor, KBPIMSR, Satara) was the resource person for the programme.

At the beginning of the workshop Dr. S. R. Nikam explained the need and importance of higher education. He elaborated various higher education opportunities for commerce and arts graduates. He introduced the landscape of higher education careers, emphasizing the critical role universities and colleges play in shaping the future through education, research, and community engagement. The speaker highlighted the multifaceted nature of careers in academia, catering to individuals with diverse interests and skill sets. The workshop provided a comprehensive overview of the diverse opportunities available within academia. This was followed by an interactive session in which resource person answered numerous questions pertaining to their fields.

Total 57 students of Commerce were participated in this programme. Prin. Dr. Ashok Giri was the chairperson for the programme. Mr. Amey Desai introduced the programme & Dr. S. V. Nalawade expressed vote of thanks.

3) One Day Workshop on Importance of Soft Skills as per Corporate World (07/03/2024)

On 7th March, 2024 Department of Commerce and Placement Cell organized guest lecture on "Importance of Soft Skills as per Corporate World". Mr. Suhas Gaikwad (Student Development Officer, Nilaya Group of Education, Pune) was the resource person for the programme.

The lecture commenced with an overview of soft skills, defining them as interpersonal, communication, and emotional intelligence skills that enable individuals to effectively interact with others in the workplace. The speaker highlighted the broad spectrum of soft skills, including communication, teamwork, adaptability, problem-solving, and leadership. The speaker highlighted how individuals with strong teamwork skills can foster a positive work environment, contribute to group synergy, and drive innovation. Strategies for effective collaboration, such as active listening, constructive feedback, and conflict resolution, were also addressed. In conclusion, the workshop on the “Importance of Soft Skills in the Corporate World” emphasized the critical role that non-technical skills play in professional growth and success.

Total 100 students of Commerce faculty were participated in this programme. Prin. Major Dr. Ashok V. Giri was the chairperson for the programme. introduced the programme Dr. S. V. Nalawade &

Mr. Amey Desai expressed vote of thanks.

4) **One Day Workshop on Consumer Guidance & Financial Literacy (03/02/2024)**

On 3rd February, 2024 Dept. of Commerce arranged one day workshop on “Consumer Guidance & Financial Literacy”, under lead college scheme. Mr. Nandakumar Menon (Certified Financial Planner) & Mr. Prafulla Pawar (Assistant Manager, Consumer Guidance Society of India) were the resource persons for the workshop.

Mr. Nandakumar Menon delivered lecture on financial literacy, he explained how to manage money & how to be a smart investor. He highlighted the need of money management for Individuals. He also explained important tricks to become Smart Investor. He defined financial literacy as an ability to understand and effectively use various financial skills, including personal financial management, budgeting, and investing. Financial literacy is the foundation of your relationship with money, and it is a lifelong journey of learning. He stated that, finance is the management of money and it includes activities like savings, investing, borrowing, lending, budgeting, and forecasting. Finance has three main categories, namely personal finance, corporate finance, and public finance.

Mr. Prafulla Pawar delivered lecture on Consumer Guidance. He explained various consumer rights & consumer protection act 1986 in short. He described the eight rights of consumer -the right to equality in the consumer market, privacy, choice, disclosure and information; fair and responsible marketing; fair and honest dealing; fair, just and reasonable terms and conditions; and fair value, good quality and safety. He also explained the procedure to file complaint in consumer court. He has given helpline number of Consumer Guidance Society of India to the participants and assured them that the society will help them in any consumer rights related issues.

Total 110 students of Arts and Commerce were participated in this workshop. Prin. Dr. P.R. Ghatage was the chairperson for this programme. Prof. Desai A.A. introduced the theme of workshop and Dr. Nalawade S. V. expressed vote of thanks.

5) Industrial Visit (08/02/2024)

On 8th February, 2024 a group of 53 students and faculty members from Department of Commerce, ASSM, Medha visited Talegaon MIDC, Talegaon Pune . The visit was organized to provide students with practical insights into Manufacturing and foundry industry and to enhance their understanding of theoretical concepts, and observe real-world applications of their studies. Mr. Ganesh Kadam (HR Head, Cikautxo India Ltd.) provided a detailed tour, which included visits to key departments and operational areas of the company and Mr. Pramod Mehata (Head – Operations, Aakar Foundry) guided a detailed tour to all departments of the foundry.

The industrial visit to Cikautxo India Ltd. and Aakar Foundry was a valuable experience for all participants, offering practical insights and enhancing their understanding of industry operations. The visit successfully bridged the gap between academic learning and real-world applications, contributing significantly to participants' educational experience.

6) Guest Lecture on Atmanirbhar Career Options in Accounts and Taxation (15/02/2024)

On 15th February, 2024 Department of Commerce organized guest lecture on “Career Opportunities in Commerce” under lead college scheme. Mr. Rajendra Dangi (Chartered Accountant) was the resource person for the programme.

The speaker shed light on the importance of self-reliance and entrepreneurship in these industries, emphasizing the need for individuals to carve out their own niche and create opportunities for themselves. The lecture commenced with an overview of the accounting and taxation sectors, highlighting their significance in various industries and sectors of the economy. The speaker elucidated the core principles and functions of accounting and taxation, laying the groundwork for the discussion on career options. The speaker emphasized the growing trend towards non-traditional roles and the opportunities they offer for self-reliant individuals.

The lecture highlighted the entrepreneurial opportunities available in accounting and taxation, including starting one's accounting or tax consultancy firm, developing software solutions for financial management, or launching an online platform for tax education and advisory services. The speaker encouraged aspiring entrepreneurs to identify market gaps and innovate solutions to meet the evolving needs of clients.

Total 68 students of Commerce department were participated in this programme. Prin. Major Dr. Ashok V. Giri was the chairperson for the programme. Dr. S. V. Nalawade introduced the programme & Mr. Amey Desai expressed vote of thanks.

7) Celebration of Commerce Day (15/03/2024)

On 15th March 2024 department celebrated Commerce Day. Prin. Major Dr. Ashok Giri was the chairperson for this programme. Prof. Desai A.A. introduced the theme of Commerce Day and Prof. Nalavade S. V. expressed vote of thanks.

Commerce Day is a bunch of various activities. Following activities were conducted on this occasion-

- i) **Concept of Commerce-** Basic concepts of commerce explained by students. Total 11 students of B.com I, II & III were participated in this activity. They effectively explained the concepts by use of Power Point Presentation.
- ii) **Wall-paper Competition-** Competition of Wall papers, made by students on various subjects related to commerce.
- iii) **Debate-** Debate on “Job or Business”
- iv) **Role Play-** on “Need of Insurance” The script of role play is written by students. The all the activities including direction, arrangement of stage & organization of play were undertaken by B.com II students.
- v) **Funny Games**
- vi) **Talent Show –** Elocution, Dance, Fashion Show, Mimicry.
- vii) **Prize Distribution.**

At the end of the programme, prizes were given to first 3 students for their best performance in these activities. The program was very well planned and organized by B.com II students. Total 121 Students of commerce department

8) **Certificate Program in Banking, Finance and Insurance (05/04/2024 to 05/05/2024)**

Department of commerce signed MoU with Bajaj Finserv Ltd. for conducting one month (100 hours) Certificate Program in Banking, Finance and Insurance. CPBFI is a customised training programme conducted by Bajaj Finserv for graduates, especially the first-generation graduates, across India. CPBFI aims to make these graduates employable for the Banking, Financial Services and Insurance (BFSI) sector. As per industry estimates, less than 50% of the graduates passing out of the colleges are ready for corporate roles. This poses challenges for graduates aspiring for a successful career and for industry looking for skilled employees. CPBFI aims to solve this dual challenge.

CPBFI is a 100-hour training programme designed by Bajaj Finserv in collaboration with industry experts, educational institutes and a leading mental health institute. CPBFI equips participants with the right attitude, skills and industry knowledge, thereby going beyond a typical skill development programme. Successful participants can apply for different roles in banks, finance companies and insurance companies. CPBFI prepares participants for the challenging customer-facing roles in sales, service and operations which offer maximum career opportunities and excellent growth prospects.

CPBFI is conducted by a pool of trainers with extensive industry and training experience. The courses are delivered using an experiential-learning approach based on adult-learning principles. Student are able to participate in the discussions, role plays and other group activities

where they can sharpen their own skills and knowledge. CPBFI is short, practical and affordable which makes it accessible to every student. This unique combination of content and pedagogy makes CPBFI one of the best extra-curricular programmes that a college can offer its students.

Department provided all necessary support to CPBFI trainers. Total 38 students were registered for the program and 34 among them successfully completed the course.

9) One Day Workshop on “Digital Banking and Cyber Security” (19/04/2024)

Department of commerce signed the MoU with IDBI bank, Medha Branch on 7/03/2024. Both the beneficiary parties viz. Amdar Shashikant Shinde Mahavidyalaya, Medha and IDBI Bank Ltd. Branch – Medha agree to share learning resources and faculty as well as provide support and collaboration in the following areas for the benefit and betterment of the stakeholders of both the parties. We have decided to do the following activities jointly for the benefit of the students, faculty members, farmers and bank customers.

- i) To support in organization of study visit to Bank depending upon availability of time slot.
- ii) To organize Guest lecture/seminar/workshop of expert person to guide students.
- iii) To organize digital literacy, financial literacy and cyber security campaigns.
- iv) To support new initiatives as per mutual understanding.

On 19th April, 2024 Dept. of Commerce arranged workshop on “**Digital Banking and Cyber Security**”, under the MoU signed with IDBI Bank, Medha. Mr. Sunil Kumar (Service & Operation Manager, IDBI Bank, Medha) was the resource persons for the workshop. The workshop aimed to shed light on the intersection of digital banking innovations and the imperative of robust cybersecurity measures. The lecture included an interactive Q&A session where participants engaged with the speaker on various topics, including specific cybersecurity threats, recent case studies, and practical advice for securing digital banking systems. The speaker provided insightful answers and further resources for those interested in deepening their knowledge.

Total 52 students of B.com III were participated in this workshop. Prin. Dr. Ashok Giri was the chairperson for this programme. Prof. Desai A.A. introduced the theme of workshop and Dr. Nalawade S. V. expressed vote of thanks.

10) Celebration of Teacher’s Day (06/09/2024)

On 6th September 2024 department of Commerce has celebrated Teacher’s Day. In India, 5th September is celebrated as Teachers’ Day as a mark of tribute to the contribution made by teachers to the society. 5th September is the birthday of a great teacher Dr. Sarvapalli Radhakrishnan, a staunch believer of education and a well known diplomat, visionary, statesman, scholar, President of India and above all a perfect Teacher. The teacher’s day was celebrated by the students of Commerce department on 6th September, 2024. The seven students of B.com II & III performed the role of teacher. They have taken lectures as per the time table. This activity

helps students to understand the role of teacher as well as it increases the confidence and stage daring of students.

11) Continuous Internal Evaluation (CIE)

Continuous Internal Evaluation (CIE) 2023-24

Sr. No.	Internal Exam	Day & Date	Class & Semester	Subject
1	Basic Knowledge Test (BKT)	Tuesday, 01/08/2023	B.Com. I (Sem. I)	Accounting
2	Post Coaching Test (PKT)	Tuesday, 08/09/2023	B.Com. I (Sem. I)	Accounting
3	Unit Test	Monday, 21/08/2023	B.Com. III (Sem. V) (Auditing)	Advanced Accountancy – II
4	Home Assignment	Wednesday, 30/08/2023	B.Com. I (Sem. I)	Financial Accounting - I
5	Home Assignment	Monday, 04/09/2023	B.Com. I (Sem. I)	Principles of Marketing-I
6	Unit Test	Saturday, 30/09/2023	B.Com. III (Sem. V)	Advanced Accountancy – I
7	Seminar	Tuesday, 17/10/2023	B.Com. III (Sem. V) (Auditing)	Advanced Accountancy – II
8	Practical Exam on Computerized Accounting	Wednesday, 18/10/2023	B.Com. III (Sem. V)	Advanced Accountancy – I
9	Home Assignment	Wednesday, 05/11/2023	B. Com. I (Sem. I)	Financial Accounting - I
10	Unit Test	Friday, 16/02/2024	B.Com. I (Sem. II)	Principles of Marketing-II
11	Unit Test	Tuesday, 20/02/2024	B. Com. I (Sem. II)	Financial Accounting - II
12	Oral Exam	Monday, 04/03/2024	B.Com. III (Sem. VI)	Advanced Accountancy – IV (Taxation)
13	Practical Exam on Computerized Accounting	Saturday, 16/03/2024	B.Com. II (Sem. IV)	Corporate Accounting – II
14	Practical Exam on Computerized Accounting	Tuesday, 19/03/2024	B.Com. III (Sem. VI)	Advanced Accountancy – III

SUMMARY OF THE ACTIVITIES CONDUCTED

- **Movie Screening: Hamlet**

22nd August 2023: The movie Hamlet (1948) was screened for B.A. III Special English students, providing insights into Shakespearean tragedy and Laurence Olivier's interpretation. Students discussed themes, character development, and the relevance of the play's cinematic adaptation. The play Hamlet is prescribed in the syllabus of B A III Spl English.

- **Movie Screening:Angoor**

5th September 2023: The movie Angoor (1982), based on Shakespeare's The Comedy of Errors, was screened for B.A. II Optional English students. The screening highlighted the film's comedic portrayal of mistaken identities and its adaptation from stage to screen. The Movie is prescribed in the syllabus of B A II OptEnglish.

- **Movie Screening: 3 Idiots**

15th January 2024: The movie 3 Idiots (2009) was screened for B.A. II Optional English students. The screening encouraged students to explore themes of education, societal pressure, and individual aspiration through cinematic storytelling. The Movie is prescribed in the syllabus of B A II Opt English.

- **Movie Screening: Naga Mandala**

2nd February 2024: The film Naga-Mandala (1997), directed by Girish Karnad, was screened for B.A. III Special English students. The movie was analyzed for its treatment of folklore, symbolism, and Indian culture.

- **PowerPoint Presentation on Tradition and Individual Talent:**

7th February 2024: A PowerPoint presentation on T.S. Eliot's essay Tradition and Individual Talent was conducted for B.A. III Special English students. The session focused on Eliot's ideas of tradition, the role of the poet, and the impersonal theory of poetry.

- **Movie Screening: Harvest**

22nd February 2024: The movie Harvest (1999) by Sunil Shanbag was screened for B.A. III Special English students, leading to a discussion on dystopian themes, global exploitation, and technology's impact on human lives.

- **PowerPoint Presentation on Practical Criticism:**

26th February 2024: A PowerPoint presentation on Practical Criticism was conducted for B.A. III Special English students. The session introduced students to I.A. Richards' method of close reading and the importance of analyzing literary texts based solely on their internal elements.

DEPARTMENT OF ENGLISH

Activities:

- **Inauguration of English Literary Association 13 July, 2023.** The Chief Guest for the Programme was **Dr. Anil Dadas, Vice-Principal, Dahiwadi College Dahiwadi.**

- **Movie Screening: Harvest**

22nd February 2024: The movie Harvest (1999) by Sunil Shanbag was screened for B.A. III Special English students, leading to a discussion on dystopian themes, global exploitation, and technology's impact on human lives.

- **Movie Screening: Naga Mandala**

2nd February 2024: The film Naga-Mandala (1997), directed by Girish Karnad, was screened for B.A. III Special English students. The movie was analyzed for its treatment of folklore, symbolism, and Indian culture.

- **Movie Screening 'Mahanirvan'**

The play 'The Dread Departure' translation of Mahanirvan is prescribed for B.A. I Optional English. The video recording of the play 'Mahanirvan' was screened for students of B.A. I Special English on 20th January, 2024.

- **Movie Screening: 3 Idiots**

15th January 2024: The movie 3 Idiots (2009) was screened for B.A. II Optional English students. The screening encouraged students to explore themes of education, societal pressure, and individual aspiration through cinematic storytelling. The Movie is prescribed in the syllabus of B A II Optional English.

- **Movie Screening 'Rebati' on 18 September, 2023.**

Rebati is a world-famous Orison story written by Fakir Mohan Senapati prescribed in the syllabus of B.A. I Optional English. The Movie was screened for the students of B.A. I on 18th September, 2024.

- **Movie Screening: Angoor**

5th September 2023: The movie Angoor (1982), based on Shakespeare's The Comedy of Errors, was screened for B.A. II Optional English students. The screening highlighted the film's comedic portrayal of mistaken identities and its adaptation from stage to screen. The Movie is prescribed in the syllabus of B A II Opt English.

- **Movie Screening: Hamlet**

22nd August 2023: The movie Hamlet (1948) was screened for B.A. III Special English students, providing insights into Shakespearean tragedy and Laurence Olivier's interpretation. Students discussed themes, character development, and the relevance of the play's cinematic adaptation. The play Hamlet is prescribed in the syllabus of B A III Spl English.

- **Movie Screening 'Laloo' on 19 August, 2023**

The short story entitled 'Laloo' written by Sharatchandra Chatterjee is prescribed in the syllabus of B.A. I special English. An animated movie of the same title was screened on 19th August, 2023.

The screening was followed by the discussion.

- **Movie Screening 'Train to Pakistan' on 4 August, 2023**

The movie 'Train to Pakistan' is adopted from Khushwant Singh's novel of the same title prescribed in the syllabus of B.A. II Optional English. The movie was screened for B.A. II Special English Students for giving them a vision of partition and its aftermath on 4th August, 2023.

- **Movie Screening 'Kafan' on 25 July, 2023**

A short film 'Kafan' has been produced based on Munshi Premchand's short story 'Kafan'. The English translation of 'Kafan' entitled 'The Shroud' is prescribed in the syllabus of B.A. I Special English syllabus. The movie was screened on 25th July, 2023. It was followed by discussion on the movie.

Movie Screening 'GadarEk Prem Katha' on 22 July, 2023.

- **PPT Presentations: Tradition and Individual Talent**

7th February 2024: A PowerPoint presentation on T.S. Eliot's essay Tradition and Individual Talent was conducted for B.A. III Special English students. The session focused on Eliot's ideas of tradition, the role of the poet, and the impersonal theory of poetry.

- **PowerPoint Presentation on Practical Criticism**

26th February 2024: A PowerPoint presentation on Practical Criticism was conducted for B.A. III Special English students. The session introduced students to I.A. Richards' method of close reading and the importance of analyzing literary texts based solely on their internal elements.

वैयक्तिक अहवाल

Major Dr. Ashok V. Giri

Principal

M.Com,B.Ed,M.Phil, Ph.D, GDC & A, DMC & J,PGDBM., D.Litt.(USA)
PGDRM.,FICAM.,PGDIBM(USA),,FGCPR(USA),,D.Litt.(UCA-USA),,D.S.Sc.(UK & USA)

Personal Achievment, Research, Research Guidance & Participation in various committees of Shivaji University, Kolhapur.

Sr. No.	FDP / Diploma / Degree Program	Name of Reserch Journal / University	Year
1	" PG Diploma in Research Methodology "	" Bestow Edutrex International "	2023
2	FDP on Indian knowledge System (IKS) UGC - MMTTC	Malaviya Mission - Teacher Training Program - organized by JNV University, Jodhpur, Rajasthan.	2024
3	Innovations, Skills & Intrepreneurship Development UGC - STC/FDP	Malaviya Mission - Teacher Training Program	2024
4	Sustainable Development & Climate change " Redefining, Rejuvenating & Reskillting for Teaching & Research	Climate change : Law, Justice & the Global South UGC-MMTTC	2024
5	A critical Analysis of Indian National Education Policy 2020 : various difficulties & prospective solutions	Akhil Maharashtra Federation & Principal Associations of Non-Government Colleges.	2024
6	Awarded Doctor of Social sciences		2024

Patent and Copyright

Sr. No.	Patent / Copyright	Sr.No	Year
1	Extracts from the Register of copyrights (L-138493/2023) -ICT Education Importance 2023 in Modern World	Copyright Office Government of India	2023
2	Data Analysing Device to Analyse the Employee Performance (No.202316590)	Commonwealth of Australia	January 2024
3	ICT Education Importance in Education World (No. L138493/2023)	Intellectual Property India (Govt. Of India)	December 2024

Member of International Organiization

Sr. No.	Name of Organisation
1	Active Member of Commonwealth Council for Educational Administration and Management Canada (CCEAM)
2	" Fellow Member " of the "International Association of Commerce & Management" (IACM) - Bestow Edutrex International - Date 30th may, 2024 - ID No.BF/ISO/24/FM/992
3	PG Recognition : Shivaji University, Kolhapur, 27th Dec, 2023
4	Certified International Business Professional : MC Stem Eduversity, USA, 2nd March, 2024
5	Fellow Membership - International Association of Commerce & Management" (IACM) of Bestow Edutrex International (FIACM), 30th may, 2024
6	Premium Fellow Membership - Global Consortium of Professional and Researchers (GCPR), USA, July, 2024

Vice Chancellor Nominee / Subject Expert for the post of Principal Selection

Sr. No.	College / Institution	Date of Interview / Selection	Name of the University
1	नामदेवराव सुर्यवंशी(बेडके) महाविद्यालय फलटण	०१/०४/२०२३	श्रीराम एज्युकेशन सोसायटी फलटण

Chairman of Affiliation / LIC Committee

Sr. No.	Name of the College	Date of Committee Selection	Name of the University
१	धनंजयराव गाडगीळ वाणिज्य महाविद्यालय सातारा	२९ मे २०२३	कर्मवीर भाऊराव युनिव्हर्सिटी, सातारा
२	सावित्रीबाई फुले महिला महाविद्यालय सातारा.	१२ मे २०२३	शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर
३	धनंजयराव गाडगीळ कॉलेज ऑफ कॉमर्स सातारा	२० मे २०२३	शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर
४	सावित्रीबाई फुले महिला महाविद्यालय सातारा. ता.जि.सातारा	१९ मे २०२३	शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर
५	प्रो.संभाजीराव कदम महाविद्यालय देऊर	८ फेब्रुवारी २०२४	शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर
६	मुधोजी महाविद्यालय फलटण	१६ फेब्रुवारी २०२४	शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर
७	आझाद कॉलेज सातारा - नॅक पीयर टीप कुलगुरुंचे प्रतिनिधी	२२ एप्रिल २०२४	शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर
८	सावित्रीबाई फुले महिला महाविद्यालय सातारा. ता.जि.सातारा	१० मे २०२४	शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर
९	धनंजयराव गाडगीळ कॉलेज ऑफ कॉमर्स सातारा	२० मे २०२४	कर्मवीर भाऊराव युनिव्हर्सिटी, सातारा

**Attended the Meeting of Joint Director Kolhapur and Principal Forum
Shivaji University Kolhapur**

Sr. No.	Name of the College / Institute	Particular	Date
१	राजर्षी शाहू सभागृह, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर	विद्यापीठ अंतर्गत राबविल्या जाणाऱ्या विविध विषयांच्या अनुषंगाने मा.कुलगुरु यांच्या अध्यक्षतेखाली सर्व महाविद्यालयातील प्राचार्यांच्या आयोजित बैठकीबाबत	१५ जुलै २०२४

Published Reference Books

Sr. No.	Reference Book	Publisher	Year	ISBN/ISSN No.
1	International Human Resource Management (Reference Book)	Shubham Publication	2024	978-81-19699-68-1

Research Guidance Ph.D. : Marketing and Business Administration

Sr. No.	Author	Title	Status / Year
1	Prof. Ravi Kosgi	Developing Successful Brands Through Positioning	2024

Dr.Sudhir Nagarkar
Librarian

Sr No	Date	Event	Level
1	10/07/2023	Library Orientation Program 2023	College Level Program
2	9/07/2023 to 17/07/2023	Worked as Internal Sr.Superwiser in ASSM Medha	Sr.Supervisor Exam 'work
3	25/08/2023 to 26/08/2023	Published Paper in National seminar On Digital India through Digitalization of Indian society atAzadikaAmritMahots Published Paper Title Digital India and digital transformation of Academic libraries and Challenges with Rekha Kale and Sudhir Nagarkar National seminar On Digital India through Digitalization of Indian society at AzadikaAmritMahotsav 25th -26th August, 2023 Proceeding Book ISBN 978-81-954215-5-8	Published Paper in National Seminar Proceeding
4	19/11/2023 to 26/11/2023	Worked as Internal Sr.Supperwiser in ASSM Medha	Sr. Supervisor Exam Work
5	17/01/2023	Worked as Paper Setter in Public Library System in BLIB DLIS SUK Kolhapur	Paper SETTER of SUK
6	21/02/2023	Books ReviweCompetition in Association with Marathi Vibhag " Marathi Pustakanche Vachan v Parikshan Spardha	College Level workshop
7	25/02/2023	Published Research Paper in Aayshi International Interdisciplinary Research Journal (AIIRJ) Peer Reviwed& Indexed Journal(Second Author) Title of Paper Innovative Best Practices of BB Khardekar Knowledge Resource Centre Shivaji University Kolhapur	Published Paper in AIIRJ
8	27/02/2023	Marathi Bhasha Gaurav Din RajyastariyaKavyavachanSpardha Online Mode	State Level Competition Activity
9	23/03/2023	Library Orientation Program For Economics Department	College Level Activity
10	29/03/2023	Information Litercy Program for B COM	College Level Activity
11	28/04/2023	State Level Webinar on the Study Techeniques and usage of library for Banking Carrier with assoication of Unique Academy Resource Person MayuriSawant	State Level Webinar/ Workshop

Sr No	Date	Event	Level
12	22/7/2023	Library Orientation Program at SEMINAR HALL	College Level Activity
13	12/8/2023	Librarians Day Activity of Vachan Savayee Ek Dnyanvishv Resource Person Shree Sanjay Dhare and Inoguration of QR Code Gallary	College Level Activity
14	17/10/2023	Vachan Prerana Din 2023 & Books Exhibition Workshop	College Level Activity
15	14/12/2023	Worked as Resource Person at Krishna Mahavidyalaya Rethare Bk on the Topic of Usage of KRC for Compititive Exams	Worked As Resource Person College Level Program
16	16/12/2023 to 22/12/2023	Online Short Term Course on Digital Lirbary Management Orgnized by HRDC Aligar Muslim University Aligar	Attended Online Short Term Course
17	29/12/2023	Attended RAC Meeting at DLIS Shivaji University Kolhapur	University Level
18	30/01/2024	Organized State Level Workshop in Assoication with Unique Academy MPSC Target 2025 and Usage of Knowlege Resource Centre	State Level Workshop
19	1/02/2024 to 03/02/2024	International Conference on 69th Annual Conference of ILA at Guwahati University Assam Presented and Published Paper with ISBN Paper Title Digital Transformation for Sustinablity by Librarian Using Open Educational Resources	International Conference Presented and Published Paper
20	01/01/2024 to 31/03/2024 Exam Date 27 May 2024	SWAYAM Course ICT in Libraries	IGNOU, New Delhi
21	01/01/2024 to 31/03/2024 Exam Date May 2024	SWAYAM Course Academic Writing	HNB GarhwalUni
22	01/07/2024 to 07/07/2024	UGC Sponsored Short Term Program on Library & Information Science:	MMTTC Sardar Patel University Vallabh Vidyanagar, Gujrat

Shri Pramod Ramchandra Chavan

Director of Physical Education & Sports

- Completed Multidisciplinary Refresher Course in Physical Education conducted at the Department of Sports and Physical Education, Savitribai Phule Pune University, Pune (13/02/2024 - 26/02/2024)
- "Prevention in Marathon Runners" paper published in Printing Area Research Journal. Issue 112, Vol-01, April 2024.
- Selected as Member of Shivaji University selection committee for University Rugby team (Men) 2023-24.
- Member of Wai Half Marathon pacing team 2023-24.
- Satara Hill Half Marathon Successfully completed 2023-24
- Attended NSS- Annual special camp at Kalambe, Tal & Dist- Satara
- Celebrated 75th Republic Day by doing 75 KM cycling.
- Three times Blood donated during 2023-24.
- Shahupuri Pride Run Committee Member 2023-24.
- Chief guest at annual function of New English School, Kusumbi
- Physical Education examiner for D.P. Bhosale College Koregaon and B.D. College Patan.

प्रा.आनंद साठे (मराठी विभाग)

- छत्रपती शिवाजी कॉलेज सातारा येथे दि.२३ सप्टेंबर २०२३ रोजी काव्य निर्मितीवर कार्यशाळा प्रेरक व्यक्ती म्हणून व्याख्यान
- शिवाजी विद्यापीठ परीक्षा विभाग भरारी पथक (सीटिंग स्कॉड) यशवंतराव चव्हाण कॉलेज पाचवड येथे अध्यक्ष म्हणून काम
- शंकरराव मोहिती पाटील महाविद्यालय, रहिमतपूर येथे ३१ जानेवारी २०२४ रोजी एन.एस.एस. कॅम्प साप येथे अंधश्रध्दा समज गैरसमज या विषयावर व्याख्यान
- दि.२५ डिसेंबर २०२३ रोजी पंचायत समिती मेढा व श्री वेण्णा विद्यामंदिर व ज्युनिअर कॉलेज मेढा आयोजित वक्तृत्व स्पर्धा परीक्षक म्हणून कार्य
- ३ जून २०२४ ते १६ जून २०२४ शिवाजी विद्यापीठ भरारी पथक सातारा जिल्हा अध्यक्ष म्हणून कार्य.

Dr.Sangramsing V. Nalawade

Head, Department of Accountancy

- Appointed as member of sub-committee to formation the syllabus of B.Com. I (Accountancy) as per NEP-2020 at D. G. College of Commerce (an autonomous college), Satara and attended Sub Committee meeting on 04/07/2023.
- Worked as subject expert in Accountancy on Local Selection Committee at Mudhoji Mahavidyalay, Phaltan on 10/07/2023.
- Worked as paper setter in the subject Advanced Accountancy Paper-I of B.Com.III (CBCS) Semester- V and attended paper setting meeting at Shivaji University, Kolhapur on 20/7/2023.
- Completed Online Two-week Refresher Course in Commerce conducted by Ramanujan College, Delhi from 31st July to 14th August, 2023 and obtained Grade A.
- Participated One Day National Conference on 'NEP 2020:UG/PG Programs Opportunities and Challenges before Commerce and Management Education', organized by SUCOMATA, Kolhapur in Association with Department of Commerce and Management, Shivaji University, Kolhapur, on Tuesday, 12th September, 2023.
- Worked as Paper setter in the subject Advanced Accountancy Paper-II & IV (B.Com.III) at Dhananjayrao Gadgil College of Commerce, Satara (An Autonomous College) on 17/10/2023.
- Participated One Day Annual National Conference on 'Role of Artificial Intelligence in Commerce and Management Education', organized by SUCOMATA, Kolhapur in Association with Department of Commerce and Management, Shivaji University, Kolhapur, on Saturday, 21st October, 2023.
- Participated as Session Chairperson in One Day Teacher Workshop on 'New Changed Syllabus of B.Com. II (NEP) Corporate Accounting Paper I & II' organized by D.P. Bhosale College, Koregaon held on 6th November, 2023.
- Worked as examiner in Central Assessment Programme from 06/11/2023 to 08/11/2023 and Assessed 200 Answer Scripts in the subject of Advanced Accountancy- I & II (B.Com III) at D.P. Bhosale College Koregaon.
- Worked as Internal Senior Supervisor at Amdar Shashikant Shinde Mahavidyalay, Medha from 28/11/2023 to 05/12/2023.
- Presented a research paper entitled, 'Impact of Rupee depreciation on Indian Economy' in the One Day National Conference on Centenary Celebration of the problem of the Rupee: Its Origin and Its Solution – Dr. B. R. Ambedkar, organized by Chhatrapati Shivaji College, Satara on 2nd March 2024.
- Attended the meeting of Board of Studies in Accountancy for syllabus formation of PG and UG courses of M.Com. II & B.Com. II at D. G. College of Commerce, Satara (Autonomous College) on Saturday, 13th April, 2024.
- Worked as examiner in Central Assessment Programme from 12/04/2024 to 17/04/2024 and Assessed 300 Answer Scripts and moderated 84 Answer Scripts in the subject of Advanced Accountancy- I & II (B.Com III) at LBS, College, Satara.
- Worked as Paper setter in the subject Financial Accounting I & II, Principles of Marketing I & II (B.Com. I), Corporate Accounting II (B.Com. II) at winter & summer exams (Oct./Nov.,2023 & Mar./April, 2024) of Shivaji University, Kolhapur.
- Worked as examiner in College exams and assessed answer scripts in the subject of Financial Accounting I & II, Principles of Marketing I & II (B.Com. I) Corporate Accounting II (B.Com.II) at winter & summer exams (Oct./Nov.,2023 & Mar./April, 2024) of Shivaji University, Kolhapur.

Dr.Pawar U. S.

Assist. Prof. & Head, Department of Botany

Sr.No.	Name of Seminar/Conference/Symposia/Workshop/Publication	Date
1.	Attended one-day workshop on Preparation for NAAC Peer Team	13/7/2023
2.	Worked as Subject expert for local Selection committee at K. M. Wai	16/7/2023
3.	Field Visit and specimen collection	24/7/2023
4.	Celebrated World Mangrove Day by exhibiting Wall Paper	26/7/2023
5.	Documentary Screening on Mangrove Ecosystem	26/7/2023
6.	One day workshop on Youth Festival for Students – Team Member	31/7/2023
7.	Worked as Master Trainer at S.G. M. college Karad	8/8/2023
8.	Organized Wild Vegetable Recipes Exhibition	21/8/2023
9.	Student Seminar activity	6/9/2023
10.	Worked as Team Member for District Level youth Festival at Pusegaon	7/10/2023
11.	Interaction With NAAC Peer Team for 3 rd cycle of ASSM Medha	12-13/10/2023
12.	Delivered a Guest Lecture on Water Management at R. S. B. College Aundh as a Master Trainer	16/10/2023
13.	Organized study visits for B. Sc. III students at Atit, Borgaon and Satara Medicinal Garden	28/10/2023
14.	Deliver Online Guest lecture on Microscopy - Ph. D. Course Work of Botany SUK	31/10/2023
15.	Framing of Syllabus Sub Committee at SUK Kolhapur for B. Sc. III Botany	28/11/23
16.	External Examiner for Practical Exam at Y. C. I. S. Satara. For M. Sc. II	23-24/11/23
17.	Subject expert for RAC at KBP University Rayat University Satara	15/12/2023
18.	Worked as Examiner at KBP university for Avishkar Competition	30/12/2023
19.	Program officer at NSS special camp at Kalambe	5-14/1/2024
20.	External Examiner for Practical Exam at L. B. S. College Satara. For B. Sc. III	5-15/3/2024
21.	External Examiner for Practical Exam at D. P. Bhosale College Koregaon, for B. Sc. II	22-23/3/2024
22.	Sitting Squad at Vijayadevi Desai college Daulatnagar Pathan	26/3 to 10/4 2024

प्रा.डॉ.संजय भोसले

(सहयोगी, प्राध्यापक, इतिहास)

- दि.०४/०७/२०२३ रोजी सहयोगी प्राध्यापकपदी स्थान निश्चिती झाली.
- शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर आयोजित पी.एफ.एम.एस. कार्यशाळेस दि.१४/०९/२०२३ रोजी उपस्थित राहिलो.
- आमदार शशिकांत शिंदे साहेब यांचे वाढदिवसानिमित्त दि.१९/१०/२०२३ रोजी आयोजित रक्तदान शिबीरास रक्तदान केले.
- शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर परीक्षा ऑक्टोबर २०२३ बी.ए. भाग दोन सेमी. तीन व चार वर्गासाठी पेपर सेटींग म्हणून कामकाज केले.
- शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर परीक्षा ऑक्टोबर २०२३ दि.२०/१०/२०२३ ते दि.२९/१०/२०२३ या कालावधीत महाविद्यालयांतर्गत वरिष्ठ पर्यवेक्षक म्हणून कामकाज केले.
- शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर परीक्षा ऑक्टोबर २०२३ दि.२०/१०/२०२३ ते दि.०६/११/२०२३ या कालावधीत महाविद्यालयांतर्गत तपासणी पथक म्हणून कामकाज केले.
- शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर परीक्षा ऑक्टोबर २०२३ या परीक्षांचे उंब्रज येथे आयोजित मध्यवर्ती मूल्यमापन केंद्रावर दि.०१/११/२०२३ ते दि.०२/११/२०२३ या कालावधीत बी.ए.भाग तीन सेमी. ५ या वर्गाच्या १९४ उत्तरपत्रिकांचे मूल्यमापन केले.
- शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर परीक्षा ऑक्टोबर २०२३ या परीक्षांचे महाविद्यालयात आयोजित मूल्यमापन केंद्रावर बी.ए.भाग एक सेमी. १ व २ या वर्गाच्या उत्तरपत्रिकांचे वेवशीर्षीळेप केले.
- शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर परीक्षा मार्च/एप्रिल २०२४ बी.ए. भाग दोन सेमी. तीन व चार वर्गासाठी पेपर सेटींग म्हणून कामकाज केले.
- शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर परीक्षा मार्च/एप्रिल २०२४ या परीक्षांचे उंब्रज येथे आयोजित मध्यवर्ती मूल्यमापन केंद्रावर दि.०८/०४/२०२४ व दि.१२/०४/२०२४ या कालावधीत बी.ए.भाग तीन सेमी.६ या वर्गाच्या २०० उत्तरपत्रिकांचे मूल्यमापन केले.

प्रा.गायत्री प्रताप जाधव

(राज्यशास्त्र विभाग)

- २३ जून २०२३ रोजी महिला महाविद्यालय कराड येथे विद्यापीठ परीक्षा उत्तरपत्रिका तपासणी करिता उपस्थिती,
- २३ ऑगस्ट २०२३ ते २ सप्टेंबर २०२३ दरम्यान राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज विद्यापीठ नागपूर येथे रिफ्रेशर वर्ग उत्तम श्रेणीमध्ये पूर्ण.
- २८ ऑक्टोबर २०२३ रोजी छत्रपती शिवाजी कॉलेज सातारा येथे आयोजित आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात पेपर प्रेझेंटेशन.
- १७ डिसेंबर २०२३ ते ३१ डिसेंबर २०२३ दरम्या रामानुजन विद्यापीठ येथे रिफ्रेशर वर्ग पूर्ण
- १० जानेवारी २०२४ रोजी महिला महाविद्यालय कराड येथे बदललेल्या अभ्यासक्रम कार्यशाळेमध्ये सहभाग.
- १५ फेब्रुवारी २०२४ रोजी आमदार शशिकांत शिंदे महाविद्यालय येथे ज्युनिअर विभागामध्ये मराठी विभाग आयोजित कार्यक्रमात प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून उपस्थिती.
- १५ मार्च २०२४ रोजी महाविद्यालयाच्या कॉमर्स विभागामार्फत आयोजित भिक्तीपत्रक स्पर्धेसाठी परीक्षक म्हणून काम पूर्ण.

Dr.Sanjay V. Dhonde

(Associate Professor)

Department of Economics

I) Publications of Research Paper:

१. "चॅटजीपीटी नॉलेज इकॉनॉमी समोरी तगडे आव्हान" अर्थसंवाद मराठी अर्थ शास्त्र परिषद नियतकातलक(त्रैमासिक)
A Peer Reviewed - जुलै-सप्टेंबर २०२३
२. "शिक्षण व मानवी संसाधन विकास यातील अन्योन्य संबंध : एक परिक्षण"
International Research Journal of Multidisciplinary Studies ,Monthly Double Blind Peer- Reviewed
Referred Open Access,November 2023
३. "Information Technology and Its Impact on Service Sector " शिवार्थ स्मरणिका
ShivajiUniversity Economics Association, Kolhapur- Dec.2023.
४. "आभासी चलन नव्या संधी आणि आव्हाने अर्थवेध स्मरणिका, कनिष्ठ महाविद्यालयीन अर्थशास्त्र राज्य विचार मंच,
Dec.2023
5. Impact of PradhanMantriMantri Mudra Yojana on Financial Inclusion in India"
Urban India, A Peer Reviewed and Refereed Journal - Dec.2023.
6. Role of Information Technology in 75 Years of Indian Economy" ,B.Adhar, Multidisciplinary
Research Journal,Single Blind Peer- Reviewed & Refereed Indexed - March, 2024.
7. "Impact of PradhanMantri Mudra Yojana on Women Entrepreneurs in India".
संशोधन इतिहासाचार्य वि.का.राजवाडे संशोधन मंडळ पुणे, UGC Care Listed मार्च २०२४

II) Book Publication:

1. Book Published entitled "Agricultural Economics and Development" ISBN: Published by
Subham Publication Kanpur (UP) Dec.2019

III) Examination Related Work:

- 20/10/2023 to 31/10/2023- Worked as Member of Flying Squad at University
01/11/2023 to 10/11/2023 -Worked as Member of Flying Squad at Shivaji University
Exam.Nov..2023
- 16/11/2023 to 26/11/2023 -Worked as External Supervisor at University Examination in Arts
&Com. College Satara.
- 15/03/2024 -Worked as Chairmen for Paper Setting meeting of M.A .Examination at Shivaji
University Kolhapur.
- 22/03/2024 to 28/03/2024 -Worked as Jr.Supervisor at B.A.III, B.Com.III Examination 2024.
- 30/03/2024 - Worked as Chairmen for Paper Setting meeting of M.Com. I .Examination at
Shivaji University Kolhapur.

IV)Participation and Research Paper Presentation:

1. 01/12/2023 to 02/12/2023 Presented Research paper on Education and Human development
at 46 Annual Conference of Marathi ArthashastraParishad in Waghire College Saswad ,Pune
2. 10/12/2023 Participated and Presented Research Paper on "Information Technology and its
Impact on Service Sector of Indian Economy." in 34th Annual Conference of Shivaji University
Economics Association,Kolhapur at RajarshiShahu Arts and Com. College Rukadi

3. 16/12/2023 to 17/12/2023 Participated and Presented Research Paper on "Crypto Currency New Opportunities and Challenges" in 24th Annual Conference of Junior College Economics Forum at Chh. Shivaji College Satara.
4. 29/01/2024 Participated in State Level Workshop on "Atmanirbhar Bharat and Indian Sustainable Development" Organized by J.E.S. College Jalana.
5. 02/03/2024 Presented Research Paper in National Conference entitled Contribution of B.R. Ambedkar in Agricultural Development, organized by Chh.Shivaji College Satara.
6. 07/03/2024 Presented Research Paper in National Seminar entitled Role of Information Technology in 5 Years of Indian Economy , organized by Shri Shahaji Chhatrapati Mahavidyalay, Kolhapur
7. 16/03/2024 Presented Research Paper in National Conference entitled Indian Economy and Changing Nature of Environment , organized by Jaysinghpur College Jaysinghpur

V) Worked as Chair / Resource Person:

- 21/08/2023- Delivered Lecture on Roll of Women in Rural Development at Chh.Shivaji College Satara.
- 17/12/2023 .- Worked as a Chair Person in 24th Annual Conference of Junior College Economics Forum at Chh. Shivaji College Satara.
- 20/01/2024 - Delivered Guest Lecture on "Contribution of Agriculture Sector in Economic Development" organized by KrushiVicharManch a & Department of Economics at Shankarao Jagtap Arts & Commerce College Wagholi, Tal. Koregaon
- 10/02/2024 - Worked as Resource Person for One Day National Level Seminar on Vikasit Bharat @2047: Challenges and Opportunities, organized by Abasaheb Marathe Collage Rajapur. Dist.Ratnagiri
- 17/02/2024 - Worked as Chair Person for One Day National Level Seminar on Vikasit Bharat @2047: Challenges and Opportunities, organized by SadguruGadgeMaharaj College Karad
- 26/02/2024 -As a Chief Presence for Special Lecture on Vikasit Bharat @2047: Challenges and Opportunities organized SavitribaiPhuleMahila College Satara
- 13/03/2024 -Worked as Chair Person for One Day National Level Seminar on Current Status of Human Development Index in India: Special Reference MarathwadaDivision , organized by Shri Panditguru Pardikar Mahavidyalaya, Sirsala.

VI) Other Works:

- 04/07/2023 Attended BOS Committee Meeting at ShivajiUniversity,Kolhapur
- 11/08/2023 Attended BOS Meeting at KBP University Satara
- 21/08/2023 Attended BOS Meeting at ShivajiUniversity,Kolhapur
- 28/08/2023 Worked as Member for Stage -2 and Stage-3 Placement Camp at Shivaji University Kolhapur
- 24/09/2023 Attended Online BOS Meeting of ShivajiUniversity,Kolhapur
- 10/10/2023 Worked as Subject Teacher for Stage 2&3 Placement Camp at ShivajiUni.Kolhapur.
- 10/12/2023 Attended Research Advisory Committee Meeting at Karmaveer Bhaurao Patil University Satara.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

Dr. Sarangpani Ramchandra Shinde

Department of English

- 20/07/2023 - Delivered a guest lecture at PSK College, Deur at Student Induction Program
- 20/10/2023 - Delivered an intellectual talk on "Life and Works of August Comte, Herbert Spencer, Karl Marks and Max Webber" in the morning session of Capacity Improvement Programme (CIP) organized by Yashwantrao Chavan School of Social Work, Jakatwadi, Satara.
- Attended a 5 Day Training Program on the Ethics and Values in Higher Education during 12 to 16 December 2023 organized by Centre for Leadership and Development & Maharashtra State Faculty Development Academy, Pune (MSFDA).
- 17/02/2023 - Presented a research paper entitled - *Diasporic Desire in the Select Hindi Cinema: Pardes & DDLJ* at One day seminar at S.G. M. College, Karad.
- 11/02/2023 - Presented a research paper - *Teaching and Studying Literature in The Digital Age* at one day national conference on "Changing Nature of Literature in the Age of Technology" organized by Lal Bahadur Shastri College of Arts & Commerce, Satara.
- 28/08/2023 - Attended CAS Placement Camp AGP 8000 at Shivaji University, Kolhapur
- 07/03/2024 - Presented paper entitled – The Role of Technology in Enhancing Skill-Based Education: Trends and Prospects at One Day Multi-Disciplinary National Conference on Enhancement through Curriculum: A Multidisciplinary Approach organized by Sadashivrao Mandlik Mahavidyalaya, Murgud
- 15/03/2024 - Presented research paper entitled – *Digital Media and its Impact on Cultural Expression in Languages* at National Conference held at Balasaheb Desai College, Patan
- 24/02/2024 - Presented and published a research paper entitled – *Cultural Retention and Transformation within Diaspora Communities: A Case study of 'Namaste London* at One Day International Webinar on Portraits of Diaspora in English Literature organized by Savitribai Phule Mahila Mahavidyalaya, Satara
- 26/10/2023 - Published and presented research paper entitled - *Exploring The Altered States In Philip K. Dick's Novel - Flow My Tears, The Policeman Said* at One Day International Seminar on Contribution of Languages, Literature and Culture for World Peace and Progress organized by Chhatrapati Shivaji College, Satara
- 29 January 2024 - Submitted Research Proposal Under, Research Initiation Scheme, Shivaji University, Kolhapur.
- 24 February 2024 Presented paper at International Webinar on Partitions of Diaspora in English Literature at Savitribai Phule Mahila Mahavidyalaya, Satara
- 05 to 11 January 2024 - Attended NSS – Annual Special Camp at Kalambe, Tal & Dist- Satara
- 06/03/2024 to 01/04/2024 - worked as External Senior Supervisor for University Examination March/April 2024 at Savitribai Phule Mahila Mahavidyalaya, Satara.
- 31/01/2024 – submitted Annual Institutional Report of NIRF – 2024

Dr. Sujit Manohar Kasabe

Department of Economics

Sr. No.	Title of the Research Paper	Name of the Journal	ISSN/ ISBN	Publication & Place	Vol., & Issue
1.	GST – One Nation One Tax	Review of Research	ISSN -2249 894X	Laxmi Book Publication,	Vol. – 12 Issue -07 Solapur
2.	Impact of Demonetization on the Indian Economy	B. Aadhar International Peer-Reviewed Indexed Research Journal	ISSN -2278-9308	Adhar Publication,	Issue (CDLXIII) 463
3.	Demonetization and its Consequences on the Indian economy	Aarhat Multidisciplinary International Education Research Journals	ISSN- 2278-5655	Aarhat Publication,	Volume–XIII, Issue– III Mumbai

Mr. Rajendra Dnyandeo Nanaware

Department of Hindi

अ.नं.	दिनांक	कार्य आढावा/उपक्रम
१.		समन्वयक : शिक्षक पालक संघ समिती
2.	18/01/2024	शिक्षक पालक संघ समितीद्वारे आयोजित शिक्षक-पालक- विद्यार्थी मेळावा
3.	20/21 Oct. 2024	Arts and Commerce College, Akkalkuwa, Dist. Nandurbar (Maharashtra) and STKIP, PGRI Bandar Lampung, Indonesia with joined hands organized two days International Multidisciplinary Conference on G20: Issue and Challenges शोधलेख प्रस्तुति - शिकंजे का दर्द दलित आत्मकथा में चित्रित समजभाषा का अनुशीलन
4.	July/Sept. 2023	सत्राची AUGC - Care Enlisted peer Reviewed Research Journal ISSN 2348-8425 दलित आत्मकथा नागफनी में प्रायोगिक द्विभाषिकता का अनुशीलन

Mr. Amey A. Desai
Head, Department of Commerce

- Delivered guest lecture under NEP School Connect Program at Y.C. College Pachwad on 29/01/2024
- Delivered guest lecture under NEP School Connect Program at Sardar Babsaheb Mane Mahavidyalay, Rahimatpur on 30/01/2024
- Completed Online Faculty Development Program conducted by Ramanujan College, Delhi from 25th to 31st March, 2024 and obtained Grade B+.
- Participated One Day National Conference on 'NEP 2020:UG/PG Programs Opportunities and Challenges before Commerce and Management Education', organized by SUCOMATA, Kolhapur in Association with Department of Commerce and Management, Shivaji University, Kolhapur, on Tuesday, 12th September, 2023.
- Participated One Day Annual National Conference on 'Role of Artificial Intelligence in Commerce and Management Education', organized by SUCOMATA, Kolhapur in Association with Department of Commerce and Management, Shivaji University, Kolhapur, on Saturday, 21st October, 2023.
- Participated as Session Chairperson in One Day Teacher Workshop on 'New Changed Syllabus of B.Com. II (NEP) Corporate Accounting Paper I & II' organized by D.P. Bhosale College, Koregaon held on 6th November, 2023.
- Worked as Paper setter in the subject Insurance I & II, Management Principles and Application I & II (B.Com. I) Corporate Accounting I (B.Com.II) at winter & summer exams (Oct./Nov.,2023 & Mar./April, 2024) of Shivaji University, Kolhapur.
- Worked as examiner in College exams and assessed answer scripts in the subject of Insurance I & II, Management Principles and Application I & II (B.Com. I) Corporate Accounting I (B.Com.II) at winter & summer exams (Oct./Nov.,2023 & Mar./April, 2024) of Shivaji University, Kolhapur.
- Published a research paper entitled, 'Skill Enhancement through Curriculum: A Multidisciplinary Approach' in UGC CARE Listed Journal "Education Society" Special Issue I Vol.I April -2024
- Delivered guest lecture on "Benchmarking of Chh. Shivaji Maharaj for Career Development" Smt. Meelanben Mehta College, Panchgani on 17/05/2024

प्रा.डॉ. संग्राम यशवंत शिंदे
(हिंदी विभाग)

- सर्वेश्वर दयाल सक्सेना के नाटक एक नवीन मूल्यांकन और नाटककार सर्वेश्वर दयाल सक्सेना इन दो पुस्तकों का लेखन और प्रकाशन.
- बी.ए. भाग १ क्रमिक पुस्तक आधुनिक हिंदी साहित्य का संपादन
- प्रा.संभाजीराव कदम महाविद्यालय देऊर विश्व हिंदी दिवस समारोह में प्रमुख अतिथी के रूप में मार्गदर्शन
- सावित्रीबाई फुले महिला महाविद्यालय सातारा में हिंदी विभाग द्वारा आयोजित कार्यक्रम में प्रमुख अतिथी के रूप में मार्गदर्शन
- सन मराठी पर प्रसारित मराठी धारावाहिक कॉन्स्टेबल मंजू में किरदार निभाया

Smt. Deshmukh D.V.

Department of Microbiology

- Worked As Resource Person for one Day Workshop on “Techniques in Microbiology” Y.C.I.S. Satara , 13th February 2024
- Published research article “Isolation and characterization of biosurfactant producing bacteria from hydrocarbon contaminated soil” in European Chemical Bulletin - June 2023.

Mr. Chavan Gajanan Narayan

Department of Mathematics

- Successfully completed “**Refresher course in Mathematical Sciences**” organized by Teaching Learning Centre Ramanujan College, University of Delhi under the aegis of Ministry of Education during 31 Oct – 14 Nov, 2023

Miss. Shubhangi Sarjerao Patil

Department of Statistics

- Attended National conference on “ADVANCES IN FUNCTIONAL MATERIALS (NCAFM-2024)”, organized by the Internal Quality Assurance Cell, Science stream of Doodhsakhar Mahavidyalaya, Bidri and IAPT RC on 16th February, 2024.

Shri Kakde V.H.

Department of Physics

Sr.No.	Name of Activity	Date
1.	Delivered Guest Lecture at RCSC, Kolhapur	20/02/2024
2.	Completed a Refresher in Physics	24/04/2024

Mr. Kemdarne S. G.

Department of Chemistry

- Attended green club workshops at satara & karad.
- Worked as external examiner for B.Sc. –III practical examination at Minalben Mehta College Panchagani.
- Completed short term course, “MOOCs, e-Content Development and Online Pedagogy”

Mr. Tidke A. D.

Department of Chemistry

- Worked as external examiner for B.Sc. –III practical examination at Y.C.I.S.Satara.

Mr. Patil B. P.

Department of Chemistry

- Published one research paper in reputed Journal.

Shri Patil P. D.

Department of Physics

Sr.No.	Name of Activity	Date
1.	Visit to Perfect Electronics regarding MoU 19th Jan 2024	19/01/2024
2.	Presented paper as poster in National Conference on Advances in Functional Materials (NCAFM-2024) on 16th February, 2024 at DMB Bidri.	16/02/2024
3.	Attended workshop AICTE approval for BCA at IFC Centre KIT college Kolhapur on 22nd February, 2024.	22/02/2024

दरिष्ठ महाविद्यालय आध्यापक वर्ग

* प्राचार्य *

मेजर डॉ. अशोक गिरी

M.Com,B.Ed,M.Phil, Ph.D, GDC & A, DMC & J,PGDBM., D.Litt.(USA)
PGDRM.,FICAM.,PGDIBM(USA),FGCPR(USA),D.Litt.(UCA-USA),D.S.Sc.(UK & USA)

● अर्थशास्त्र विभाग

प्रा.डॉ.धोंडे एस.व्ही.

एम.ए.,एम.फील.,पीएच.डी.

प्रा.डॉ.कसबे एस.एम.

एम.ए.,सेट नेट,जे.आर.एफ.,पीएच.डी.

● राज्यशास्त्र विभाग

प्रा.सौ.जाधव जी.पी.(विभागप्रमुख)

एम.ए.,एम.फील.

प्रा.गायकवाड एस.एम.

एम.ए.,सेट नेट

● इतिहास विभाग

प्रा.गेजगे एस.एन.(विभागप्रमुख)

एम.ए.सेट

प्रा.डॉ.भोसले एस.एच.

एम.ए.बी.एड.,एम.फील.,पीएच.डी.

● हिंदी विभाग

प्रा.डॉ.शिंदे एस.वाय.(विभागप्रमुख)

एम.ए.बी.एड.,एम.फील.,पीएच.डी.

प्रा.ननावरे आर.डी.

एम.ए.नेट

● इंग्रजी विभाग

प्रा.डॉ.काळे डी.एस.(विभागप्रमुख)

एम.ए.,एम.फील.,सेट.,पीएच.डी.

प्रा.डॉ.शिंदे एस.आर.

एम.ए.,सेट.,पीएच.डी.

प्रा.जवळ पी.बी.

एम.ए.

● मराठी विभाग

प्रा.साठे ए.एस.

एम.ए.सेट

● भूगोल विभाग

प्रा.पवार व्ही.व्ही.

एम.ए.,एम.फील.,पीएच.डी.

● कॉमर्स विभाग

प्रा.देसाई ए.ए.(विभागप्रमुख)

एम.कॉम.,सेट

प्रा.डॉ.नलवडे एस.व्ही.

एम.कॉम.,सेट.,पीएच.डी.

प्रा.ननावरे एस.एस.

एम.एस.सी.

प्रा.सौ.देशमुख एस.के.

एल.एल.एम.,नेट

● सायन्स विभाग

प्रा.केमदारणे एस.जी.(एम.एस्सी.,बी.एड.,नेट,सेट)

प्रा.डॉ.पवार यु.एस.(एम.एस्सी.,पीएच.डी.)

प्रा.पाटील पी.डी.(एम.एस्सी.,सेट.,)

प्रा.डॉ.यादव ओ.व्ही.

(एम.एस्सी.,सेट.,एम.बी.ए.,पीएच.डी.)

प्रा.सौ.देशमुख डी.व्ही.(एम.एस्सी.,सेट.,)

प्रा.कु.जाधव डी.डी.(एम.एस्सी.)

प्रा.कु.भिलारे ए.न.(एम.एस्सी.)

प्रा.कु.सय्यद ए.आर.(एम.एस्सी.)

प्रा.कु.सदानंद पी.टी.(एम.एस्सी.)

प्रा.कु.शिंदे एस.एस.(एम.एस्सी.)

प्रा.कु.साळुंखे एम.डी.(एम.एस्सी.)

प्रा.कु.कदम पी.एस.(एम.एस्सी.)

प्रा.कु.जाना पी.एस.(एम.एस्सी.)

● शाहरीक शिक्षण विभाग

प्रा.चव्हाण पी.आर.(शा.शि.संचालक)
एम.पी.एड.

● ग्रंथपाल

प्रा.डॉ.नगरकर एस.आर.
एम.ए.,एम.लिब.,आय.एस.सी.,एम.फिल सेट नेट.,
पीएच.डी.

● ज्युनिअर विभाग

प्रा.निकम एस.बी.
(एम.ए.,एम.फिल.,बी.एड.)
प्रा.पाटील एस.एन.
(एम.ए.,बी.एड.)
प्रा.कदम एस. के.
(एम.ए.,बी.एड.)
प्रा.सौ.कदम जे.डी.
(एम.एस्सी.,बी.एड.)
प्रा.सौ.शिकें एस.एम.
(एम.कॉम.,बी.एड.,)
प्रा.सौ.दाभाडे एस.डी.
(एम.एस्सी.,बी.एड.,)
प्रा.तेजस जाधव
(एम.ए.,बी.एड.,)
प्रा.तरडे ए.जे.
(एम.एस्सी.,बी.एड.,)
प्रा.खंदारे आर. एस.
(एम.ए.,बी.एड.)
प्रा.सौ.पाटील एस.व्ही.
(एम.ए.,बी.एड.,)
प्रा.सौ.शिंंगटे ए.एन.
(एम.ए.,बी.एड.,)

● शिक्षकेत्तर कर्मचारी

श्री.कोकरे व्ही.बी.
एम.ए.(अधिक्षक)
श्री.देशमुख पी.आर.
बी.ए.(मुख्यलिपिक)
श्री.जाधव व्ही.बी.
बी. ए.(वरिष्ठ लिपिक)
श्री.जुनघरे एस.व्ही.
बी. ए.(कनिष्ठ लिपिक)

● प्रयोगशाळा सहाय्यक

श्री.जाधव ए.एस.

● प्रयोगशाळा परिचर

श्री.ओंबळे जे.बी.
श्री.जाधव एच.ए.
श्री.मदने ए.टी.
श्री.विभूते वाय.एन.

● ग्रंथालय परिचर

श्री.धनावडे व्ही.एल.
श्री.देशमुख ए.आर.

● शिपाई

श्री.परिहार पी.एस.
श्री.शिंदे एच.बी.